

การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

THE DEVELOPMENT OF ETHICS OF PROFESSIONAL TEACHERS UNDER
THE OFFICE OF KALASIN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA I

นายดุสิต ปรีพูล

ดุชนีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

นายดุสิต ปรีพูล

คุชฌ์นิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Development of Ethics of Professional Teachers under the
Office of Kalasin Primary Education Service Area I

Mr. Dusit Preepul

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาลสินธุ์ เขต ๑” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

(ศ. ดร. ประยงค์ แสนบุราณ)

ประธานกรรมการ

(พระมหาดนัยพัชร์ คมกীরปญโญ, ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร. วิเชียร แสนมี)

กรรมการ

(พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(รศ. ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ, ผศ. ดร.

ประธานกรรมการ

รศ. ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายดุสิต ปรีพูล)

- ชื่อคุณูปนิพนธ์** : การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑
- ผู้วิจัย** : นายดุสิต ปรีพูล
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์**
- : พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ศาสนา),
M.A. (Sanskrit), Ph.D. (Pali & Theravāda)
- : รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, ป.ธ. ๗, พธ.บ. (ปรัชญา),
M.A. (Buddhist Studies), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ และ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ๑๑๗ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ จำนวน ๙ คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๑๘ คน และครูผู้สอน จำนวน ๙๐ คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๐ คน โดยเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาและผู้บริหารการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักจริยธรรมด้านการครองตน ได้แก่ เบญจศีล ฆราวาสธรรม ๔ สติสัมปชัญญะ หิริโอตตัปปะ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ด้านการครองคน ได้แก่ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณธรรม ๗ และอคติ ๔, และด้านการครองงาน ได้แก่ อิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ สุจริต ๓

๒. ผลการพัฒนาจริยธรรมจากกลุ่มตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูมีจริยธรรมในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย ๔.๐๙, ด้านการครองตน การครองคนและครองงาน มีคะแนนเฉลี่ย ๔.๒๑, ๔.๐๕ และ ๔.๐๑ ตามลำดับ

๓. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู เรียกว่า DEP Model โดย D = การพัฒนา E = จริยธรรม P = การมีส่วนร่วม เมื่อหลอมรวมสู่การพัฒนาแล้วได้ ๓ รูปแบบ คือ

๑) รูปแบบด้านการครองตน เป็นรูปแบบที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีวินัยและความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตระหนักในหน้าที่ มีความพอเพียงในการดำรงชีวิต รู้จักประหยัดอดออมลดการกู้ยืมเงิน ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบของทางราชการ เคารพกฎเกณฑ์ทางสังคม มีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และมีความศรัทธาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๒) รูปแบบด้านการครองคน เป็นรูปแบบที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความรักความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีม ไม่มีเรื่องร้องเรียน มีความเป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และผู้มารับบริการ ระดับผู้บริหารได้รับความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา และ ๓) รูปแบบด้านการครองงาน เป็นรูปแบบที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความเสียสละ อุทิศเวลาให้กับทางราชการ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ใช้ทรัพยากรทางราชการอย่างประหยัด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน และมีการประชาสัมพันธ์ผลงานเพิ่มขึ้น สามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Dissertation Title : The Development of Ethics of Professional Teachers under the Office of Kalasin Primary Education Service Area I

Researcher : Mr. Dusit Preepul

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Phramaha Daosayam Vajirapañño, Asst. Prof. Dr.,
Pali VI, B.A. (Religion), M.A. (Sanskrit),
Ph.D. (Pali & Theravāda)

: Assoc. Prof. Dr. Sowit Bamrungphak, Pali VII,
B.A. (Philosophy), M.A. (Buddhist Studies),
Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : April 22, 2019

Abstract

This research was the mixture of the quantitative and qualitative research methodologies with the following objectives: 1) to analyze the ethical principles of oneself governance, personnel governance and work control; 2) to develop the ethics in oneself governance, personnel governance and work control of the professional teachers under the Office of Kalasin Primary Education Service Area 1; 3) to present the model of the ethics development of the aforesaid professional teachers. The population and samples used in the quantitative research included 117 purposively selected informants including 9 education supervisors, 18 school administrators and 90 teachers; those used in the qualitative research were 10 experts in Buddhist studies, education and educational administration. The tools used in this study were the questionnaire, interview and group-discussion. The statistics used in data analysis were: Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The ethical principles for oneself governance are the five precepts (pañca-sīla), the four virtues for a good household life (ghāravasadhama), awareness

(satisampajañña), sufficiency economy; the ethical principles for personnel governance includes the four sublime states of mind (brahmavihāra-dhamma), the four bases of social solidarity (saṅgahavatthu-dhamma), the seven beautiful virtues (kalayāna - dhamma), the four prejudices (agati); for work control, they are the four paths of accomplishment (iddhipāda), the systematic attention (yonisomanasikāra), the three good conducts (sucarita).

2) Based on the study of the ethics in oneself governance, personnel governance and work control of the professional teachers under the Office of Kalasin Primary Education Service Area 1, it showed that the statistical mean value of the professional teachers with high ethics achieved was at 4.09; in the aspect of oneself governance, personnel governance and work control, their respective scores were 4.21, 4.05 and 4.01.

3) The model of the ethical development of the professional teachers is called DEP (D=development, E=Ethics, P=Participation) consisting of three models: 1) oneself governance model which is the model that the professional teachers are endowed with disciplines, responsibility, morals, ethics, codes of ethics of teaching profession, duty awareness, sufficiency in living, savings, regulation compliance, respect in social regulations, adherence with dhammas and faith in democracy; 2) personnel governance model which is the model that the professional teachers are trained to have love, harmony, teamwork without complaints, friendliness to students and service users and acquirement of faith from subordinates; 3) work control model which is the model that the professional teachers have sacrifice, time dedication to work, attention to success of work, responsibility to assigned works, economical use of government resources, creative initiatives, more public relations work, ability to effectively apply the dhamma principles in the work performance.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์เรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากคณาจารย์ทุกรูป/ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ช่วยตรวจ แก้ไข รวมทั้งผู้มีส่วนดูแลช่วยเหลือในการทำวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ, ผศ. ดร. ประธานกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ และ รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ กรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำชี้แนะแนวทาง คอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีและมีส่วนสำคัญในการทำดุชฎินิพนธ์เล่มนี้ให้มีเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นทุกรูป/ท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำวิจัยทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกรูป/ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกรูป/ท่าน ที่กรุณาสละเวลาช่วยเหลือ สนับสนุน เข้ามีส่วนร่วมในการวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ด้วยความทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจอย่างเต็มสติปัญญาและเต็มกำลังความสามารถ ผู้วิจัยขอบบวชเป็นกตเวทิตาคุณแด่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง ที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นายดุสิต ปรีพูล

๒๒ เมษายน ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ จริยธรรม	๙
๒.๑.๑ ความหมายของจริยธรรม	๑๐
๒.๑.๒ ความสำคัญของจริยธรรม	๑๓
๒.๒ จริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท	๑๔
๒.๒.๑ ความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับศาสนา	๑๔
๒.๒.๒ ความสำคัญของจริยธรรมในพระพุทธศาสนา	๑๕
๒.๒.๓ หลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา	๑๖
๒.๒.๔ ระดับของจริยธรรมในพุทธศาสนา	๒๑
๒.๓ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน	๒๔
๒.๓.๑ หลักการครองตน	๒๔

๒.๓.๒ หลักการครองคน	๒๕
๒.๓.๓ การครองงาน	๒๗
๒.๔ หลักจริยธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานในพระพุทธศาสนา	๒๙
๒.๔.๑ หลักจริยธรรมในการครองตน	๒๙
๒.๔.๒ หลักจริยธรรมในการครองคน	๓๑
๒.๔.๓ หลักจริยธรรมในการครองงาน	๓๕
๒.๕ การประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่	๓๙
๒.๖ หลักจริยธรรมทั่วไป	๔๑
๒.๖.๑ วินัยชาวพุทธ	๔๑
๒.๖.๒ มงคล ๓๘ ประการ	๔๖
๒.๗ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง	๕๓
๒.๗.๑ ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๕๓
๒.๗.๒ องค์ประกอบของ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๕๓
๒.๘ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๕๕
๒.๘.๑ หลักธรรมแห่งความเป็นจริง	๕๕
๒.๘.๒ หลักธรรมเรื่องทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)	๕๕
๒.๘.๓ หลักธรรมเรื่องการพึ่งพาตนเอง (อัตตา หิ อัตตะโน นาโถ)	๕๕
๒.๘.๔ หลักธรรมเรื่องความสันโดษ (สนตุภูจ्ฐิ)	๕๖
๒.๘.๕ หลักธรรมเรื่องความรู้จักประมาณตน และความเป็นคนรู้จักใช้เหตุผล	๕๖
๒.๘.๖ หลักธรรมที่ช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์	๕๖
๒.๘.๗ หลักธรรมที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ	๕๗
๒.๙ จริยธรรมในวิชาชีพครู	๕๗
๒.๙.๑ หลักจริยธรรมในวิชาชีพครู	๕๗
๒.๙.๒ ความสำคัญของจริยธรรมในวิชาชีพครู	๖๒
๒.๙.๓ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	๖๔
๒.๙.๔ จรรยาบรรณของวิชาชีพและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ ของวิชาชีพทางการศึกษา	๖๙
๒.๙.๕ แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษา	๗๐
๒.๑๐ กำหนดการอบรมตามหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู (หลักสูตร ๕ วัน)	๗๔

๒.๑๑	พื้นที่การวิจัย	๗๗
๒.๑๒	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๒
๒.๑๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๙
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๙๐
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๙๐
๓.๒	พื้นที่การวิจัย	๙๑
๓.๓	เครื่องมือการวิจัย	๙๓
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๒
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๕
๓.๖	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๗
๓.๗	สรุปกระบวนการวิจัย	๑๐๙
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๑๑๑
๔.๑	การวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๑๒
๔.๒	การพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน ครองงานของผู้ประกอบ วิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑	๑๑๔
๔.๒.๑	ผลการสัมภาษณ์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของของผู้ประกอบ วิชาชีพครู	๑๑๔
๔.๒.๒	ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑	๑๒๑
๔.๓	นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑	๑๓๓
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๕๕
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๕๖
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๕๖
๕.๒	อภิปรายผล	๑๕๘
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๖๑
๕.๓.๑	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๖๑
๕.๓.๒	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	๑๖๒

บรรณานุกรม	๑๖๓
ภาคผนวก	๑๖๘
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	๑๖๙
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๑๗๘
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	๑๘๕
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู	๑๙๗
ประวัติผู้วิจัย	๒๐๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๒.๑	แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษา	๗๑
ตารางที่ ๒.๒	แสดงจำนวนนักเรียนและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑	๗๙
ตารางที่ ๒.๓	แสดงคะแนน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๗- ๒๕๕๘	๘๐
ตารางที่ ๒.๔	แสดงคะแนน O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๗- ๒๕๕๘	๘๐
ตารางที่ ๒.๕	แสดงคะแนนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๘	๘๑
ตารางที่ ๒.๖	แสดงคะแนนสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๘	๘๑
ตารางที่ ๔.๑	วิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตนในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๑๓
ตารางที่ ๔.๒	วิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองคนในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๑๓
ตารางที่ ๔.๓	วิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๑๔
ตารางที่ ๔.๔	ผลการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้านการครองตน ครองคน ครองงาน	๑๒๒
ตารางที่ ๔.๕	ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวม	๑๒๓
ตารางที่ ๔.๖	ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑	๑๒๔

- ตารางที่ ๔.๗ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๒๕
- ตารางที่ ๔.๘ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านการรักษาวินัยและเคารพ กติกาของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๒๖
- ตารางที่ ๔.๙ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านคุณธรรม จริยธรรมต่อตนเอง และผู้อื่นของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๒๗
- ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ใน องค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๒๘
- ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์ และผู้รับบริการของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๒๙
- ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และผลของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็น ของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๓๐
- ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตนด้านการพัฒนางานและพัฒนา ตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ๑๓๑

<p>ตารางที่ ๔.๑๔</p>	<p>ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงานด้านการคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑</p>	<p>๑๓๒</p>
<p>ตารางที่ ๔.๑๕</p>	<p>วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model ด้านการครองตน</p>	<p>๑๔๑</p>
<p>ตารางที่ ๔.๑๖</p>	<p>วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model ด้านการครองคน</p>	<p>๑๔๗</p>
<p>ตารางที่ ๔.๑๗</p>	<p>วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model ด้านการครองงาน</p>	<p>๑๕๑</p>
<p>ตารางที่ ๔.๑๘</p>	<p>สรุปรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามรูปแบบ DEP Model</p>	<p>๑๕๔</p>

สารบัญแผนภาพ

ภาพประกอบที่		หน้า
ภาพประกอบที่ ๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๙
ภาพประกอบที่ ๔.๑	หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน	๑๑๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาทศปิฎก พุทธศักราช ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เรียงตามลำดับคัมภีร์ดังนี้

ก. การใช้คำย่อชื่อพระไตรปิฎก เริ่มจากอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ตามด้วยวงเล็บที่ใช้แล้วตามด้วยเล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๙ ข้อที่ ๒๗๖ หน้าที่ ๙๘

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.สี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)
ส.ม. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก สยุตตนิกาย	มหาวรรคคปาลี (ภาษาบาลี)
อง.ติก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก องคุตตรนิกาย	ติกนิปาตปาลี (ภาษาบาลี)
อง.ปณจก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก องคุตตรนิกาย	ปณจกนิปาตปาลี (ภาษาบาลี)
ขุ.สุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพครูได้รับการยกย่องเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม เป็นอาชีพที่สร้างสรรค์จรรโลงสังคมให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ประเทศชาติต้องการ วิชาชีพครูต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงเช่นกัน สังคมยกย่องเคารพและไว้วางใจผู้ประกอบการวิชาชีพครูมากเท่าไร ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกับความไว้วางใจของสังคมให้มากขึ้นเช่นกัน การควบคุมความประพฤติปฏิบัติตนของครูนั้นวิธีการที่ดีที่สุด คือ การสร้างจิตสำนึกหรือการควบคุมทางจิตใจครูที่มีจรรยาบรรณยอมเป็นมาตรฐานวัดมาตรฐานของความเป็นครูของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่สำคัญยิ่ง ครูมีคุณธรรมจริยธรรมย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นทางสังคมและความเป็นคนดีของลูกศิษย์

รัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๖ กล่าวถึงจริยธรรมของข้าราชการไว้ว่า "รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว"^๑ ในส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ได้กล่าวถึงแนวพัฒนาจริยธรรมของคนในชาติไว้ว่า "ปรับเปลี่ยนคุณธรรมจริยธรรมมีวินัยจิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ความมีระเบียบวินัยและจิตสาธารณะ"^๒

ปัจจุบันการศึกษาของไทยอยู่ในขั้นวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการศึกษางค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี (อังกฤษ: Organisation for Economic

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ แนวนโยบายรัฐ, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๖๐), หน้า ๓๒.

^๒ ดวงเดือน พินสุวรรณ, "คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู", เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๖๐), (อัดสำเนา).

Cooperation and Development - OECD) รายงานผลการประเมินความสามารถในการอ่านของเด็กไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๑-๔๒ จาก ๕๗ ประเทศที่สำคัญผลการประเมินการทดสอบระดับชาติ (Ordinary National Educational Test; O-NET) ของนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำไม่ถึงร้อยละ ๕๐ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยอยู่ประมาณร้อยละ ๓๐^๓

เมื่อมาพิจารณาด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จะพบว่ายังมีแต่ข่าวที่สร้างความเสื่อมเสียให้กับพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหนี้สินเรื่อง ชู้สาวหรือการทำร้ายนักเรียนเกินขอบเขต รวมไปถึงการขาดราชการเกินเวลาที่กำหนด ทำให้ถูกลงโทษทางวินัยและโทษทางอาญา ส่งผลถึงความเชื่อมั่นความศรัทธาของสังคมที่มีต่อวิชาชีพครูในทางลบเพิ่มมากขึ้น เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ การแก้ปัญหานี้สินครูจะทำได้ถ้าหากเกิดสองอย่างที่สัมพันธ์กัน คือ ๑) ปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง ๒) ปฏิรูปกระบวนการสร้างบุคลากรที่จะมาเป็นครู ด้วยเหตุที่สังคมไทยมีความคาดหวังในตัวครูสูงทุก ๆ ด้านบนความเชื่อที่ว่าถ้าครูมีความรู้ความสามารถ เสียสละและตั้งใจสอนสั่งผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ จะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี เก่ง ฉลาด มีศักยภาพ มีความสุขได้ ปัจจัยหลักคือการพัฒนาคุณภาพครู ซึ่งเป็นจักรกลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบผู้ผลิตและผู้ใช้ประกอบอาชีพครูได้พยายามป้องกัน พัฒนาจริยธรรมของบุคคลที่เข้าสู่วิชาชีพทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด แต่ก็มีเรื่องทางเสื่อมเสียเกิดขึ้นตลอดเวลา จากผลการศึกษาคณะลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคณาจารย์ ระดับอุดมศึกษาเครือข่ายวิชาการเบญจมิตรและเครือข่ายวิจัยประชาชื่น พบว่าคุณลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ในภาพรวมแต่จรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามสังกัดสถาบันและประสบการณ์สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ^๔ ผลการวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการครูทุกระดับจะมีผลที่น่าพอใจแต่ข่าวที่ออกมาตรงกันข้ามกับผลการศึกษาดังแต่ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๓ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

^๓ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD), **เด็กไทยกับความสามารถในการแข่งขัน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.backoffice.onec.go.th/uploaded2/Newssecgen/201806/20180604_ppt02.pdf [๒ มีนาคม ๒๕๖๒].

^๔ วิรัช วรรณรัตน์ และ โกสุม สายใจ, **คุณลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาเครือข่ายวิชาการเบญจมิตร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๓.

การศึกษาขั้นพื้นฐานถูกลงโทษทางวินัย ๔๔๓ ราย^๕ ส่วนใหญ่เป็นด้านการเงินและพัสดุ สามารถหาหลักฐานได้ชัดเจนรองลงมาคือด้านล่วงละเมิดทางเพศของลูกศิษย์ ด้านชู้สาวและด้านอื่น ๆ ลดลงตามลำดับ แต่สภาพความเป็นจริงการลงโทษทางวินัยของข้าราชการเปรียบเหมือนภูเขา น้ำแข็ง กล่าวคือความผิดที่ถูกลงโทษคือส่วนที่โผล่พ้นน้ำ ส่วนความผิดที่ไม่ถูกลงโทษคือส่วนที่จมอยู่ในน้ำ

พระพุทธศาสนา เน้นการสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติ มีทั้งทฤษฎี ที่เรียกว่า มัชฌิมนิคม และแนวปฏิบัติคือมัชฌิมาปฏิปทา เป็นศาสนาประเภท คำสอนในพระพุทธศาสนาเน้นให้ดำเนินสายกลาง สอนตามแนวประพฤติตามหลักสัจธรรมที่เป็นอภิปรัชญา ว่าด้วยประโยชน์สูงสุดที่พึงได้ อันเกิดจากการอยู่ร่วมกันโดยใช้ปัญญา อิสรภาพทางจิตปัญญาที่เป็นจุดหมายสูงสุดแต่คนในปัจจุบันมองชีวิตเป็นการต่อสู้ระหว่างผลประโยชน์ที่ขัดกัน เมื่อคนถือเอาทรัพย์และอำนาจเป็นจุดหมายของชีวิตสังคมเป็นสนามต่อสู้ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวที่ขัดกัน เราจึงเที่ยวหาจริยธรรมมาปกป้องผลประโยชน์ของตนซึ่งเป็นจริยธรรมเชิงลบ ส่วนหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นจริยธรรมเชิงบวก พระพุทธศาสนาถือว่า ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ที่จะพัฒนาตนเองและเข้าถึงประโยชน์สูงสุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เป็นเขตพื้นที่ที่เป็นแบบอย่างของเขตพื้นที่อื่น ๆ ด้วยมีโรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในสังกัด บุคลากรทางการศึกษาส่วนมากก็จะพักอาศัยอยู่ในเขต ๑ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่รับผิดชอบการศึกษาของเขตพื้นที่ และมีหน้าที่ติดตามผลการพัฒนาการศึกษา และแนะนำในทุก ๆ ด้าน ให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพครู ทั้งด้านการครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อให้สังคมยอมรับในวิชาชีพครูและคุณภาพการศึกษา โดยการศึกษาหลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และวิเคราะห์ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมาบูรณาการกับวิชาชีพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

^๕ สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, โทษทางวินัย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.academic.ober.go.th/newsdtail.php?id=111> [๕ สิงหาคม ๒๕๖๐].

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ หลักจริยธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนาเวรวาท ที่จำเป็นต่อการครองตน ครองคน และครองงาน มีอะไรบ้าง

๑.๒.๒ สภาพจริยธรรมด้านการครองตน ครองคนและครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเวรวาท

๑.๓.๒ เพื่อพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๑.๓.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

ปฐมภูมิ ศึกษาจากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ฉบับภาษาไทย

ทุติยภูมิ ศึกษาจากวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เอกสารวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม การครองตน ครองคน ครองงาน จริยธรรมในวิชาชีพครู ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหลักสูตรของคุสุสภา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก และเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้ศึกษา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม สอนการปฏิบัติทาง กาย วาจา และจิตใจ สอนหลักธรรมที่เป็นอภิลักขิตว่าด้วยประโยชน์สุขที่พึงได้ ผลการวิจัยหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ด้านการครองตน ครองคน ครองงาน จากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารประกอบ คำสัมภาษณ์

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัยออกเป็นดังนี้

๑.๔.๓.๑ สำนักงานเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ จำนวน ๖ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอกมลาไสย อำเภอร่องคำ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอดอนจาน และอำเภอสหัสขันธ์ จำนวน ๑๘๑ โรงเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน ๑๑๗ คน

๑.๔.๔ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู สำนักงานเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

(๑) ศึกษาวิธีการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตรศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๑๐ รูป/ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระครูวิจัยธรรมทัศน์ วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล

๒. ดร. โฉมทัย อุดมบุญญาภาพ อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยการศึกษาระดับบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๓. นายผดุงศักดิ์ แสงสว่าง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑

๔. นายไพฑูรย์ มหิพันธ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๑

๕. นางสาวรุ่ง น้อยนาจารย์ ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๑

๖. นางวชิรณัฐ พรหมภักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม

๗. นายเสกสรร เขียวไกร ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโพนวิทยายน

๘. นางบุษบารัตน์ ศรีนวลไสว ครูโรงเรียนบ้านโคกไส

๙. นางสุปรียา พันอุตสาห์ ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคม

๑๐. นางสาวกัญญาพร ผาดไธสง เจ้าหน้าที่ครูสภาจังหวัดกาฬสินธุ์

(๒) พัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพ
ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการจัดการฝึกอบรมผู้
ประกอบวิชาชีพครูจากตัวแทนกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษาที่สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling)
จำนวน ๑๑๗ คนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายละ ๒ คน จำนวน ๑๘ คน

(๒) ครูผู้สอน เครือข่ายละ ๑๐ คน จำนวน ๙๐ คน

(๓) ศึกษาพิเศษประจำเครือข่าย เครือข่ายละ ๑ คน จำนวน ๙ คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๑๗ คน

๒) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครอง
งานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดย
ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive
sampling) จากประชากรที่เป็นกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ จำนวน ๙ กลุ่มเครือข่าย เท่ากับ ๑,๖๒๔ คน ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
จำนวน ๑๑๗ คน ประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายละ ๒ คน จำนวน ๑๘ คน

(๒) ครูผู้สอน เครือข่ายละ ๑๐ คน จำนวน ๙๐ คน

(๓) ศึกษาพิเศษประจำเครือข่าย เครือข่ายละ ๑ คน จำนวน ๙ คน

รวมทั้งสิ้น

จำนวน ๑๑๗ คน

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๓) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

(๑) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ดำเนินการตรวจสอบ และเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ และมีประสบการณ์ในตำแหน่ง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ ๑. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ๒. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ๓. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ และมีบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ๔. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา ๕. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านงานวิชาการที่ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยได้เชิญกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน ๕ รูป/ท่าน ดังนี้

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา	จำนวน ๑ รูป
๒. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา	จำนวน ๒ คน
๓. ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา	จำนวน ๑ คน
๔. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ	จำนวน ๑ คน
รวม	จำนวน ๕ รูป/คน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรม หมายถึง ธรรมหรือหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ ซึ่งสังเกตได้จากการแสดงออก ทางกายและวาจา

การครองตน หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบและในด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา

การครองคน หมายถึง กระบวนการแสดงพฤติกรรมออกในด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง และผู้อื่นและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อองค์กร และด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ

การครองงาน หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการพัฒนางานพัฒนาตนเองและด้านค่านึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ผู้ประกอบการวิชาชีพครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่เรียกชื่อตามตำแหน่งบทบาทหน้าที่ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์และพนักงานราชการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีโรงเรียนในสังกัด ๑๘๑ โรงเรียน ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอกมลาไสย อำเภอร่องคำ อำเภอดอนจาน อำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอสามชัย

การพัฒนาจริยธรรม หมายถึง หลักวิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ปฏิบัติตนในด้านการครองตน ครองคน และครองงานในทางที่ดีงาม

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ รู้และเข้าใจหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ด้านการครองตน ครองคน และครองงาน

๑.๖.๒ ได้เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

๑.๖.๓ ได้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑

๑.๖.๔ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ที่มีหน้าที่พัฒนาวิชาชีพครูสามารถนำหลักธรรมไปพัฒนาครู ในองค์กรตรงตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ จริยธรรม
- ๒.๒ จริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท
- ๒.๓ การครองตน ครองคน และครองงาน
- ๒.๔ หลักจริยธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานในพระพุทธศาสนา
- ๒.๕ การประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่
- ๒.๖ หลักจริยธรรมทั่วไป
- ๒.๗ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๙ จริยธรรมในวิชาชีพครู
- ๒.๑๐ หลักสูตรอบรมการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู (หลักสูตร ๕ วัน)
- ๒.๑๑ สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑
- ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ จริยธรรม

จริยธรรมนั้นการศึกษาได้ศึกษาและให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน จริยธรรมมีความหมายคล้ายกับจริยศาสตร์ แทบจะเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะภาษาอังกฤษเขียนเหมือนกัน เมื่อกกล่าวถึงจะมีคำหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ คำว่าศีลธรรม (Morale) ฉะนั้นเมื่อกกล่าวถึงคำว่าจริยธรรม จริยศาสตร์และศีลธรรม เราจะนึกถึงการประพฤติที่ดีงามของคนโดยทั่วไป จริยธรรมเน้นการประพฤติทางกายและวาจา

๒.๑.๑ ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมมาจากคำว่า จริยะ + ธรรมะ จริยะหมายถึง กิริยาที่ควรประพฤติ คำว่าธรรมะ หมายถึงคุณความดี เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกัน จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติ^๑ จริยธรรมเป็นการแสดงออกทางด้าน กายและวาจา มีนักการศึกษาให้ความหมายคำว่า จริยธรรมไว้ ส่วนมากให้ความหมายใกล้เคียงกัน นักการศึกษาของไทยและของต่างประเทศให้ความหมายคำว่า จริยธรรมไว้ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวถึง จริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมใช้มาประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา แต่ก่อนเราใช้คำว่า ศีลธรรม ที่ใช้จริยธรรมเพราะต้องการให้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics จริยธรรมเป็นการสั่งสอนความประพฤติที่ดีงามในสังคมมีในทุกศาสนาและรวมถึงที่ไม่มีศาสนาด้วย ไม่ใช่เฉพาะศาสนาพุทธอย่างเดียว **จริยธรรมในพุทธศาสนา** คือ คำว่า จริยะ ไม่มีธรรมต่อท้าย แต่อาจจะมีคำอื่นนำหน้า เช่น ธรรมจริยา หรือพรหมจริยะ จริยะเป็นคำกลาง ๆ และกล่าวในหนังสือพุทธธรรมว่า จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา คือ มรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา พรหมจารี หรือผู้ประพฤติพรหมจรรย์คือผู้มีจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ดังนั้น จริยธรรม คือ หลักแห่งความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิต เมื่อถือตามหลักพระพุทธศาสนา มรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา คือ ระบบจริยธรรม ระบบความประพฤติ จริยสัมพันธ์กับความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือกฎธรรมชาติ เป็นการนำเอาความรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แห่งเหตุปัจจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับมนุษย์^๑

โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ จากหนังสือ “จริยศาสตร์” Ethical” ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Ethical rules) มาจากคำสมาสของคำว่า จริยะ (Cariya) เป็นคำสันสกฤต จริยะ แปลว่า อันบุคคลควรประพฤติ ควรปฏิบัติ พฤติกรรม ส่วนคำว่า ธรรม แปลว่า หน้าที่ การทรงไว้ กฎเกณฑ์ การปฏิบัติ ความดีงาม ความถูกต้อง ดังนั้นจริยธรรมจึงมีความหมายว่า หน้าที่ที่ควรประพฤติหรือความดีงามที่ควรประพฤติ แนวทางของการประพฤติชอบ ทางด้านกาย วาจาและใจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นตามความหมายที่กล่าวมาจึงมีคำที่ถูกใช้นานตามความหมายของจริยธรรมไว้มากมาย เช่น คำว่าจรรยาบรรณ จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณแพทย์หรือจรรยาบรรณทนายความเป็นต้น รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ ในหนังสือศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในพระไตรปิฎกกล่าวถึง สรุปเรื่องศีลว่าชนมีความสำคัญเพราะเป็นหลักการปฏิบัติเพื่อทำกาย วาจาให้

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์, **หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการคฤสภวาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓๕.

เรียบร้อย ความเรียบร้อยดีงามทางกายเรียกว่ากายสุจริต ความเรียบร้อยดีงามทางวาจาเรียกว่าจิตสุจริต ระเบียบข้อปฏิบัติพื้นฐานของสังคม จึงมีศีลเป็นฐานคิดถึงจึงกลายมาเป็นระเบียบปฏิบัติและมารยาทของสังคมไทย รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมและธรรมเนียมอันดีงามของสังคมไทยด้วยแก่นแท้ของสิ่งดีงามเหล่านี้คือศีลทำให้เกิดสุด ๆ และทำขึ้นในสังคมมนุษย์^๒

แสง จันทร์งาม ได้กล่าวถึงจริยธรรมไว้ว่าจริยธรรมเป็นคำสอนที่ว่าด้วยความดี ความชั่ว ความถูกและความผิด สิ่งที่ควรหรือไม่ควร ว่าด้วยเกณฑ์สำหรับตัดสินคุณค่าทางจริยธรรม คำสอนระดับจริยธรรมมุ่งผลทางสังคมหรือผลต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มุ่งให้เกิดผลชาตินี้มากกว่าชาติหน้า คำสอนจริยธรรมจึงเน้นการช่วยเหลือกันระหว่างมนุษย์ งดเว้นการเบียดเบียนกันระดับของจริยธรรมมี ๓ ระดับคือ ระดับต่ำ เป็นเรื่องของโลกะ เช่น ขยันหาทรัพย์เป็นเรื่องส่วนตัวระดับกลาง เช่นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อผู้อื่นและจริยธรรมชั้นสูง เป็นเรื่องสนับสนุนเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตโดยตรง เช่น การปล่อยวางในทรัพย์ทั้งปวงไม่ยึดติดในสิ่งใด^๓

ทินพันธุ์ นาคะตะ ให้ความหมายจริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีก ๒ คำคือคำว่า ศีลธรรม (Ethikos or moral) กับอุปนิสัย (Ethikos or characher) จริยธรรมจึงหมายถึงขึ้นธรรมและอุปนิสัยหรือกฎแห่งความประพฤติ ของกลุ่มบุคคลจริยธรรมใช้โดยทั่วไปมี ๓ อย่างคือประการที่หนึ่ง เป็นรูปแบบของวิถีชีวิต เช่น จริยธรรมชาวพุทธหรือจริยธรรมชาวคริสต์ ประการที่สองเป็นกฎแห่งความประพฤติหรือประมวลหลักศีลธรรม (Moral code or principle) เช่นจริยธรรมในอาชีพและประการที่สาม เป็นปรัชญาทางศีลธรรมหรือจริยธรรมได้แก่ หลักการให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำที่มีศีลธรรม หรือมีจริยธรรมเช่นความคิดสำคัญ ๆ เกี่ยวกับความประพฤติของเรา^๔

วคิน อินทสระ ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่าจริยธรรมหมายถึงความประพฤติ จริยธรรมและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ และในสิ่งที่ควรเว้นกระทำในสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาด รอบคอบ รู้เหตุรู้ผลถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

โดยนัยนี้ จริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ทุกอาชีพ ทุกสังคมสังคมจะอยู่รอดได้ด้วยจริยธรรม จะสงบสุขหรือจะวุ่นวายก็ขึ้นอยู่กับจริยธรรม เช่น ครอบครัวหรือสังคมนั้น ๆ ประพฤติได้มากน้อยเพียงใด ส่วนจริยศาสตร์ ท่านให้ความหมายว่า “ศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติหรือ

^๒ โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, **จริยศาสตร์ Ethics**, (ขอนแก่น: เอมมีก้อปปี เซ็นเตอร์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๙.

^๓ แสง จันทร์งาม, **ศาสนศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๕) หน้า ๑๒๕.

^๔ ทินพันธุ์ นาคะตะ, **คุณธรรม จริยธรรมกับศีลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕.

ศาสตร์แห่งความประพฤติ ข้อที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ ตำรา หรือวิชาที่ว่าด้วยความประพฤติ” ซึ่งถือเอาใจความว่า “อะไรควรเว้น อะไรควรทำ อะไรผิด อะไรถูก อะไรดี อะไรชั่ว”^๕

ดวงเดือน พันธุมหาริน และทศนา แคมมณี ให้ความหมายจริยธรรมคล้ายคลึงกันคือ จริยธรรมหมายถึงการแสดงออกทางการประพฤติการปฏิบัติในทางที่ดีงาม ละเว้นความชั่ว ทำความดี เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในด้านดีสะท้อนคุณธรรมจริยธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม

Carter V.good จริยธรรมคือ การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม^๖

Lawrence Kohlberg กล่าวว่า จริยธรรม เป็นพื้นฐานทางความยุติธรรม ซึ่งยึดถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับโดยทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากล เน้นอุดมคติ ดังนั้นพันธะทางจริยธรรม จึงเป็นการเคารพต่อสิทธิและข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน^๗

จากการให้ความหมาย จริยธรรม ของนักการศึกษา นักการศึกษา นักวิชาการ ทั้งไทยและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า จริยธรรม เป็นพฤติกรรมแสดงออกในส่วนที่ดีงาม ซึ่งมีพื้นฐานจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ จริยธรรมเน้นการเคารพกฎเกณฑ์ สำหรับการตัดสินใจ เน้นผลที่เกิดขึ้นในชาตินี้มากกว่าว่าชาติหน้า เน้นผลที่เกิดกับส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในส่วนของประเทศไทยจริยธรรมจะเกี่ยวข้องกับศาสนามาก่อนข้างมาก แทบจะเรียกว่าได้ว่า ศีลธรรมของไทย คือ จริยธรรมนั่นเอง จริยธรรมเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญ ความเสื่อมของสังคม เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมมีคุณภาพ เข้าถึงหลักแห่งความสมดุล สร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งพาตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

^๕ วศิน อินทสระ, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๓ - ๑.

^๖ Carter V.good, **Ethics and Education**, (American: Psychologist, 1974), pp. 314.

^๗ Lawrence Kohlberg, **Moral Education for society in Moral-Transition Education Leadership**, (American: Psychologist, 1994), p. 45.

๒.๑.๒ ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาก ซึ่งอาจสรุปความสำคัญของจริยธรรมได้ดังนี้^๘

๑. ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบ ไม่พบอุปสรรค ถ้าคนในสังคมทุกคนมีคุณธรรมและจริยธรรม สังคมของเราก็จะสงบสุขตามไปด้วย ทุกคนใช้เวลาที่มีทั้งหมดช่วยกันพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญมั่นคง เป็นปึกแผ่น เป็นอารยประเทศไม่ต้องแบ่งเวลาไปคอยระมัดระวังอันตรายใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของคนเลว

๒. ช่วยให้คนเรามีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา คุณธรรมและจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวแต่ละคนจะเตือนสติให้รักษาเกียรติยศชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล ไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่นที่ต้อยโอกาสกว่า สังคมก็จะสงบสุขประเทศชาติก็จะมั่งคั่งมั่นคง

๓. ช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ โดยจะเป็นตัวกำหนดการประพฤติปฏิบัติของบุคคลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าถูกต้อง กฎเกณฑ์นั้นจะมากจากความพอใจของคนเพียงคนเดียวไม่ได้ คนเมื่ออยู่ในสังคมจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นญาติพี่น้อง หรือเพื่อนฝูงร่วมสังคมเดียวกัน จะอยู่คนเดียวช่วยกันเป็นไปไม่ได้ เมื่อบุคคลประพฤติตามคุณธรรมและจริยธรรมของสังคม ชีวิตก็จะมีระเบียบไม่ต้องกับอุปสรรค ถ้าทุกคนปฏิบัติเหมือนกัน สังคมและประเทศชาติก็จะเป็นระเบียบตามไปด้วย

๔. ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นนับว่าเป็นคุณแก่สังคม เพราะนอกจากจะเป็นตัวอย่างโดยการชี้ทางอ้อมแล้วยังจะออกปากแนะนำสั่งสอนโดยตรงได้อีกด้วย เช่น แนะนำให้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม อย่าเห็นแก่ตัว อย่าเห็นแก่ได้ จนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มิฉะนั้นผู้ที่คอยยึดเราเป็นตัวอย่างอาจหมดความศรัทธา และหมดกำลังใจสร้างคุณธรรมจริยธรรม หันกลับไปทำความชั่วเช่นเดิมได้อีก

๕. ช่วยทำให้มนุษย์นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้ร่ำเรียนมาสร้างสรรค์แต่สิ่งดีมีคุณค่า ถ้ามนุษย์นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการประกอบอาชีพที่สุจริต ย่อมสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่คนทั่วไป รวมทั้งสังคมและประเทศชาติด้วย แต่ในทางตรงข้าม ถ้ามนุษย์ขาดคุณธรรมและ

^๘ ทินพันธุ์ นาคะตะ, *คุณธรรมจริยธรรมกับศีลธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: อี บุ๊ค, ๒๕๖๐), หน้า ๒๐.

จริยธรรมก็จะนำความรู้ประสบการณ์ที่มีไปเบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น สร้างความเสียหายให้สังคมและประเทศชาติ เพียงหวังให้ตนเองมีทรัพย์ มีความสุข ผู้อื่นจะทุกข์อย่างไรก็ไม่คำนึงถึง

๖. ช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุ และจิตใจของคนให้เติบโตไปพร้อม ๆ กัน ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีสูงมาก ถ้ามนุษย์นำความเจริญนี้มาใช้ในทางที่ผิด เช่น สร้างอาวุธมาประหัตประหารกัน จนคนล้มตายลงเป็นจำนวนมาก โดยหวังความเป็นใหญ่ ความมีอำนาจความเดือดร้อนก็จะเกิดแก่คนทั่วไป แต่ถ้าผู้ผลิตเทคโนโลยีมีคุณธรรมและจริยธรรมเหตุการณ์เหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น สิ่งที่จะได้รับการสร้างหรือผลิตขึ้นมากก็จะมุ่งแต่ประโยชน์ที่จะเกิดแก่คนทั่วไป เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร ดาวเทียม ฯลฯ เพราะมีจิตใจที่สงบสุขจึงสร้างสรรค์แต่สิ่งที่มีคุณค่าต่อคนในสังคมและประเทศชาติ

ความสำคัญของจริยธรรมที่กล่าวมานี้ ประเด็นสำคัญก็คือ สามารถลดปัญหาและขจัดปัญหาที่จะเกิดแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติได้ เมื่อทุกคนประพฤติปฏิบัติตนดีแล้ว อุปสรรคศัตรู ภัยอันตราย ก็จะหมดสิ้นไป ผู้คนมีแต่ความรักต่อกัน สังคมมีแต่ความสงบและประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรือง

๒.๒ จริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

๒.๒.๑ ความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับศาสนา

จริยธรรมเนื้อหาครอบคลุมเรื่อง ความดี ความงาม ความสุข การกำหนดคุณค่าของคุณธรรม ศีลธรรม เพื่อวางแนวทางมาตรฐานความประพฤติ สร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกัน ด้วยการปลูกฝังลักษณะนิสัยในตนเองไปจนถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม หลักธรรมจริยธรรมจึงเป็นหลักความประพฤติของบุคคลและกลุ่มชนที่ปฏิบัติต่อกันอย่างสันติสุข ไม่มีบทบาทกำหนดลงโทษตามคำตัดสินของศาลาในศาสนา ศาสนาทุกศาสนาจะมีแนวจริยธรรมที่กำหนดคุณค่าความงาม มีรายละเอียดและวิถีทางการปฏิบัติตามความเชื่อและศรัทธาต่อบทธรรมในแต่ละศาสนา จริยธรรมกับศาสนาจึงมีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยคตินี้ยึดถือว่า ทุกศาสนาล้วนส่งเสริมให้บุคคลกระทำความดี จึงทำให้มองเป็นความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับศาสนาได้ดังนี้^๔

^๔ ผกา สัตยธรรม, *คุณธรรมของครู*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

๑. ศาสนาทุกศาสนามีพื้นฐานจริยธรรมที่ซึ่งบ่งความดี ความงาม ความถูกต้อง บุญกุศล เป็นแก่นสารของศาสนาที่ศาสนานำมาประกอบเป็นหลักธรรมคำสอน ศาสนาทำหน้าที่ชี้เร้าสัจธรรมออกมาเป็นข้อปฏิบัติ และเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

๒. ศาสนาและจริยธรรมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สามารถวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดแยกออกจากกัน โดยลักษณะการวิเคราะห์ทางทฤษฎีหรือธรรมชาติวิทยากับจริยศาสตร์ โดยนัยนี้ศาสนาเปรียบเหมือนคลองที่มีฝั่งทั้งสองขนาบเป็นขอบให้สายน้ำไหลไปสู่จุดหมายปลายทาง จริยธรรมเปรียบเหมือนน้ำ ถ้าลำคลองปราศจากน้ำย่อมเหือดแห้งไร้คุณค่า จริยธรรมจึงเป็นคุณค่าที่ทำให้ศาสนาดำรงสืบทอดมาโดยตลอด ส่วนศาสนาเป็นคลองธรรมกำหนดวิถีทางการดำรงชีวิตที่มีกรอบเป็นขอบเขต รักษาคุณค่าของจริยธรรมให้เป็นแนวเดียวกัน ศาสนาเป็นสื่อในการดำรงและสืบทอดคุณธรรมให้เป็นที่ยอมรับนับถือตลอดมา

๓. ศาสนาอาจเสื่อมเพราะขาดการปฏิบัติอย่างจริงจังของศาสนิกชน หรือถูกทำลายย่ำยีจากคนภายนอก แต่จริยธรรมเป็นคุณค่าที่ถาวรไม่มีสิ่งใดลบล้างได้ ตัวอย่างเช่น พระพุทธศาสนาที่สูญหายจากประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นแดนพุทธภูมิในช่วงระยะที่ถูกศาสนาอื่นทำลาย เมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองสงบลง พระพุทธศาสนาก็มีสาวกประกาศเผยแผ่ขึ้นในประเทศอินเดีย เป็นที่ยอมรับนับถือได้ ต่อมาจนถึงปัจจุบัน ศาสนามีศาสนิกชนที่ศรัทธา ดังนั้นจริยธรรมที่มีรายละเอียดปลีกย่อยสามารถใช้เหตุผลวิเคราะห์ ถูก-ผิด ดี-ชั่ว ควร-ไม่ควร ได้หลายทางตามสภาพเหตุการณ์แวดล้อม ทำให้ยุ่งยากแก่การตัดสินว่าสิ่งใดมีจริยธรรมหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ศาสนาจึงเป็นกฎที่ใช้ตัดสิน สร้างระเบียบวินัยขึ้นในสังคม

๔. ศาสนามีจริยธรรมสร้างสันติสุขขึ้นในโลก ความสัมพันธ์ของศาสนาและจริยธรรมนำไปสู่การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในจิตใจของบุคคล ขยายขอบเขตกว้างไปถึงการอำนวยความสะดวกต่อผู้อื่น มีความเมตตากรุณา มีการให้อภัย รู้จักปฏิบัติต่อกันด้วยความเข้าใจและปรารถนาดีต่อกัน หลักธรรมจริยธรรมสร้างความสัมพันธ์ในมวลมนุษยชาติ ทำให้เกิดหลักศาสนาที่เป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนาและจริยธรรมจึงมีลักษณะที่สนับสนุนเสรีภาพของมนุษย์ในด้านปลูกสำนึกในมโนธรรมของบุคคล มีกำหนดลงโทษและให้รางวัล ตัดสินโดยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งดูเหมือนมีอำนาจเหนือกว่ามนุษย์ แต่ถ้าวิเคราะห์ลงโทษหรือรางวัลทางจิตใจอย่างถ่องแท้แล้วบทลงโทษและการให้รางวัลนั้น จะมีลักษณะตรงกับคำกล่าวที่ว่า “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ”

๒.๒.๒ ความสำคัญของจริยธรรมในพระพุทธศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า พุทธธรรมแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งคือ สัจธรรมเป็นส่วนที่เป็นสภาวะหรือรูปลักษณะตัวจริงของสิ่งทั้งหลาย หรือธรรมชาติหรือความ

เป็นไปของธรรมชาติ หรือกฎของธรรมชาติ ส่วนที่สองคือ จริยธรรม เป็นฝ่ายที่ประพฤติปฏิบัติทั้งหมด เป็นการเอาประโยชน์จากความรู้ ความเข้าใจจากสัจธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิต^{๑๐}

จริยธรรมอันประเสริฐหรือระบบจริยธรรม แบ่งเป็น ๓ อย่าง ประกอบด้วย

๑) จริยธรรมในพุทธศาสนา ครอบคลุมธรรมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นด้านศีลธรรม การฝึกจิต การบำเพ็ญสมาธิปัญญา ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ตลอดจนรักษาไปบำเพ็ญในป่า

๒) จริยธรรมสัมพันธ์กับชีวิตจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติการนำเอาความรู้จากสัจธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อบรรลุประโยชน์ขั้นสูงสุด

๓) จริยธรรมอันประเสริฐ คือ มรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทาทั้งหมด

๒.๒.๓ หลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามุ่งเน้นความจริงดังต่อไปนี้ ได้แก่ ประการแรกไตรลักษณ์หรือลักษณะธรรมดาของสิ่งทั้งปวง กล่าวคือ ความเป็นของไม่เที่ยง ความทุกข์หรือทนได้ยาก กับความไม่มีตัวตนของสิ่งทั้งปวงประการที่สอง ปฏิจจสมุปบาท การที่สิ่งทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่กันในลักษณะ เพราะสิ่งหนึ่งเป็นปัจจัยอีก สิ่งหนึ่งจึงเกิดขึ้น ถ้าสิ่งนั้นดับอีกสิ่งหนึ่งก็ดับ ประการที่สามอริยสัจความจริง ๔ อย่างคือ (๑) ทุกข์หรือปหาได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย การพบสิ่งไม่เป็นที่รักความปรารถนา ไม่สมหวัง กล่าวโดยย่อว่ายึดมั่นในขันธห้า ความอยากมี อยากเป็น หรือในทางตรงกันข้ามที่ไม่รู้จักพอ (๒) เหตุให้เกิดทุกข์คือปัญหาหรือความอยากมี ๓ อย่างคือ กามตัณหา เป็นความต้องการในสิ่งน่ารัก น่าพอใจทางผัสสะ ภวตัณหา เป็นความอยากมีอยากเป็นและวิภวตัณหา เป็นความไม่อยากมีไม่อยากเป็น ซึ่งคนเราจะไม่พอใจในสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่และมีความต้องการไม่สิ้นสุด (๓) การดับทุกข์หรือการแก้ปัญหาได้แก่ การดับตัณหาหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหาและ (๔) ขั้นตอนปฏิบัติในการดับทุกข์หรือวิธีแก้ปัญหาได้แก่การถือสายกลางนั่นคือมรรค ๘

โดยมรรค ๘ นั้น ประกอบด้วยศีล สมาธิและปัญญา กล่าวคือ (๑) เห็นชอบเข้าใจในไตรลักษณ์อริยสัจ ปฏิจจสมุปบาท อกุศลมูลและกุศลมูล (๒) ดำริชอบนี้กคิดต่อจากความอยากจากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ไม่พยายามแต่เปี่ยมด้วยเมตตา ไม่คิดเบียดเบียนแต่เปี่ยมด้วยความกรุณา (๓) เจรจาชอบเป็นจะพูดเท็จพูดส่อเสียดพูดหยาบพูดเพื่อเจ้า (๔) กระทำชอบเว้นจากฆ่าสัตว์ลักขโมยประพฤติผิดในกาม (๕) เลี้ยงชีพชอบเว้นจากเลี้ยงชีวิต โดยทางที่ผิด เช่น โกง หลอกหลวง ปีบบังคับ ชูเชื้อ ค้าคน ค้ายาเสพติดโดยประกอบสัมมาชีพ (๖) พยายามชอบ ได้แก่ เพียรทำกุศลที่ยังไม่เกิดให้

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๙๑.

เกิดขึ้น เพียรระบาปอกุศลที่เกิดขึ้น แล้วเพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น กับเพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไป และให้เพิ่มไพบูลย์ (๗) ระลึกชอบตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ให้รู้เท่าทันตามสภาวะของมัน ทั้งเรื่องของกายความรู้สึก จิตกับหลักธรรมต่าง ๆ (๘) ตั้งจิตมั่นชอบการเจริญสมาธิตามแนวของการเข้าฌาน^{๑๑}

ทรงแนะนำให้คนเรายึดมั่นในเหตุผล เช่น กาลามสูตรสอนไม่ให้เชื่อในสิ่งที่อาจผิดพลาดได้ ๑๐ ประการได้แก่ (๑) อย่าปลงใจเชื่อการฟังตามกันมา (๒) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการสืบทอด สืบทอดกันมา (๓) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือกันมา (๔)อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ (๕) อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ นึกเดาเอง (๖) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการคาดคะเนหรืออนุมาน (๗) อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการติดตามอาการคิดตรงตามแนวเหตุผล (๘) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะพอใจว่าชอบแก่ความเห็นของตนหรือเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว (๙) อย่าปลงใจเชื่อเพราะเห็นว่าที่เชื่อถือได้หรือรูปปรักน่าเชื่อถือและ (๑๐)อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเห็นว่าท่านผู้นี้เป็นครูของเรา แต่ให้ตรวจสอบจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า หลักการใดควรเชื่อได้หรือไม่ เป็นอกุศลหรือเป็นกุศล มีโทษหรือไม่มีโทษ แล้วจึงควรละหรือถือปฏิบัติตามนั้นพระพุทธศาสนายึดมั่นในเสรีภาพของบุคคล ผู้ใดจะนับถือหรือไม่ ย่อมมีเสรีเต็มที่ เมื่อนับถือแล้วก็มีเสรีที่จะเลือกได้ว่า จะยึดถือคุณธรรมเป็นหลักปฏิบัติระดับใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศรัทธา เหตุผล สติปัญญาและความสามารถของแต่ละคน ไม่มีการบังคับ เราจึงเลือกได้ระหว่างสิ่งที่ดี สิ่งที่ดีขึ้น หรือสิ่งที่ดีสูงสุดดังนี้

เพื่อสิ่งที่ดีหรือความสุขขั้นต้น โดยประการแรกถึงพร้อมด้วยความหมั่น ได้แก่ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักใช้ปัญญาตรวจตราหาวิธีดำเนินการได้ผลดี ประการที่สอง ถึงพร้อมด้วยการรักษา ได้แก่ รู้จักรักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ได้ทำไว้ไม่ให้เสื่อมเสีย ประการที่สาม คบคนดีเป็นมิตร ได้แก่ เลือกคบกับคนที่มีความเชื่อในสิ่งที่ดีงาม มีศีลรู้จักเสียสละและมีปัญญา เพื่อเอาเยี่ยงอย่างและ ประการที่สี่ มีความรู้เป็นอยู่อย่างเหมาะสม ได้แก่ รู้จักกำหนดรายได้รายจ่ายเลี้ยงชีพ อย่างพอดีมีรายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้

เพื่อสิ่งที่ดีหรือความสุขขั้นสูงคือ มีจิตที่มีคุณธรรมทำให้ชีวิตมีค่า ซึ่งจะสำเร็จได้โดยประการแรกการถึงพร้อมด้วยศรัทธา ได้แก่ มีความเชื่อที่มีเหตุผลมีสิ่งที่ดีรวมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ เชื่อว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหลักการที่สอง ถึงพร้อมด้วยศีล มีความประพฤติดีงาม เลี้ยงชีพโดยสุจริตมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตประการที่สาม ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ รู้จักเผื่อแผ่แบ่งปันพร้อมที่จะ

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๘), หน้า ๒๑๕.

ช่วยเหลือผู้ที่ควรได้รับการช่วยเหลือ และประการที่สี่ ถึงพร้อมด้วยปัญญารู้จักคิดพิจารณา ใช้วิจารณ์ญาณรู้เท่าทันโลกและชีวิตสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระได้ตามโอกาส

เพื่อสิ่งที่ดีความสุขสูงสุดหรือนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้าย ได้แก่ การรู้แจ้งสภาวะของ สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันความเป็นไปตามธรรมดาของสิ่งที่ถูกปัจจัยปรุงแต่ง ไม่ตกเป็น ทาสของโลกและชีวิตมีจิตใจเป็นอิสระ จากการติดยึดถือมั่นปราศจากกิเลสที่ทำให้เศร้าหมอง อยู่อย่าง ไร้ทุกข์มีแต่ความสุขประณีตภายในที่สะอาดบริสุทธิ์และสงบเยือกเย็น ทั้งนี้ก็ด้วยการปฏิบัติตามมรรค ๘ เพื่อความดับทุกข์หรือไตรสิกขา คือศีล สมาธิ และปัญญาซึ่งเป็นหลักการและวิธีการ ในการปฏิบัติ ธรรมสำคัญที่สุดเพื่อความดีหรือความสุขสูงสุด ณ ระดับนี้

ธรรมที่ทำให้เป็นคนดีศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติ ในการเว้นความชั่วจาก (๑) การควบคุมตนให้ ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียนกัน โดยการเว้นจากการปลงชีวิต การฆ่าการประทุษร้ายกัน (๒) การลัก โกง (๓) การประพฤตินิดในกาม (๔) การพูดเท็จและ (๕) สิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความ ประมาท

ธรรม ๕ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ควรแก่การรักษาศีล ๕ คู่กันเป็นข้อ ๆ ได้แก่ (๑) เมตตา และ กรุณา (๒) เลี้ยงชีพในทางสุจริต (๓) สำรวมยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงไหลในผัสสะ (๔) ความซื่อสัตย์ความซื่อตรงและ (๕) ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ มิให้เป็นคนมัวเมาและประมาท

คุณธรรมที่ทำให้ตนเป็นที่พึ่งของตนได้ก็คือประการแรกคือการประพฤติดีมีศีลธรรมจน เป็นนิสัยประการที่สอง ศึกษาเล่าเรียนมากมีความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ดีและ ประการที่สาม คบคนดีทำให้คำปรึกษาแนะนำ ประการที่สี่ พร้อมทั้งจะรับฟังเหตุผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่อง ประการที่ห้า เต็มใจช่วยกิจการของส่วนรวม ประการที่หก ใฝ่รู้ใฝ่ความจริง ประการที่ เจ็ด มีความขยันหมั่นเพียรมีการละความชั่วกระทำความดีในกิจการงาน ประการที่แปด มีความ สันโดษ ได้แก่ มีความยินดีมีความสุขความพอใจในปัจจุบันสิ่ง ที่หามาได้ ประการที่เก้า มีสติจำสิ่งที่ทำที่ พูดไว้ได้และ ประการที่สิบ มีปัญญารู้จักคิดรู้จักเหตุผลเข้าใจภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง คุณธรรมนี้จะเป็นพลังสนับสนุนคุณธรรมอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของตนและผู้อื่นต่อไป หลักธรรมคือ นานาถรรณธรรม ๑๐^{๑๒}

คุณธรรมสำหรับการครองชีวิตสำหรับคนธรรมดาเพื่อความดีงาม ของสังคมหรือการมีชีวิต ที่ดีร่วมกันก็คือ ประการแรก ความจริงได้แก่ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความจริงใจพูดจริงทำจริง ประการที่ สอง การรู้จักข่มใจ บังคับควบคุมอารมณ์ได้ ไม่พูดไม่ทำตามที่ยากเท่านั้น แต่ตามเหตุผลที่เห็นว่าดี

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๘.

ควรมีประโยชน์รวมทั้งปรับปรุงตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ประการที่สาม ความอดทน ได้แก่ คนลำบากทนเจ็บใจหนักเอาเบาสู ทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ทอดทิ้งเพื่อบรรลุจุดหมายที่ตั้งาม และประการที่สี่ความเสียสละ เพื่อแม่ แบ่งปันมีน้ำใจ เช่น เสียสละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นหรือความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะช่วยเหลือ ไม่คับแคบ เห็นแก่ตนหรือเอาใจตัว หลักธรรมคือ ฆราวาสธรรม ๔^{๑๓}

สำหรับความสุขของคนธรรมดา ที่ควรมีได้นั้น มีหลักธรรมเพื่อความอยู่ดีทางเศรษฐกิจ ประการแรก สุขเกิดจากการมีทรัพย์ที่หามาได้ ด้วยเรี่ยวแรงของตนโดยชอบธรรม ประการที่สอง สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์สินที่เลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์ ประการที่สาม สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร และประการที่สี่ สุขเกิดจากความประพฤติดี ไม่มีโทษ คือความภูมิใจเอิบอ้อมใจว่าตนมีความประพฤติสุจริต ทั้งทางกาย วาจาใจ ไม่บกพร่องเสียหายใคร ๆ ตีเตียนไม่ได้ (สุขของคฤหัสถ์๔)

อย่างไรก็ตามก็มีหลักธรรม ที่แนะนำให้ระวังสาเหตุของความเสื่อมของโภคทรัพย์ ก็คือ ประการแรก การเป็นนักเรียนผู้หญิง ประการที่สอง การเป็นนักเลงสุรา ประการที่สาม การเป็นนักเลงการพนันและประการที่สี่ การคบคนชั่ว

คุณธรรมเพื่อความดีงามของสังคม สำหรับการมีชีวิตที่ดีร่วมกันอย่างหนึ่งก็ได้แก่ หลักการอยู่ร่วมกันหรือใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น ด้วยความสงเคราะห์กัน ซึ่งทำให้เกิดความช่วยเหลือกัน สงเคราะห์ การระลึกถึงกันและเคารพกันในหมู่คณะขึ้นมา ก็คือ ประการแรก มีความเมตตาทางกาย ต่อผู้อื่นได้แก่ช่วยเหลือกิจธุระของผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยแสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพ นับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ประการที่สอง มีความเมตตาทางวาจาต่อผู้อื่น ได้แก่ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำด้วยความหวังดีโดยกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ประการที่สาม มีความเมตตาทางใจต่อผู้อื่น ได้แก่ ตั้งใจปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน ประการที่สี่ ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน ได้แก่ การแบ่งปันสิ่งที่ได้มาแม้เป็นของเล็กน้อยให้แก่กัน ไม่หวงไว้แต่ผู้เดียว ให้ได้ใช้สอยบริโภคร่วมกัน ประการที่ห้า มีความประพฤติสุจริตดีงามเสมอกับผู้อื่น ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ประการที่หก มีความเห็นร่วมกันได้กับผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การขจัดปัญหา หลักธรรมคือ สาราณียธรรม ๖

^{๑๓} อ่างแล้ว.

สำหรับหลักธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เน้นการมีหน้าที่ต่อกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันทางสังคม ดังต่อไปนี้

ประการแรก หน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา กล่าวคือ บุตรธิดาพึงบำรุงบิดามารดา ดังนี้ (๑) ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ (๒) ช่วยทำการงานของท่าน (๓) ดำรงวงศ์ตระกูล (๔) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน ส่วนมารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตรธิดาดังนี้ (๑) ห้ามปรามจากความชั่ว (๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี (๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา (๔) หาคู่ครองที่สมควรได้ (๕) มอบทรัพย์สมบัติได้ในโอกาสอันสมควร

ประการที่สอง หน้าที่ระหว่างครูอาจารย์กับศิษย์ กล่าวคือ ศิษย์พึงบำรุงครูอาจารย์ ดังนี้ (๑) ลูกต้อนรับ แสดงความเคารพ (๒) เข้าไปหาเพื่ออนุเคราะห์ ขอคำแนะนำ (๓) ใฝ่ใจเรียนปรนนิบัติช่วยเหลือ (๔) เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ ส่วนครูอาจารย์ยอตนุเคราะห์ศิษย์ดังนี้ (๑) ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี (๒) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง (๓) สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง (๔) ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ (๕) สอนให้ปฏิบัติได้จริงนำวิชาไปทำการเลี้ยงชีพได้

ประการที่สาม หน้าที่ระหว่างสามีกับภรรยา กล่าวคือ สามีพึงบำรุงภรรยา ดังนี้ (๑) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา (๒) ไม่ดูหมิ่น (๓) ไม่นอกใจ (๔) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ (๕) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส ส่วนภรรยาย่อมอนุเคราะห์สามี ดังนี้ (๑) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย (๒) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี (๓) ไม่นอกใจ (๔) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ (๕) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

ประการที่สี่ หน้าที่ระหว่างมิตรสหายกล่าวคือ บุคคลพึงบำรุงไม่เสียหายดังนี้ (๑) เผื่อแผ่แบ่งปัน (๒) พุดจามีน้ำใจ (๓) ช่วยเหลือเกื้อกูล (๔) มีตนเสมอร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย (๕) ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ส่วนมิตรสหายย่อมอนุเคราะห์ดังนี้ (๑) เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาป้องกัน (๒) เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน (๓) ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้ (๔) ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก (๕) นับถือตลอดดวงศฤงคารของมิตร

ประการที่ห้า หน้าที่ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง กล่าวคือ นายจ้างพึงบำรุงลูกจ้างดังนี้ ได้แก่ (๑) จัดการงานให้ทำตามกำลังความสามารถ (๒) ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความ เป็นอยู่ (๓) จัดสวัสดิการดี ช่วยเหลือรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ เป็นต้น (๔) ได้ของแปลก ๆ พิเศษ มาแบ่งปันให้ (๕) ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร ส่วนลูกจ้างย่อมอนุเคราะห์ นายจ้างดังนี้ ได้แก่ (๑) เริ่มทำงานก่อนนาย (๒) เลิกงานทีหลังนาย (๓) ถือเอาแต่ของทีนายให้ (๔) ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น (๕) นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่

ประการที่หก หน้าทีระหว่างพระสงฆ์กับบุคคล กล่าวคือ บุคคลย่อมบำรุงพระสงฆ์ ดังนี้
 (๑) จะทำสิ่งใดก็ทำด้วยเมตตา (๒) จะพูดสิ่งใดก็พูดด้วยเมตตา (๓) จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยเมตตา
 (๔) ต้อนรับด้วยความเต็มใจ (๕) อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ ส่วนพระสงฆ์ย่อมอนุเคราะห์บุคคล ดังนี้
 (๑) ห้ามปรามจากความชั่ว (๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี (๓) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี (๔) ให้ได้ฟัง
 สิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง และ (๕) บอกทางชีวิตที่มีความสุขความเจริญให้

๒.๒.๔ ระดับของจริยธรรมในพุทธศาสนา

นักการศึกษาได้แบ่งระดับของจริยธรรมไว้คล้าย ๆ กันดังนี้

จำเรณูรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ ได้อ้างถึงทองหล่อ วงษ์ธรรมา และอดิศักดิ์ ทองบุญ กล่าวถึง
 หลักของจริยธรรมในพุทธศาสนาไว้ว่า จริยธรรมในพุทธศาสนามี ๓ ชั้นคือ^{๑๔}

๑. จริยธรรมขั้นต้น ได้แก่ เบญจศีลและเบญจธรรม
๒. จริยธรรมขั้นกลาง ได้แก่ กุศลธรรมบท ๗
๓. จริยธรรมขั้นสูง ได้แก่ มรรคมมีงค์ ๘

จริยธรรมแต่ละชั้นมีรายละเอียดดังนี้

จริยธรรมขั้นต้น เบญจศีลและเบญจธรรม

ลักษณะคู่กันของเบญจศีลและเบญจธรรม	
เบญจศีล	เบญจธรรม
การงดเว้นหรือการห้ามฆ่าสัตว์	มีเมตตากรุณา
การงดเว้นหรือการห้ามลักทรัพย์	มีสัมมาอาชีวะ ยินดีในสิ่งที่ตนมี
การงดเว้นหรือห้ามประพฤติดิถีใน ประเวณี	มีกามสังวร สำรวมในกาม
การงดเว้นหรือการห้ามพูดเท็จ	มีสัตย์ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อกัน
การงดเว้นหรือการห้ามเสพของมีนเมา	มีสติรอบคอบ

^{๑๔} จำเรณูรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, จริยศาสตร์. ปรัชญาจริยะ: สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๔๐๘ - ๔๐๙.

จริยธรรมชั้นกลาง คือ กุศลธรรมบท ๑๐ เป็นทางแห่งการทำความดี ๑๐ ทาง ประกอบด้วย

กายสุจริต ๓ คือ การประพฤติดีทางกาย ๓ ประการ ได้แก่ ปาณาติปาตา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ อทินนาทานา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ กาเมสุมิฉาจารา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์

วจีสุจริต ๔ คือ การประพฤติดีทางวาจา ๔ ประการ ได้แก่ มุสาวาทา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ ปิสุณาวาจา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด ผรุสวาจา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการพูดคำหยาบ สัมผัสปลลาปา เวรมณี มีเจตนางดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

มโนสุจริต ๓ คือ การประพฤติดีทางใจ ๓ ประการ ได้แก่ อนภิชมา ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน อพฺยาปทะ ไม่คิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น สัมมาทิฏฐิ มีความเห็นถูกต้องตามคลองธรรม

จริยธรรมชั้นสูง อริยมรรคมีองค์ ๘ ประกอบด้วย

(๑) สัมมาทิฏฐิ มีความเห็นชอบ หมายถึง มีความเห็นที่ถูกต้องคือเห็นสภาพตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ เห็นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เห็นจริงในอริยสัจ ๔ เห็นไตรลักษณ์ และเห็นปฏิจสมุปบาท

(๒) สัมมาสังกัปปะ มีความดำริชอบ หมายถึง การดำริหรือการคิดที่ถูกต้อง เป็นความตั้งใจทางที่ดี ได้แก่ ดำริในการออกจากกาม ดำริในการไม่เบียดเบียน ดำริในการไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น เป็นต้น

(๓) สัมมาวาจา มีการเจรจาชอบ หมายถึง การพูดแต่คำสัตย์จริง ไม่พูดคำเท็จ หรือไม่พูดในสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ผู้อื่น ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดเสียดสีผู้อื่น ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อเหลวไหล

(๔) สัมมากัมมันตะ มีการทำงานชอบ หมายถึง การกระทำทางกาย ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ตัดชีวิต ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น

(๕) สัมมาอาชีวะ มีการเลี้ยงชีวิตชอบ หมายถึง การแสวงหาปัจจัย ๔ หรือเครื่องอุปโภคบริโภคในทางที่ถูกต้อง เช่น ไม่ค้าขายอาวุธ ไม่ค้าขายมนุษย์ ไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อขายเนื้อ ไม่ขายน้ำเมาหรือสิ่งเสพติดให้โทษ ไม่ค้าขายยาพิษหรือของที่เป็นพิษแก่ร่างกาย

(๖) สัมมาวาจา มะ มีความเพียรพยายามชอบ หมายถึง ความเพียรพยายามในการทำความดี ทำแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร ได้แก่ เพียรพยายามละบาป ไม่ให้บาปเกิดขึ้น พยายาม

ละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว พยายามให้กุศลที่ยังไม่เกิดขึ้นให้มีเกิดขึ้น เพียรพยายามรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อม

(๗) สัมมาสติ มีการระลึกชอบ หมายถึง การระลึกได้เป็นลักษณะของจิตที่มีการตื่นตัวอยู่เสมอ ไม่หลงลืม ไม่ประมาท เมื่อทำสิ่งใดก็จะต้องไม่มีความผิดพลาดเกิดขึ้น

(๘) สัมมาสมาธิ มีความตั้งใจชอบ หมายถึง ความตั้งมั่นแห่งจิตหรือการควบคุมจิตให้มั่นคง ไม่ปล่อยให้ไปไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบจากหลักจริยธรรมขั้นต้น ขั้นกลางและขั้นสูง ซึ่งเป็นหลักความประพฤติคนที่ยังบอบกพฤติกรรมซึ่งมีการยกระดับ โดยเมื่อประพฤติปฏิบัติได้ในระดับต้น ก็จะเป็นพื้นฐานนำไปสู่ระดับกลาง ระดับสูง และการประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธจริยศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้ว่าย่อมได้ผลลัพธ์จากการปฏิบัตินั้น

จางง อติวัฒนสิทธิ์ ได้แบ่ง จริยธรรมทางพุทธศาสนาไว้ ๒ ประเภท คือ พุทธจริยธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วยหลักธรรม สัมมาทิฐิ ความสะอาดแห่งจิต ความเมตตากรุณา ความมีสัจจะ ความข่มใจตนเอง

พุทธจริยธรรมทางสังคม ประกอบด้วย ศีล ทาน กตัญญูกตเวที^{๑๕} ดังนั้น จริยธรรมในพุทธศาสนา เป็นการนำเอาประโยชน์จากสังคัมของสิ่งทั้งหลายในธรรมชาติหรือกฎธรรมชาติมาประพฤติปฏิบัติให้สามารถอยู่ในสังคมด้วยการครองจิตที่ประเสริฐ มีคุณธรรมในจิตใจ รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดีงาม ถูกผิด ควรไม่ควร ตลอดจนเป็นการพัฒนาตนเองตั้งแต่ความสุขพื้นฐาน จึงถึงการบรรลุความสุข ถึงขั้นสุดท้ายที่เรียกว่า ความสุขในนิพพาน และจริยธรรมในพุทธศาสนาจะแบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ จริยธรรมขั้นต้น จริยธรรมขั้นกลางและจริยธรรมขั้นสูง เมื่อวิเคราะห์ความสำคัญ จริยธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว จะเห็นว่าจริยธรรมแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เป็นสังคัมความจริงในธรรมชาติ หรือเป็นกฎของธรรมชาติ ส่วนที่ ๒ คือจริยธรรม เป็นหลักของความประพฤติปฏิบัติทั้งหมด จริยธรรม แบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ จริยธรรมขั้นต้น กล่าวถึงเรื่องของศีล ชื่อเป็นเรื่องของความสงบเรียบร้อยของสังคม จริยธรรมขั้นกลาง กล่าวถึงเรื่องของ กาย วาจา และใจ และจริยธรรมขั้นสูงคือ มรรค มีองค์ ๘ เป็นระดับขั้นของการปฏิบัติจนถึงขั้นสูง คือ มรรค มีองค์ ๘ เป็นระดับขั้นของการปฏิบัติจนถึงขั้นสูงสุด ของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน

^{๑๕} จางง อติวัฒนสิทธิ์, ศาสนาชีวิตและสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ครุสุภาพใจ บริษัท ตถาตา จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๔๔-๔๕.

๒.๓ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน

ในการครองตน ครองคน และครองงาน จำเป็นต้องอาศัยหลักจริยธรรมเข้ามาช่วยเพื่อให้ชีวิตมีความสุขและประสบผลสำเร็จในทุก ๆ ด้าน

๒.๓.๑. หลักการครองตน

๒.๓.๑.๑ ความหมายของการครองตน การครองตนคือ การรู้จักตนเองควบคุมตนเองได้ มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง เคารพในระเบียบวินัยกติกาของสังคม พร้อมทั้งอย่างมั่นในคำสอนพุทธศาสนา ใช้ในการดำเนินชีวิตและตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท^{๑๖}

๒.๓.๑.๒ ความสำคัญของการครองตน

- ๑) ทำให้การทำงานสำเร็จเรียบร้อยทันตามเป้าหมายที่กำหนด
- ๒) ทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือน่าเคารพยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม
- ๓) ทำให้ครอบครัวสงบร่มเย็นส่งผลถึงลูกหลานได้ยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
- ๔) เป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องส่วนรวม

๒.๓.๑.๓ องค์ประกอบสำคัญของการครองตน

๑) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

- (๑) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการ ดำเนินชีวิต
- (๒) การไม่หลงมัวเมากับอบายมุข
- (๓) ความเป็นผู้มี สติสัมปชัญญะ ละอายเกรงกลัวต่อบาป
- (๔) ความมีสัมมาวาจาต่อผู้อื่น
- (๕) การไม่ตั้งอยู่ในความประมาท
- (๖) การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปสอนและอบรมนักเรียน
- (๗) การใช้ปัญญาเหนืออารมณ์
- (๘) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

^{๑๖} ศุภสภา, หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ของผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ้ง จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑๔๐-๑๔๑.

(๙) ความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ยกตนข่มท่าน

(๑๐) การเป็นผู้ให้มากกว่า

๒) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อหน้าที่

(๑) ยึดหลักธรรมตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน

(๒) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวตนเอง

(๓) มีการวางแผนการใช้จ่ายรายได้กับรายจ่ายให้มีความสมดุลกัน

(๔) การใฝ่รู้ใฝ่เรียน นำความรู้ใหม่มาปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในหน้าที่อย่าง

สม่ำเสมอ

(๕) มาปฏิบัติงานก่อนเวลาและกลับหลังเวลาราชการปกติด้านการรักษาวินัยและ

เคารพกติกา

(๖) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

(๗) การอุทิศเวลาของตนให้กับทางราชการ

(๘) มีความรักความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๙) การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม

๒.๓.๒ หลักการครองคน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทั้งส่วนตัวและส่วนรวม การอยู่ร่วมกันมาก ๆ จำเป็นต้องมีหลักการในการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดความสงบเรียบร้อยมีความสุข หลักการครองคนมีผู้คิดวิธีการไว้อย่างหลากหลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะศาสตร์สมัยใหม่ที่เรียกว่าการบริหาร ดังนั้นการบูรณาการหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ในการครองคนจะทำให้การครองคนประสบความสำเร็จอย่างดี การบริหารคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในยุคปัจจุบัน หลักการครองคนที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการทำงานร่วมกับคนอื่น

๒.๓.๒.๑ ความหมายของการครองคน

การครองคนเป็นการอยู่ร่วมกับคนอื่น การทำงานกับคนอื่นทำให้ผู้อื่นมีความสุขในการอยู่ร่วมกับตนเองไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารกับลูกน้องเมื่อทุกคนยังพอใจต่อการอยู่ร่วมกันจะส่งผลถึงคุณภาพของคนคุณภาพของงานไปด้วย

๒.๓.๒.๒ ความสำคัญของการครองคน

การครองคนมีความจำเป็นและสำคัญเริ่มตั้งแต่ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ถ้าเป็นผู้บริหารยิ่งสำคัญเพราะเราต้องบริหารคนให้เขาทำงานให้เราด้วยความเต็มใจ การครองคนมีความสำคัญดังนี้^{๑๗}

กับครอบครัวทำให้ครอบครัวอบอุ่นมีความสุข ส่งผลให้ทุกคนในครอบครัวเป็นคนมีจิตใจดีงามและเป็นคนดีของสังคมกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมงานทำงานด้วยอย่างมีความสุข เต็มใจทำงานให้ทำงานให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ ถ้าเป็นผู้บริหารผู้บริหารมีหลักพรหมวิหาร ๔ ในการครองคนจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารัก เคารพ ศรัทธา ท่วมเท เสียสละกับการทำงานเต็มที่ทั้งกายและใจ

๒.๓.๒.๓ องค์ประกอบสำคัญของการครองคน การครองคนมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

๑) คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น

- (๑) ความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน
- (๒) ความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน
- (๓) การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนอื่น
- (๔) การแสดงความยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น
- (๕) เมื่อมีปัญหาเอาตัวเข้าสมาน และแก้ปัญหา
- (๖) ความเป็นผู้มีปิยะวาจาสุภาพไพเราะน่าฟัง

๒) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร

- การเข้าร่วมกิจกรรมและส่งเสริมองค์กรวิชาชีพ
- การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง
- การติดตามปัญหาของชุมชนและสังคม
- การเป็นคนมีลักษณะคิดก่อนพูด
- การเป็นคนมีความ สามารถในการคิดและเสนอเหตุผล

^{๑๗} มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คณะวิศวกรรมศาสตร์, หลักการครองตน ครองคน ครองงาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.eng.ubu.ac.th/nome/pcan [๑๐ มกราคม ๒๕๖๒].

๓.) ด้านความสัมพันธ์ที่มีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ

- (๑) การให้คำปรึกษาช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความจริงใจ
- (๒) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาศิษย์
- (๓) การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ศิษย์และผู้รับบริการ
- (๔) การใช้กริยาวาจาที่สุภาพกับลูกศิษย์และคนอื่นเป็นนิสัย
- (๕) การแสดงความรักและความห่วงใยลูกศิษย์และผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ

๔) ความสามารถในการร่วมทำงานเป็นกลุ่ม

- ให้ความเห็น ปรึกษาและเสนอแนะในงานที่ตนรับผิดชอบ
- การมีส่วนร่วมในงานที่รับผิดชอบ
- ยอมรับและฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน
- มีความสามารถในการคิดและเสนอเหตุผล
- สามารถปฏิบัติงานเต็มที่ตามความรู้ความสามารถ
- เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

๒.๓.๓ การครองงาน

การครองงานมนุษย์ต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพตนเอง ครอบครัว การทำงานต้องทำร่วมกับคนอื่น พร้อมทั้งรับผิดชอบในงานของตนที่ทำ เช่น งานในโรงงานถ้างานของตนบกพร่องจะส่งผลถึงงานของส่วนรวมทันทีเพราะงานทุกอย่างในกระบวนการ หากหน่วยงานใดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงย่อมส่งผลให้หน่วยงานนั้นมีผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่สูงด้วย และหากหน่วยงานนั้นบุคลากรขาดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ผลลัพธ์ที่ออกมาก็จะไม่ได้ตามจุดหมายขององค์กร

๒.๓.๓.๑ ความหมายของการครองงาน การครองงาน หมายถึง การมีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักงานที่ตนเองกระทำเรียนรู้งานที่ทำพัฒนางานและทำงานอย่างมีความสุข

๒.๓.๓.๒ ความสำคัญของการครองงานการทำงานให้บรรลุจุดประสงค์และมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญและเหตุผลดังนี้^{๑๘}

^{๑๘} จิราภรณ์ รังรีน, **ครองตน ครองคน และครองงาน**, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๖๐), (อัดสำเนา).

- ๑) ให้งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด
- ๒) ทำให้ตนเองไม่มีนิสัย ผัดวันประกันพรุ่ง
- ๓) ทำให้เป็นคนที่น่าเคารพ เชื่อถือของคนทั่วไป
- ๔) เป็นการสร้างวินัยให้กับตนเอง เป็นคนรับผิดชอบ
- ๕) เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงานที่ตนทำงาน
- ๖) ทำให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ

๒.๓.๓.๓ องค์ประกอบสำคัญของการครองงาน การครองงานต้องมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

๑) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีความตั้งใจปฏิบัติงานให้ได้รับความสำเร็จ สนใจและเอาใจใส่งานที่รับผิดชอบ ปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ความรู้ ความสามารถ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความรู้และเข้าใจ หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมาย นโยบาย มีความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการแก้ปัญหา และมีปฏิภาณ ไหวพริบในการปฏิบัติงาน รักและชอบที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ หรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

๓) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน

มีความสามารถในการคิดริเริ่มหาหลักการแนวทางวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

มีความสามารถในการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มีความสามารถในการทำงานที่ยาก หรืองานใหม่ให้สำเร็จผลเป็นผลดี

ความพากเพียรในการทำงาน และมีผลที่เป็นที่น่าพอใจ

มีความกระตือรือร้นต้องการที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

มีความขยันหมั่นเพียรเสียสละและอุทิศเวลาให้แก่ทางราชการหรืองานที่รับผิดชอบ

ได้รับการยกย่องในความสำเร็จของงาน

สามารถปฏิบัติงานในภาวะที่มีข้อจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ขาด แคลน วัสดุ

อุปกรณ์ หรือ อัตรากำลัง เป็นต้น

การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและประชาชน

(๑) การปฏิบัติงานยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชน

- (๒) การดำเนินการสอดคล้องหรือเป็นไปตามต้องการของส่วนรวมและประชาชน
- (๓) ใช้วัสดุ อุปกรณ์และสาธารณูปโภคได้อย่างประหยัด และเหมาะสม
- (๔) ร่วมมือ ช่วยเหลือ และประสานงานระหว่างราชการกับประชาชน

๒.๔ หลักจริยธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานในพระพุทธศาสนา

หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ในการครองตน ครองคน ครองงาน มีดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ หลักจริยธรรมในการครองตน

๑) **ฆราวาสธรรม ๔** เป็นธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้รู้จักเสียสละ เพื่อความสงบสุขของตนเอง สังคม ครอบครัว ฆราวาสธรรม ๔ ประกอบด้วย^{๑๙}

สัจจะ ความจริง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เป็นความจริงทางกาย วาจา และใจ

ทมะ การข่มใจ การปรับตัวการรู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา

ขันติ ความอดทน อดทนต่อหน้าที่การงาน เข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคทำงานจนบรรลุจุดหมายของตน

จาคะ ความเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นร่วมทุกข์ร่วมสุขกับทุกคนเมื่อมีภัยและปัญหาช่วยกันแก้ปัญหา

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ฆราวาสธรรม แยกออกเป็น ๒ ประการ คือ ประการแรก ธรรมธรรมดาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ประการที่ ๒ เป็นธรรมที่ใช้หลักในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมข้ออื่น ๆ ให้สำเร็จ^{๒๐}

๑. เป็นธรรม ธรรมดาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ สัจจะ หมายถึง ซื่อตรงต่อเพื่อนฝูง ซื่อตรงต่อลูกเมีย ซื่อตรงต่อเวลา ซื่อตรงต่อการทำงาน ทมะ หมายถึง ข่มใจ อย่าให้เกิดโทษ อย่าให้เกิดความ

^{๑๙} ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

^{๒๐} พุทธทาสภิกขุ, **ฆราวาสธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานปริวรรตน์, ๒๕๓๗),

รัก หรือความเกลียด ขันติ หมายถึง อดทนต่อความร้อน ความหนาว ความเหนื่อย อดทนต่อคำตำราจาะ หมายถึง การให้ทาน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนบ้าน มิตรสหาย

๒. เป็นคำที่ใช้เป็นหลักในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมข้ออื่น ๆ ให้สำเร็จ สัจจะ หมายถึงความจริงใจ ความตั้งใจจริง ที่จะปฏิบัติในสิ่งนั้นเมื่อจะทำสิ่งใดหรือปฏิบัติธรรมข้อใดแล้วก็ควรตั้งใจจริงทำอย่างสุดความสามารถ ทำให้ถึงที่สุด อย่างเช่น เมื่อพระพุทธเจ้าทำความเพียรเพื่อตรัสรู้ ก็ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานว่าแม้จะเหลือเพียงกระดูกก็จะไม่ลุกขึ้นจากที่นั่ง ถ้าไม่บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณในการศึกษาเล่าเรียนก็เหมือนกันถ้ามีสัจจะหรือสัจจาธิษฐาน คือทำให้มันจริง ๆ ตั้งใจจริง ๆ ก็ช่วยช่วยให้ทุกคนประสบความสำเร็จสมดังที่ตั้งใจ ทมะ หมายถึง บังคับตัวเองบังคับใจตนเอง ไม่ให้หลงไปตามแรงของสิ่งที่ยั่วยุ ซึ่งแม้จะยากเย็นเพียงใดก็ต้องพยายามบังคับให้ได้ ในการบังคับนั้นต้องใช้ไหวพริบและความฉลาดเขาต่อสู้ เพราะจิตใจเมื่อถูกบังคับก็จะขัดแย้งยิ่งกว่าช่างที่ตมมันเสียอีก ซึ่งการบังคับจิตใจของตนเองนั้นก็ ๒ วิธีด้วยกันคือกรรมแรกการปลอมจิตใจให้ปลอมโยน กรรมที่ ๒ คือการบังคับโดยตรงการตัดใจไม่ให้ทำในสิ่งนั้นซึ่งทั้ง ๒ วิธีนี้ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขันติ เมื่อมีถ้ามาแล้วยังต้องใช้ขันติเข้ารองรับ ต้องอดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส ไม่ว่าจะเป็ราคาะ โทสะ โมหะ หรืออื่น ๆ ต้องใช้ความอดทน อย่าหลงไปตามสิ่งยั่วยุหรือกิเลส จาคะ หมายถึง บริจาคออกไปเหมือนกัน สละสิ่งที่ไม่ต้องการที่มีอยู่ในจิตใจให้หลุดออกไป ระบายความสับสนวุ่นวายออกไปจากจิตใจ อาจจะเป็นการสวดมนต์หรือการพักผ่อนให้ถูกวิธีคารวธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ นี่เป็นเครื่องมือกำจัดมารเป็นเครื่องมือที่สร้างสิ่งที่ปรารถนาในทุกกรณี ไม่ใช่เฉพาะเป็นธรรมของฆราวาสเท่านั้น แม้แต่บรรพชิตที่ต้องการจะบรรลุมรรคผลนิพพานก็ยังต้องใช้ทำข้อนี้ด้วยเช่นกัน

๒) สติสัมปชัญญะ เป็นธรรมที่เกื้อกูลในใจ หรือการทำความดีทุกอย่างเรียกว่าธรรมมีความอุปการะมากแยกออกเป็น ๒ ความหมายคือ

สติ หมายถึง ความระลึกได้ นึกได้ สำนึกอยู่โดยไม่ปล่อย จิตใจแน่วแน่อยู่กับเรื่องที่กำหนดจดจำ เป็นอยู่อย่างไม่ประมาท มีระเบียบมีเหตุผล

สัมปชัญญะ หมายถึง ความรู้จรรู้จักในสิ่งที่นึกได้ความตระหนักและเข้าใจชัดยิ่งตามความเป็นจริงและมีเหตุผล

ดังนั้นเครื่องมือในการพัฒนาสติสัมปชัญญะ คือ สติปัฏฐาน ๔ ที่เป็นที่ตั้งของสติตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การตั้งสติกำหนดพิจารณาภายในรู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาอนัตตลักษณะท่านจำแนกวิธีปฏิบัติไว้หลายอย่างคืออานาปานสติกำหนดลมหายใจ ๑ อริยาบทกำหนดรู้ทันอริยาบท ๑ สัมปชัญญะสร้างสัมปชัญญะในการ

กระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่าง ๑ ปฏิญาณสติการพิจารณาส่วนประกอบ อันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้ ๑ ธาตุมนสิการ พิจารณาเห็นพระของตนโดยกับว่าเป็นธาตุแต่ละอย่าง ๆ ๑ นวสีวธิกา พิจารณาซากศพในสภาพต่าง ๆ อันแปลกกันไปใน ๙ ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จะเป็นเช่นนั้น ๑

เวทนาอุปัสสาสติปฏิฐาน คือ การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา (อนัตตลักษณะ) คือ มีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้จักเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉย ๆ ก็ดีทั้งที่เป็นสามิตและเป็นนิรมิตตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ

จิตตานุปัสสนาสติปฏิฐาน คือ การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนของเราเขา (อนัตตลักษณะ) คือ มีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดจิตของตนที่มีราคา ไม่มีราคา มีโทษะ ไม่มีโทษะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ เป็นต้นอย่างไร ๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ

๔. อัมมานุปัสสนาสติปฏิฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม) ให้รู้เห็นตามความเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงทำไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา (อนัตตลักษณะ) คือ มีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดธรรมทั้งหลายได้แก่จิวร ๔ ชั้นธ ๕ आयตนะ ๑๒ โพชฌงค์ ๗ อริยสัจ ๔ ว่าคืออะไรเป็นอย่างไรมีในตนหรือไม่เกิดขึ้นเจริญบริบูรณ์และดับไปได้อย่างไร เป็นต้นตามที่เป็นจริงของมันอย่างนั้น ๆ

สติสัมปชัญญะ เป็นธรรมที่ควบคุมคนไม่ให้ผิดพลาด ควบคุมพฤติกรรมให้คนดำเนินชีวิตที่ถูกต้องควบคุมอารมณ์ไม่ให้วู่วาม รู้จักคิดไม่ปล่อยความคิดไปตามความรู้สึกนึกคิดในสิ่งที่ชอบ เป็นธรรมที่มีอุปการะมากทำให้กุศลธรรมอื่น ๆ เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้

๕. ขันติโสรัจจะ (Forbearance and modes try) ขันติโสรัจจะ เป็นธรรมคุ้มครองโลก ถ้าหากใครยึดมั่นในหลักธรรมข้อนี้แล้วจะทำให้เป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตเป็นหลักธรรมที่จำเป็นและสำคัญทั้งฆราวาสและคฤหัสถ์

๒.๔.๒ หลักจริยธรรมในการครองคน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทั้งส่วนตัวและส่วนรวม การอยู่ร่วมกันมาก ๆ จำเป็นต้องมีหลักการในการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดความสงบเรียบร้อยมีความสุข หลักการครองคนมีผู้คิดวิธีการไว้อย่างหลากหลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะศาสตร์สมัยใหม่ที่เรียกว่าการบริหาร ดังนั้นการบูรณาการหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ในการครองคนจะทำให้การครองคนประสบความสำเร็จอย่างดี การบริหารคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในยุคปัจจุบัน หลักการครองคนที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นหลักฐานทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมหลายหลักที่กล่าวถึงการครองคน ในที่นี้ขอเสนอหลักธรรมที่สำคัญ ๓ หลักคือ หลักพรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ และกัลยาณธรรม ๗

๑. พรหมวิหาร ๔

พรหมวิหารเป็นภาษาบาลีแปลว่าธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมแยกศัพท์ได้ดังนี้ พรหมวิหาร เป็นธรรมที่อยู่อย่างประเสริฐธรรมประจำใจอันประเสริฐ ธรรมที่มีไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติ ประกอบด้วย ๔ อย่างดังนี้^{๒๑}

๑. เมตตา คือ ความรักใคร่ ปราบณาจะให้เขาเป็นสุข คำว่า “เมตตา” หมายถึงความสนิทสนม คือความรักใคร่ ที่เว้นจากราคะ ความกำหนด ได้แก่ ความปรารถนาให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาคืออยากให้มีมีความสุข ความมีจิตใจแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

๒. กรุณา คือ ความสงสารคิดจะช่วยให้เขาพ้นทุกข์ คำว่ากรุณาหมายถึงความห่วงใยเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับทุกข์ร้อน ได้แก่ ปราบณาเพื่อปลดปล่อย บำบัดความทุกข์ยาก เดือดร้อนของ ปวงสัตว์

๓. มุทิตา คือ ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า “มุทิตา” หมายถึง ความชื่นบาน ได้แก่ ความพลอยยินดีในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี หรือความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจผ่องใส บันเทิงประกอบด้วยอาการแช่มชื่น เบิกบานอยู่เสมอต่อสรรพสัตว์ผู้ ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

๔. อุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ คำว่า “อุเบกขา” หมายถึง ความวางเฉย ได้แก่ วางตนเป็นกลางในเมื่อจะแผ่เมตตาไปก็ไม่สมควร เช่น เอาใจช่วยโจร เป็นต้น หรือความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในทำตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรง เทียงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำ แล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัย และปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉย สงบใจ มองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำเพราะเขาได้รับผิดชอบตนได้ดี เขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาได้รับผลอันสมควรกับความรับผิดชอบของตน^{๒๒}

๒. สังคหวัตถุ ๔

^{๒๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕.

^{๒๒} แก้ว ชิตตะขบ, *รวมวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี ตามหลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๗), หน้า ๙๓ - ๙๔.

สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมหรือหลักการที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนให้มีความรัก ความสามัคคี ถือเป็นธรรมแห่งการสงเคราะห์ประกอบด้วย ๔ ประการคือ^{๒๓}

๑. ทาน คือ การให้การเสียสละหรือการเอื้อเฟื้อ แบ่งปันของ ๆ ตน เพื่อ

ประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาหาได้ไม่ใช่สิ่งจิ้งจกยั้งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถนำติดตัวเอาไปได้

ทานที่สำคัญมี ๒ ประการ

(๑) อามิสทานเป็นการทานโดยให้สิ่งของเป็นการช่วยค้ำจุนชีวิตมีชีวิตที่อยู่รอด

(๒) ธรรมทานเป็นการให้ความรู้แนะนำสั่งสอนในทางที่ตรง

๒. ปิยวาจา การพูดวาจาที่ไพเราะ ฟังแล้วเกิดความชื่นใจ เบิกบานใจ เช่นเราศึกษาธรรมะได้ข้อคิดดี ๆ ก็นำสิ่งเหล่านี้ไปบอกคนที่เรารักคนที่เรารู้จักเป็นต้น สิ่งที่เราจะพูดนั้นต้องเป็นเรื่องจริง เป็นคำสุภาพ ไพเราะ นิ่มนวล พูดออกไปแล้วเกิดประโยชน์ เวลาพูดก็ต้องพูดด้วยจิตใจที่มีเมตตาเช่นว่า ถ้าเราจะไปตักเตือนใครเราก็เลือกทำอย่างดีไปบอกเขา ไปบอกด้วยจิตใจที่มีเมตตาหวังดีต่อเขาเช่นเดียวกัน เมื่อเขามาบอกหรือตักเตือนเรา เราก็ต้องทบทวนว่าเขาอยากบอกอะไรกับเรา และหากเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่เราต้องปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น เราก็ควรไปขอขอบคุณเขาซึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสไว้ว่าบุคคลที่มาแนะนำเราสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่เรา เมื่อเห็นเราผิดพลาด เรียกว่า “ผู้ชี้ขุมทรัพย์ให้” ปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๓. อุตถจริยา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์ บางครั้งในการทำงานอาจขาดกำลังแต่ถ้าเราช่วยงานที่ว่ายากก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ถ้าเราร่วมมือกัน เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เราเกิดความรัก ความผูกพันของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม ในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์มี ๒ ประการ คือ เราต้องทำตัวเราให้เป็นคนดีมีประโยชน์เสียก่อน และสร้างประโยชน์ให้คนอื่นรอบข้าง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสบุคคลไว้ ๓ ประเภทคือ (๑) อุตถจรรย์ ผู้ที่สร้างประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านบุคคลแบบนี้ว่ายากย่องและสรรเสริญ (๒) โมฆะบุรุษ บุรุษผู้ว่างเปล่าไม่เอาอะไรเลยเฉย ๆ ไม่ทำทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ (๓) อนัตถจรรย์ ผู้ทำสิ่งไม่ใช่ประโยชน์ ถ้า

^{๒๓} ที.ปา. (ไทย) ๙๙/๑๔๐/๑๖๗.

เป็นเรื่องไม่ดี พวกนี้ชอบทำการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็ตามเราต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แล้งน้ำใจจึงจะเกิดความสุขได้ในสังคมนั้น ๆ

๔. สมานัตตตา การวางตนให้พอดีในหน้าที่ของตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายคือ วางตนให้เหมาะสมว่าตอนนี้เราอยู่ในฐานะอะไร เช่น พ่อก็มีหน้าที่เลี้ยงดูลูก แม่มีหน้าที่ดูแลบ้านดูแลครอบครัว ลูกเองก็มีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียน และเมื่อเราทำงานถ้ามีใครไม่ทำตามหน้าที่แล้ว ย่อมจะเกิดปัญหาเรื่องการก้าวก่ายหน้าที่กันตามมา จนอาจส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตขึ้นได้ดังนี้ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปสังคหวัตถุ ๔ คือ หลักธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งได้แก่ ทานคือการให้ ทั้ง ๆ ที่เป็นบุญและทานที่ให้เป็นคุณ ปิยวาจา คือ การพูดวาจาที่ไพเราะ ฟังแล้วเกิดความชื่นใจ อตถจริยา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม สมานัตตตา คือวางตนให้เหมาะสมว่าตอนนี้เราอยู่ในฐานะใด หลักธรรม ๔ ประการนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้คนในสังคมให้อยู่กันอย่างสันติสืบต่อไป

๓. กัลยาณธรรม ๗ ประการ

ธรรมข้อนี้เหมาะกับผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูเป็นกัลยาณมิตรสำคัญของลูกศิษย์ นอกจากนั้นยังเหมาะกับการอยู่ร่วมกับคนอื่น เพราะถ้าใครมีคุณสมบัติ ๗ ประการนี้แล้วจะทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติก็กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการด้วย^{๒๔}

๑. ปิโย แปลว่า ผู้เป็นที่รักหรือน่ารัก หมายความว่า เป็นผู้รู้จักเอาใจใส่ในตัวบุคคลและสุขทุกข์ของเขา เข้าถึงจิตใจให้ความรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเองชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

๒. ครุ แปลว่า น่าเคารพ คือเป็นคนมีหลักหนักแน่น คือ หลักการเป็นสำคัญเป็นผู้เที่ยงตรง ไม่มีอคติ ไม่มีความลำเอียง ซึ่งเป็นแกนกลางของการรักษาคุณภาพ และความสามัคคี และมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เป็นที่พึ่งได้

๓. ภาวนียो แปลว่า น่าเจริญใจ คือ นายก่องเป็นแบบอย่างได้ ทำให้ผู้ที่ร่วมอยู่ร่วมไป คือคนทั้งหลายในชุมชนนั้น มีความภาคภูมิใจ พอนึกถึงก็มีความมั่นใจและภาคภูมิใจ ในตัวครูอาจารย์ เป็นผู้ที่มีสติปัญญา มีความสามารถ รู้จริง เก่งจริง และมีคุณธรรมดีงามอย่างแท้จริง นำเอาอย่าง

๔. วัตตา รู้จักพูด หมายความว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้ว่าในสถานการณ์ไหนและกับใคร ควรพูดอะไรอย่างไร เป็นต้น คือพูดให้เข้าใจ พูดให้เขาได้รับประโยชน์และพูดให้เขาช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์

^{๒๔} อ.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๑๕๙/๒๐๕.

๕. วณักขโม คือ รู้จักฟัง หมายความว่า ไม่ใช่เอาแต่พูดอย่างเดียวโดยไม่ยอมรับฟังใคร เพราะการรู้จักรับฟังเป็นส่วนหนึ่งของการที่จะสื่อสารให้ได้ผล แม้ว่าเขาพูดมาจะไม่ถูกใจอะไรก็ทนได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้งานการและประโยชน์ที่จะทำนั้นสำเร็จ

๖. คัมภีร์จะกะถถึง กัตตา แปลว่า รู้จักแถลงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ลึกซึ้ง เรื่องที่ลึกที่ยาก ก็ทำให้ตื่นให้ง่ายได้

๗. โน จัญฐาน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ในเรื่องที่ไม่ใช่เรื่อง ที่ไม่เป็นประโยชน์ไร้สาระ

ธรรมของกัลป์ยานมิตร ๗ ประการนี้ เป็นคุณสมบัติที่มาประกอบเสริมกัน และมาประสานเข้ากับพรหมวิหาร ๔ ประการ จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงตนและส่วนรวมเป็นอย่างยิ่ง

๒.๔.๓ หลักจริยธรรมในการครองงาน

หลักจริยธรรมในการครองงาน ประกอบด้วยหลักธรรม ดังต่อไปนี้

หลักอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรม ๔ ประการ ที่ทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จอิทธิบาท มาจากคำว่า อิทธิ หมายถึง ความสำเร็จและ บาท หมายถึง วิธีทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอิทธิบาท ๔ จึงหมายความว่า วิธีทางหรือหลักการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ อิทธิบาท ถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามความประสงค์ ๔ อย่างซึ่งเป็นหลักใกล้เคียงกับหลักการพึ่งตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จซึ่งคำว่า อิทธิ นอกจากจะแปลว่าสำเร็จแล้วยังแปลว่าฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้ จะโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือจิตศาสตร์ก็ตาม ซึ่งต้องอาศัยหลักอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย^{๒๕}

๑. ฉันทะ คือ ความพอใจ รักใคร่ เต็มใจและฝักใฝ่ในงานอยู่เสมอ ทุ่มเทพความสามารถและปรารถนาเพื่อที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุด ด้วยการรักในงานของตน ชอบในงานของตน ภายในที่นี้หมายถึงสิ่งที่เราทำผู้ใดมีงานอะไรแล้ว มีความรักใคร่พอใจในงานนั้น เรียกว่า มีฉันทะ คนที่ผ่านฉันทะไม่พอใจในงานของตน มักจะทำงานด้วยความเหน็ดเหนื่อยใจ และชอบทำงานให้จับจดและคั่งค้าง

องค์ประกอบของฉันทะ

^{๒๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๓๑/๒๓๓.

คนยินดีในสิ่งที่ทำนั้น ๆ
 ความพอใจในสิ่งที่ทำนั้น ๆ
 ความเต็มใจในขณะที่ทำสิ่งนั้น ๆ
 ความมีใจรักในขณะที่ทำสิ่งนั้น ๆ
 ความอยากหรือปรับไปที่จะทำสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุถึงจุดหมาย

ทั้งนี้ลักษณะของฉันทะที่เกิดขึ้นไม่ได้เพียงใช้สำหรับการกระทำในกิจการงานเพียงอย่างเดียว แต่สามารถนำไปใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตในด้านอื่นได้ด้วยเช่นกันได้แก่

ฉันทะ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตภายใต้หลักธรรมคือ โยนิโสมนสิการ คือการรู้จักคิดวิเคราะห์ หรือคิดในทางที่ถูกและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ภายใต้สภาวะแห่ง เหตุและผลดังนั้นเมื่อเกิดฉันทะคือความพอใจหรือยินดีในสิ่งนั้นแล้ว ย่อมทำให้เป็นผู้ที่รู้จักใช้โยนิโส มนสิการคือการคิดวิเคราะห์ หาแนวทางที่จะดำเนินต่อไปซึ่งจะนำมาสู่การเกิดวิริยะ คือความเพียรใน แนวทางนั้นต่อไป

วิริยะ เป็นความเพียรที่ประกอบความดี มีความขยันหมั่นเพียรไม่ทอดธุระ เป็นเครื่องพุง ความพอใจไม่ให้ท้อถอยในการทำงาน เพราะว่างานทุกชนิดมักจะง่ายตอนคิด แต่มักจะมักจะติดตอน ทำจึงจำเป็นต้องใช้ความพยายามเรื่อยไปจนกว่าจะสำเร็จตามความพอใจที่ปลูกไว้

องค์ประกอบของวิริยะ

ความเพียรในการทำสิ่งนั้น ๆ ในทางที่ถูกตามเหตุและผลภายใต้พื้นฐานตามหลักคุณงาม ความดี

การมีความกล้าและความแน่วแน่ที่จะทำในสิ่งนั้น ๆ
 การไม่ละทิ้งซึ่งการงานหรือสิ่งที่กำลังทำอยู่
 การความอดุสาหะและอดทนต่อความยากลำบากอยากเป็นนิจ

ด้วยเหตุนี้วิริยะจึงเป็นหลักที่มีความสำคัญ อันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการงาน หรือการกระทำต่อสิ่งใด ๆ พื้นฐานของหลักการเหตุและผลที่เกิดจาก โยนิโสมนสิการเพื่อมุ่งให้สิ่งนั้น ๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายและสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้

๓. จิตตะ คือ การเอาใจใส่และให้ใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำมีสมาธิ มั่นคงอยู่กับงานไม่ปล่อย ปล่อยให้เลวในการทำงาน และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ และหากใครทำการสิ่งใด ด้วยความเป็นคนประมาทไม่เอาใจใส่กับงานที่ตนทำทำอะไรทั้ง ๆ ขว้าง ๆ งานนั้นย่อมไม่สำเร็จตาม เป้าประสงค์ หรือหากสำเร็จแต่ก็จะเป็นความสำเร็จที่ไม่มีประสิทธิผลในการงาน

องค์ประกอบของจิตตะ

มีความสนใจในสิ่งที่จะทำนั้นอย่างจริงจัง

การเอาใจใส่ในขณะที่กระทำสิ่งนั้น ๆ

การมีใจที่เป็นสมาธิในขณะที่จะทำสิ่งนั้น ๆ

การที่มีจิตใจมุ่งมั่นและแน่วแน่ในขณะที่กระทำสิ่งนั้น ๆ

จิตตะมีความสัมพันธ์กับสมาธิ คือ หมายถึงกินเป็นเครื่องผลักดัน และควบคุมการเกิดของสมาธิโดยสภาวะจิตที่มีความแน่วแน่ และจดจ่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ภาวะที่เกิดขึ้นกับจิตนี้จึงเรียกว่าสมาธิ ซึ่งเป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการจัดกระทำสิ่งใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จเพราะจิตที่เป็นสมาธิไม่อยู่กับสิ่งที่กำลังทำอยู่โดยไม่เกิดความฟุ้งซ่าน ย่อมทำให้งานประสบความสำเร็จได้ดี ไม่ผิดพลาดและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้

๔. วิมังสา คือ การสอบสวนไต่ตรอง และพิจารณาตรวจสอบในสิ่งที่กำลังทำนั้น ๆ รวมถึงการรู้จักค้นคว้าทดลองคิดค้นและรู้จักคิดแก้ไขปรับปรุงให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำสิ่งใด ๆ ย่อมเกิดจากปัจจัยจากข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะการใช้เวลาศึกษา คือ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุและผล ย่อมทำให้เข้าใจต่อกระบวนการวิธีการ และแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้องเหมาะสมรวมถึงยอมรับรู้จักแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ดีแต่หากไม่มีการใช้ปัญญาถอดรหัสทำ หรือขณะทำสิ่งใด ๆ แล้ว ย่อมนำมาซึ่งปัญหา และอุปสรรคในสิ่งนั้นส่งผลต่อการแพ้การทำสิ่งนั้นไม่สำเร็จ หรือหากสำเร็จก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

องค์ประกอบของวิมังสา

การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรือระหว่างปฏิบัติในสิ่งนั้น ๆ

การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ในสิ่งนั้น ๆ ตามครรลองคลองธรรม

การแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง และพัฒนาในสิ่งนั้น ๆ ด้วยปัญญา

อิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางในการทำงาน การเรียน ทำให้ประสบผลสำเร็จอันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นการปฏิบัติเป็นขั้นตอน ๔ ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกันจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ จึงจะทำให้เราทำงานประสบผลสำเร็จในชีวิต

โยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี อยู่เหนือความเห็นคิด อยู่เหนือระดับศรัทธา เพราะเป็นขั้นที่เริ่มใช้ความคิดเห็นอิสระ เป็นการคิดที่ถูกต้องอย่างมีระเบียบวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานได้

การทำงานจำเป็นต้องอาศัยความคิดวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งเป็นระบบเป็นกระบวนการจึงจะสามารถทำงานสำเร็จได้ การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย^{๒๖}

คิดแบบสืบจากปัจจัย พิจารณาเป็นเหตุเป็นผล พิจารณาหาปัญหา แล้วหาทางแก้ไข หรืออาจจะเรียกว่าคิดแบบ อิทัปปัจจยตา หรือ ปฏิจจสมุเปบาท เป็นการคิดแบบพื้นฐาน

วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือกระจายเนื้อหาเป็นการคิดที่มุ่งให้มองให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมัน เป็นในทางธรรมเป็นการฝึกแบบไม่ให้ยึดมั่น ถ้อยมั่น เห็นสัตว์ บุคคลเป็นเพียงการประกอบเข้าขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการทำงานเราสามารถนำหลักการคิดนี้ เหมือนการคิดวิเคราะห์คิดแยกส่วนเพื่อจะให้เห็นปัญหาหรือความสำเร็จของงาน

วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์คิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา อย่างรู้เท่าทันของสิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องธรรมดาของมัน เป็นไปตามเหตุปัจจัยของมันไม่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่ยั่งยืนวิธีคิดแบบนี้ทำให้เรามีจิตใจที่โล่งโปร่งสบาย ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งท่านพุทธทาสกล่าวว่าเป็นการทำงานแบบจิตว่าง

การคิดแบบอริยสัจ ๔ คิดแบบแก้ปัญหาภาษาธรรม คือวิธีแห่งความดับทุกข์เราสามารถบูรณาการมาใช้ กับการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

ทุกข์ คือ สภาพปัญหาความขัดข้องต้องขัด

สมุหทัย คือ สาเหตุของปัญหา

นิโรธ คือ การดับปัญหา

มรรค คือ วิธีทางแก้ปัญหาเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ในการปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าการคิดแบบอริยสัจ คล้ายกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สามารถแก้ปัญหาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์เป็นการคิดตามหลักการ และจุดมุ่งหมายเป็นการทำงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และหลักการที่ตั้งไว้ไม่เป็นการกระทำที่คาดเคลื่อนเลื่อนลอย

^{๒๖} ส.ม. (บาลี) ๑๙/๑๒๙-๑๓๖.

วิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออกเป็นการคิดที่เหมาะสมสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่งที่ทั้งด้านดีด้านเสียต้องการจะแก้ปัญหา จะต้องเข้าใจปัญหาที่ชัดเจนรู้ที่ไปที่มาเป็นอย่างดี

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นการคิดแบบบรรเทาหรือสกัดปัญหาวิธีคิดแบบนี้ใช้ในชีวิตรประจำวัน เพราะเกี่ยวกับการบริโภคปัจจัย ๔ และ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพราะจะทราบว่าอุปกรณ์สิ่งของที่ใช้ประกอบ คือคุณค่าแท้ อะไร คือคุณค่าเทียม

วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม เป็นวิธีคิดแนวสกัดกั้น หรือบรรเทาขัดเกลาต้นหา การคิดแบบนี้เป็นเรื่องของประสบการณ์ของแต่ละคน เรื่องเดียวกันอาจจะคิดต่างกัน สุดแต่แต่ความเคยชิน หรือการปรุงแต่งของแต่ละคน วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการทั้ง ๘ ประเด็นนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ตามสภาพงานที่ปฏิบัติ

๒.๕ การประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่

การประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่ในการครองตน ครองคน และครองงาน มีดังต่อไปนี้

เว้นจากการทำชั่วและมุ่งทำความดีปฏิบัติเริ่มต้นของการเว้นชั่วทำดีคือศีล ๕ และพัฒนาขึ้นไปจนกระทั่งถึงมรรคมีองค์ ๘

เป็นผู้มีความรักความเมตตาแก่เพื่อนมนุษย์และสัตว์ ฝึกเป็นผู้มองโลกในแง่ดีมองทุกอย่างในเชิงบวกหรือ อุเบกขาจะทำให้ชีวิตเรามีความสุข มองทุกอย่างเป็นเรื่องธรรมดาโดยฝึกกฎไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็ยึดหลักพรหมวิหาร ๔ คือเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

การเสียสละหรือการสังคนสงเคราะห์เมื่อนุชย์มีความรักความเมตตา แล้วก็จะมีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน แต่เน้นการเสียสละด้วยความบริสุทธิ์ใจ เช่น พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เรียกว่าสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา

ความอดุสหาและพัฒนาตนเอง พุทธศาสนาสอนให้คนมีความเพียร อดทนขยันขันแข็ง และมีความอดุสหา มีความพยายามนั้นจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จและรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ พระพุทธศาสนาสอนให้คนเคารพในการศึกษา สรรเสริญความเจริญก้าวหน้า มีหลักคำสอนอิทธิบาท ๔ อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มีคติเตือนใจ เช่น ความเพียรอยู่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น หรือตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน และจะต้องทำตนให้สามารถพึ่งตนเองได้

ความยุติธรรมพุทธศาสนาเน้นเรื่องความยุติธรรม เพราะการที่สังคมจะอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขนั้น จำเป็นต้องมีหลักแห่งความยุติธรรมเป็นแกนกลาง พระพุทธศาสนาสอนไม่ให้อยู่ภายใต้อคติ ๔

ประการคือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ซึ่งหลักวิทยาการสมัยใหม่ คือ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ๖ ประการ

หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับและกติกาด่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิกโดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้อง ตั้งใจโดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงาม ให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ โดยการปรับปรุงระบบและกลไกทางการทำงานขององค์กร ให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนมาจากการทุจริตคอร์รัปชัน

หลักความมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ และขยับ ขจัดกาผูกขาดทั้งโดยภาครัฐ หรือโดยภาคธุรกิจ เอกชนซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารพนักงานและลูกจ้างต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที

หลักความคุ้มค่าผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องสร้างจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยส่วนรวม

๒.๖ หลักจริยธรรมทั่วไป

๒.๖.๑ วินัยชาวพุทธ

วินัยชาวพุทธ เป็นข้อปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคาลกสูตร เป็นกฎเกณฑ์สำหรับชาวพุทธเป็นวินัยสำหรับคฤหัสถ์หรือจริยธรรมของคฤหัสถ์ ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้เขียนไว้ใน “ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม” ท่านแบ่งไว้เป็น ๓ กฏ กฏที่ ๑ ละเว้นเห็นความชั่ว ๑๔ ประการ กฏที่ ๒ เตรียมทุนชีวิต ๒ ด้าน กฏที่ ๓ รักษาความสัมพันธ์ ๖ ทิศ รายละเอียดของแต่ละบทมีดังต่อไปนี้^{๒๗}

กฏที่ ๑ ละเว้นเห็นความชั่ว

ก. เว้นกรรมกิเลส (บาปกรรมที่ทำให้ชีวิตมัวหมอง) ๔ คือ

๑. ไม่ทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต (เว้นปาณาติบาต)
๒. ไม่ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์ (เว้นอาทิตยันทาน)
๓. ไม่ประพฤตินิดทางเพศ (เว้นกาเมสุมิจฉาจาร)
๔. ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง (เว้นมุสาวาท)

ข. เว้นอกตคติความ (ลำเอียงประพฤติกลาตธรรม) ๔ คือ

๑. ไม่ลำเอียงเพราะชอบ (เว้นฉันทาคติ)
๒. ไม่ลำเอียงเพราะชัง (เว้นโทสาคติ)
๓. ไม่ลำเอียงเพราะขาด (เว้นภยาคติ)
๔. ไม่ลำเอียงเพราะเขลา (เว้นโมหาคติ)

ค. เว้นอบายมุข (ช่องทางเสื่อมเสียอัปชีวิต) ๖ คือ

๑. ไม่เสพติดสุรายาเมา
๒. ไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา
๓. ไม่ต้องหาแต่รายการบันเทิง
๔. ไม่ลงไปนระการพนัน
๕. ไม่พัวพันมั่วสุเมมิตรชั่ว
๖. ไม่มัวจมอยู่ในความเกียจคร้าน

^{๒๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑ - ๗.

กฎที่ ๒ เตรียมทุนชีวิต ๒ ด้าน

เลือกสรรคนที่จะเสวนา คบคนที่จะนำชีวิตไปในทางแห่งความเจริญและสร้างสรรค์
โดยหลีกเลี่ยงมิตรเทียม คบหาแต่มิตรแท้ คือ

รู้ทันมิตรเทียมหรือศัตรูผู้มาในร่างมิตร ๔ ประเภท

คนปกอลอกมีแต่คนเอาของเพื่อนไปมีลักษณะ ๔

- (๑) คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
- (๒) ยอมเสียน้อยโดยหวังจะเอาให้มาก
- (๓) ตัวมีภัยจึงมาช่วยทำกิจเคลื่อน
- (๔) คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์

คนดีแต่พุดมีลักษณะ ๔

- (๑) ดีแต่ยกของหมดแล้วมาปราศรัย
- (๒) ดีแต่อ้างของยังไม่มีมาปราศรัย
- (๓) สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่หาประโยชน์ไม่ได้
- (๔) เมื่อเพื่อนมีก็ตั้งแต่เหตุขัดข้อง

คนมีหัวประจบมีลักษณะ ๔

- (๑) จะทำชั่วก็เออออ
- (๒) จะทำดีก็เออออ
- (๓) ต่อหน้าสรรเสริญ
- (๔) ลับลับนินทา

คนชวนฉิบหายมีลักษณะ ๔

- (๑) คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา
- (๒) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน
- (๓) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น
- (๔) คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน

รู้ถึงมิตรแท้หรือมิตรด้วยจริงใจ ๔ ประเภท

หนึ่งมิตรอุปการะมีลักษณะ ๔

- (๑) เพื่อนประมาทช่วยรักษา

- (๒) เพื่อนของเพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน
- (๓) เมื่อมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักได้
- (๔) มีกิจจำเป็นช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์มีลักษณะ ๔

- (๑) บอกความลับแก่เพื่อน
- (๒) รักษาความลับของเพื่อน
- (๓) มีอันตรายไม่ละทิ้ง
- (๔) แม้ชีวิตก็สละให้ได้

มิตรแนะนำประโยชน์มีลักษณะ ๔

- (๑) จะทำชั่วเสียหายคอยห้ามปรามไว้
- (๒) แนะนำสนับสนุนให้ตั้งอยู่ในความดี
- (๓) ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง
- (๔) บอกทางสุดทางสวรรค์ให้

มิตรมีใจรักมีลักษณะ ๔

- (๑) เพื่อนมีทุกข์พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทักข์ด้วย)
- (๒) เพื่อนมีสุขเพราะแถมชื่นยินดี (สุข สุขด้วย)
- (๓) เขาติเตียนเพื่อนช่วยยั้งแก้ให้
- (๔) เขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน

จัดสรรทรัพย์ที่หามาได้ ด้วยสัมมาชีพ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขยันหมั่นเก็บออมทรัพย์ ตั้งฝั่งเก็บรวมน้ำหวานและเกสร

ขั้นที่ ๒ เมื่อทรัพย์เก็บก่อก้อนตั้งจอมปลวก พึ่งวางแผนใช้จ่าย คือ

- ๑. ส่วนเลี้ยงตัวเลี้ยงครอบครัวดูแลคนเกี่ยวข้องและทำความดี
- ๒ ส่วนใช้ทำหน้าที่การงานประกอบกิจการอาชีพ
- ๓ ส่วนเก็บไว้เป็นหลักประกันชีวิตและกิจการกล่าวจำเป็น

กฎ ๓ รักษาความสัมพันธ์ ๖ ทิศ

ก. ทำทุกทิศให้เกษมสันต์ปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลที่สัมพันธ์กับตนให้ถูกต้องตามฐานะทั้ง ๖

คือ

ทิศที่ ๑ ในฐานะที่เป็นบุตรธิดาพึงเคารพบิดามารดาผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องหน้าดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ
๒. ช่วยทำกิจธุระ การงานของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

บิดามารดาอนุเคราะห์บุตรตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว
๒. ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้

ทิศที่ ๒ ในฐานะที่เป็นสุดซึ่งแสดงความเคารพนับถือครูอาจารย์ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้อง
ขวาดังนี้

๑. ลูกต้อนรับแสดงความเคารพ
๒. เข้าไปหาเพื่อบำรุงรับใช้ปรึกษาซักถามรับคำแนะนำเป็นต้น
๓. ฟังด้วยดีฟังเป็นรู้จักฟังให้เกิดปัญญา
๔. ประนินบัติช่วยบริการ
๕. เรเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพเอาจริงเอาจังคือเป็นกิจสำคัญ

อาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ
๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศคือสอนฝึกจิตใจให้วิชาเลี้ยงชีพได้จริง รู้จักดำรงด้วยดีที่ จะ
เป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์มีความสุขความเจริญ

ทิศที่ ๓ ในฐานะที่เป็นสามเณรซึ่งให้เกียรติบำรุงภรรยาผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องหลังดังนี้

๑. ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา

๒. ไม่ดูหมิ่น

๓. ไม่นอกใจ

๔. มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้าน

๕. หาเครื่องแต่งตัวมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามีตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย

๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี

๓. ไม่นอกใจ

๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้

๕. ขยันจะช่างจัดช่างทำเอางานทุกอย่าง

ทิศที่ ๔ ในฐานะที่เป็นมิตรสหายพึงปฏิบัติต่อมิตรสหายผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องซ้ายดังนี้

๑. เผื่อแผ่แบ่งปัน

๒. พุดจามีน้ำใจ

๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๔. มีตนเสมอร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย

๕. ซื่อสัตย์จริงใจ

มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาป้องกัน

๒. เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน

๓. คราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้

๔. ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก

๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

คนรับใช้และผลงานแสดงน้ำใจต่อนายงานดังนี้

๑. เริ่มทำงานก่อน

๒. เลิกงานทีหลัง

๓. เอาแต่ของที่นายให้

๔. ทำการงานให้เรียบร้อยและขึ้น

๕. นำความดีของนายงามและกิจการไปเผยแพร่

ทศที่ ๕ ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนจึงแสดงความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์ผู้เปรียบเสมือนทศเบื้องต้นดังนี้

๑. จะทำสิ่งใดก็ทำด้วยเมตตา
๒. จะพูดสิ่งใดก็พูดได้เมตตา
๓. จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยเมตตา
๔. ต้อนรับด้วยความจริงใจอุปลักษณ์ด้วยปัจจัย ๔

พระสงฆ์อนุเคราะห์ศฤหันธ์ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
๒. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
๔. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
๕. ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๖. บอกทางสวรรค์สอนวิธีดำเนินชีวิตให้มีความสุขความเจริญ

เกื้อกูล ประสานสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุขมั่นคงสามัคคี มีเอกภาพ ด้วยสังคหวัตถุ ๔ คือ

๑. ทานเผื่อแผ่แบ่งปัน (ช่วยด้วยเงินด้วยของ)
๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน (ช่วยด้วยถ้อยคำ)
๓. อัตถจริยาทำประโยชน์แก่เขา (ช่วยด้วยกำลังแรงงาน)
๔. สมานัตตา เอาตัวเข้าสมาน (ช่วยด้วยร่วมสร้างสรรค์และแก้ปัญหาเสมอกันโดยธรรม และร่วมสุขร่วมทุกข์กัน)

๒.๖.๒ มงคล ๓๘ ประการ

มงคล ๓๘ ประการ มาจากพระสูตรในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มงคลสูตร มีเนื้อหาแสดงถึงการปฏิบัติ มงคลภายนอกที่นับถือ เชื่อถือ เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอก เช่น นับถือผี สาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นตัวตน พระพุทธเจ้าสอนให้นับถือนมงคลภายในที่เกิดจากการกระทำ

ของตนเองในการทำความดี โดยไม่ต้องอ้อนวอน กราบไหว้ มงคลนอกตัว สารสำคัญของมงคลสูตร ทั้ง ๓๘ ประการ พอสรุปได้แต่ละมงคลได้ดังนี้^{๒๘}

ข้อที่ ๑ ไม่คบคนพาล พาล แปลว่า โง่เขลา อับปัญญา รู้เท่าไม่ถึงการณ์ คนพาลคือคนโง่เขลา คนเกเร การไม่คบคนพาลจึงเป็นมงคล เพราะการคบคนพาลพาไปหาผิดและพาเราไปทำสิ่งที่ไม่ดี การไม่คบคนพาลทำให้ประสบความสุขความก้าวหน้าในชีวิต

ข้อที่ ๒ คบบัณฑิต บัณฑิต แปลว่า ผู้มีปัญญา ผู้รู้ทันและมีเหตุผลในการกระทำ คบบัณฑิตเป็นมงคลเพราะได้ความรู้ความปลอดภัยความสรรเสริญ ความสุขเกียรติยศ ชื่อเสียงและทำให้ได้ชื่อว่า “กัลยาณมิตร”

ข้อที่ ๓ บูชาคนที่ควรบูชา คือ สักการะ เคารพ นบถือ ยำเกรง กราบไหว้ทำด้วยความเอื้อเฟื้อ การบูชาเป็นมงคลเพราะทำให้เราลดทิฐิมานะลงได้ ป้องกันความเห็นผิดและทำให้เราได้แบบอย่างที่ดีจากคนที่เราเคารพ เป็นการเชิดชูบัณฑิตให้สูงเด่นขึ้น และได้ชื่อว่าเป็นผู้มี “กตัญญูกตเวที” อีกด้วย

ข้อที่ ๔ อยู่ในถิ่นอันสมควร คือการอยู่ในท้องถิ่นอันสมควรคืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความพร้อม การอยู่ในประเทศอันสมควรเป็นมงคลเพราะการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีย่อมทำให้เป็นคนดี คนมีความรู้ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่ดีวิชาความรู้ความรู้นั้นก็หมดค่าไป และทำให้คนเรากล้าต่อการเผชิญกับปัญหาเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีได้ ได้รับความสุขกายสุขใจมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรม

ข้อที่ ๕ ทำบุญมาไว้ก่อนบุญ แปลว่า ความดี ความสุข สิ่งที่ซำระจิตใจ สิ่งที่พักจิต การทำบุญไว้ก่อนเป็นมงคลต่อการทำบุญเป็นการสร้างความดีซึ่งมีระยะเวลายาวนาน ต้องอดทน เหมือนปลูกต้นไม้ยืนต้นจะต้องคอยผลไม้นั้นเป็นปี ๆ การทำบุญในอดีตส่งผลในปัจจุบัน การทำบุญในปัจจุบันส่งผลในปัจจุบันและอนาคตผู้ทำความดีจึงต้องคิดว่าเป็นการสร้างฐานแห่งอนาคตไว้

ข้อที่ ๖ ตั้งตนชอบ การตั้งตนไว้ชอบคือการวางตัวในการดำรงชีพ หรือในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องและมั่นคง จึงจะได้ชื่อว่าเป็นคนมีคุณภาพชีวิต การตั้งตนไว้ชอบเป็นมงคล เพราะเป็นการสร้างความมั่นคงความปลอดภัยแก่ตนเอง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนอื่นมีความก้าวหน้าเป็นผู้ป้องกันภัยในอบายภูมิและได้รับสมบัติ ๓ ประการคือ มนุษยสมบัติ ทิพยสมบัติและนิพพานสมบัติ

^{๒๘} กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน ตอนว่าด้วยพระสูตร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐), หน้า ๕๐๘.

ข้อที่ ๗ เป็นพหูสูต พหู แปลว่า มาก สูต แปลว่าความเป็นผู้ได้สดับตรับฟัง ดังนั้นพหูสูตจึงหมายถึงความเป็นผู้รู้ได้สดับตรับฟังมากหรือความเป็นผู้คงแก่เรียน พหูสูตเป็นมงคลเพราะการฟังมากในที่นี้รวมถึงผู้ที่รู้จักการอ่านด้วย ย่อมเพิ่มวุฒิปัญญาเขาว์และไหวพริบนำความรู้ที่ได้ยิน ได้ฟังได้อ่านไปปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือตนเองหรือคนอื่น และเป็นช่องทางนำความเจริญด้วยลาภยศ สรรเสริญ สุข ความเจริญก้าวหน้ามาสู่ตน ไม่มีใครแย่งชิงได้เป็นสหชาติทางปัญญา

ข้อที่ ๘ รอบรู้ในศิลปะ ศิลปะ หมายถึง วิชาชีพหรือความฉลาดในการใช้มือ ใช้ความคิด สร้างสรรค์ ความมีศิลปะเป็นมงคลเพราะคนมีศิลปะจะช่วยตัวเองได้ ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานะใด คนมีศิลปะย่อมเจริญก้าวหน้าได้รับความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และทำให้โลกเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจ

ข้อที่ ๙ มีวินัยที่ดี วินัย แปลว่า ข้อแนะนำ บทฝึกหัด ได้แก่ กฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ในสังคมนั้น ๆ มีวินัยเป็นมงคลพระวินัยเป็นตัวกำหนดให้เกิดความสามัคคี ความมีระเบียบ สร้างความเข้มแข็งในกิจการงานต่าง ๆ ทำให้สังคมที่ดีดำรงอยู่

ข้อที่ ๑๐ มีวาจาอันเป็นสุภาสิต วาจา คือ คำพูด สุภาสิต คือ พูดดี คำว่าวาจาสุภาสิตจึงหมายถึง พูดดี วาจาสุภาสิตเป็นมงคลเพราะคนที่พูดวาจาสุภาสิตจะบันดาลให้การทำงานทั้งปวงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรมได้รับความสำเร็จในเรื่องที่เจรจา

ข้อที่ ๑๑ ดูแลบำรุงบิดามารดา มารดา แปลว่า ผู้รักษาบุตรผู้เลี้ยงดูบุตร บิดา แปลว่า ผู้รักใคร่บุตร ผู้ให้สัตว์โลกยินดีการเลี้ยงดูบิดามารดาเป็นมงคล เพราะเป็นการสืบต่อสังคมโดยอัตโนมัติ การบำรุงเลี้ยงดูมารดาบิดา ทำให้ได้รับการยกย่องสรรเสริญ มีความเจริญก้าวหน้าเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นุชนรุ่นหลัง

ข้อที่ ๑๒ ดูแลสงเคราะห์บุตร เมื่อเรามีบุตรจะต้องดูแลเขาเป็นอย่างดี ให้เจริญเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นคนดีของสังคม บุตร มี ๓ ประเภทคือ ๑ อภิชาติบุตร บุตรที่ยิ่งใหญ่กว่ามารดา บิดา ๒ อนุชาติบุตรบุตรเสมอมารดาบิดา ๓ อวชาติบุตร บุตรที่เลวกว่าบิดามารดา บุตรทั้งสามประเภทนี้มีอยู่ในทุกสังคม ตระกูลจะมั่นคงได้บุตรจะต้องเป็นอภิชาติบุตร อนุชาติบุตร ส่วนอวชาติบุตร เกิดมาเพื่อทำลายวงศ์ตระกูลโดยเฉพาะ การเลี้ยงดูบุตรเป็นมงคล เพราะบุตรเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ซึ่งก็คือส่วนหนึ่งของประเทศชาติ ถ้าเลี้ยงดูบุตรให้ดี ได้รับการศึกษาก็เท่ากับสร้างครอบครัวให้ดี ประเทศชาติจะเจริญมั่นคงการไม่ดูแลบุตร ปล่อยให้เป็นมารสังคม เป็นคนไม่มีวินัย เป็นนักเลงหญิงหรือนักเลงการพนัน เท่ากับว่าทำลายสังคมและประเทศชาติด้วย

ข้อที่ ๑๓ ดูแลสงเคราะห์ภรรยา สามี ทารุ แปลว่า เมีย ภรรยา แปลว่า ผู้ที่สามีต้องเลี้ยงดู พระพุทธศาสนาได้กำหนดหลักการเลี้ยงดูหรือสงเคราะห์ภรรยาไว้ ๕ ประการ ได้แก่ การยกย่อง

ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ให้มอบเครื่องแต่งตัวตลอดถึงพาออกงานด้วย การเลี้ยงดูภรรยาเป็นมงคล เพราะทำให้ชีวิตครอบครัวมั่นคงยั่งยืน เป็นการร่วมกันฐานะให้มั่นคง การสงเคราะห์ภรรยาเป็นการสร้างความมั่นคงและมั่นใจให้แก่ภรรยาครอบครัวมีความสุข ได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง

ข้อที่ ๑๔ ทำการงานไม่คั่งค้าง การดำเนินชีวิตจะต้องทำงานให้สำเร็จตามวัน เวลาที่กำหนดไว้ จะทำให้ไม่เกิดความเสียหายต่อส่วนตัวและส่วนรวม การงาน แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคืองานทางโลกและงานทางธรรม งานทางโลกได้แก่ทำนา ทำสวน ทำไร่ ค้าขาย บริการ รับราชการ เป็นต้น ส่วนงานทางธรรมได้แก่ การสร้างสันติสุข ให้แก่โลก ลดละกิเลส ความเห็นแก่ตัว ความริษยา งานไม่คั่งค้างเป็นมงคล เพราะถ้าหากงานคั่งค้างแล้ว ย่อมไม่มีประโยชน์ไม่เห็นผล เพราะฉะนั้นงานที่ทำเสร็จผลงานจึงเป็นมงคล

ข้อที่ ๑๕ ให้ทาน แปลว่า ให้และเป็นการให้ด้วยเจตนาอยากให้ ทานมี ๒ อย่างคือ อามิสทาน ให้วัตถุสิ่งของเช่นปัจจัย ๔ ดอกไม้ รูป เทียน เป็นต้น และธรรมทาน ให้สิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ให้คำแนะนำ ให้อภัย เป็นต้น การให้ทานเป็นมงคลเพราะเป็นการฝึกใจให้เป็นนักเสียสละ เป็นการลดความเห็นแก่ตัว ถ้าต่างคนต่างมุ่งหวังให้ทานความเห็นแก่ตัวจะลดลง การทุจริตจะลดลง ทำให้มีชื่อเสียงในสังคม และตายแล้วย่อมไปเกิดในสวรรค์

ข้อที่ ๑๖ ปฏิบัติธรรม ธรรม คือ คำสอนของพระพุทธเจ้าและสาวก ประพฤติธรรม จึงหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าของพระสาวก การประพฤติธรรมเป็นมงคล เพราะเป็นการยกย่องระดับจิตใจให้สูงขึ้น ผู้ประพฤติธรรมมีแต่ความสุข ผู้ประพฤติธรรมได้ชื่อว่าสอนคนอื่นด้วยและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง และส่วนรวมเป็นผู้สร้างทางสวรรค์เอาไว้

ข้อที่ ๑๗ ช่วยเหลือสงเคราะห์ญาติพี่น้อง คือ การให้ความช่วยเหลือญาติ ยามที่ญาติขัดข้องทั้งในด้านทรัพย์สินและขัดข้องทางความคิดและปัญญา

ข้อที่ ๑๘ ทำงานที่ไม่มีโทษ ทำงานที่ไม่มีโทษ คือ งานที่ไม่มีโทษประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ ๑.ไม่ผิดกฎหมาย คือ ทำให้ถูกต้องตามกฎหมายของบ้านเมือง ๒.ไม่ผิดประเพณีคือแบบแผนที่ปฏิบัติกันมาแต่เดิมควรดำเนินตาม ๓.ไม่ผิดศีลคือข้อห้ามที่บัญญัติไว้ในศีล ๕ ๔.ไม่ผิดธรรม คือ หลักธรรมทั้งหลาย อาทิเช่น การพนัน การหลอกลวง

ข้อที่ ๑๙ ละเว้นการทำบาป บาป คือ สิ่งที่ไม่ดี เสีย ความชั่วที่ติดตัว ซึ่งไม่ควรทำ ทานว่าสิ่งที่ทำแล้วถือว่าเป็นบาป ได้แก่อกุศลกรรม ๑๐ คือ ๑.ฆ่าสัตว์ ๒.ลักทรัพย์ ๓.ประพฤติผิดในกาม ๔.พูดเท็จ ๕.พูดส่อเสียด ๖.พูดคำหยาบ ๗.พูดเพ้อเจ้อ ๘.โลภอยากได้ของเขา ๙.คิดพยาบาทปองร้ายคนอื่น ๑๐.เห็นผิดเป็นชอบ

ข้อที่ ๒๐ สำรวมจากการดื่มน้ำเมาหรือสุรา น้ำเมานั้นอาจทำมาจากแป้งข้าวสุกการปรุงโดยผสมเชื้อหรืออะไรก็แล้วแต่ที่ดื่มแล้วทำให้มันเมาเช่นเบียร์ไวน์ไม่ใช่แค่เราเท่านั้นล้วนมีโทษอันได้แก่ ๑.ทำให้เสียทรัพย์เพราะต้องนำเงินไปซื้อทั้ง ๆ ที่เงินจำนวนเดียวกันนี้สามารถนำเอาไปใช้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์อย่างอื่นได้มากกว่า ๒.ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทซึ่งนำไปสู่ความวุ่นวายเจ็บตัวหรือถึง แก่ชีวิตและคดีความเพราะน้ำเมาทำให้ขาดการยับยั้งชั่งใจ ๓.ทำให้เกิดโรคโรครุคที่เกิดเนื่องมาจากดื่ม สุราล้วนแล้วแต่บั่นทอนสุขภาพกาย จนถึงตายได้เช่นโรคตับแข็ง โรคหัวใจ โรคความดัน ๔.ทำให้เสีย ชื่อเสียง เมื่อคนเมาไปทำเรื่องไม่ดีเท่าเช่นไปลวนลามสตรีปล่อยตัวปล่อยใจก็ทำให้วงศ์ตระกูลและ หน้าที่การงานเสื่อมเสีย

ข้อที่ ๒๑ ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาท ความไม่ประมาท คือ มีสติพร้อม คอยห่วงว น้อมธรรมคุณไม่ผลุนผลัน ธรรมอันใดไม่ดีหลีกเลี่ยง ธรรมที่นั้นยึดแน่นไม่แคลนคลอน ธรรมในที่นี้ ก็คือหลักปฏิบัติที่ทำแล้วมีผลงานทางดีและเป็นสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแนะนำไว้ คนที่ ประมาทในธรรมนั้นมีลักษณะที่สรุปได้ดังนี้ ๑. ไม่ทำเหตุดีแต่จะเอาผลดี ๒. ทำตัวเลวแต่จะเอาผลดี ๓. ทำย่อหย่อนแต่จะเอาผลมาก

ข้อที่ ๒๒ มีความเคารพในบุคคลที่ควรเคารพนับถือคือเสนาห์ ไฉไลเลเหมือนลิงวิ่งหลอก หลอน ทั้งต่อหน้าลับหลังทั้งสั่งรย่อมงามอนสวยสง่าราคาแพง ท่านได้กล่าวว่สิ่งที่ควรเคารพมีอยู่ ดังนี้ ๑.พระพุทธรเจ้า ๒.พระธรรม ๓.พระสงฆ์ ๔.การศึกษา

ข้อที่ ๒๓ มีความถ่อมตน ความอ่อนน้อมถ่อมตน คือ การไม่แสดงออกถึงความสามารถที่ ตัวเองมีอยู่ให้ผู้อื่นทราบ เพื่อข่มผู้อื่นหรือเพื่ออ้อวด การไม่อวดดี หยิ่ง จองหงแต่แสดงตนอย่างสงบ เสถียร ท่านว่าไว้ว่าโทษของการบวชนั้นมีอยู่ดังนี้คือ ๑. ทำให้เสียคนคือไม่สามารถกลับมาอยู่ในร่อง ในรอยได้เหมือนเดิมเสียอนาคต ๒. ทำให้เสียมิตรคือไม่มีใครคบหาเป็นเพื่อนด้วยถึงจะมีก็ไม่ใช่เพื่อนแท้

ข้อที่ ๒๔ มีความสันโดษ หมายถึง การพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ในของของตัว ซึ่งนิยามที่เป็น ลักษณะของความสันโดษเป็นดังนี้คือ ๑. ยถาสถสันโดษ หมายถึง ความยินดีตามมีตามเกิด คือมีแค่ ไหนก็พอใจเท่านั้นเป็นอยู่ อย่างไรก็ตามจะพอใจ ไม่คิดน้อยเนื้อต่ำใจในสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ ๒. ยถาพล สันโดษ หมายถึง ความยินดีตามกำลังเรามีกำลังแค่ไหนก็พอใจเท่านั้นตั้งแต่กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังบารมีหรือกำลังความสามารถเป็นต้น

ข้อที่ ๒๕ ความกตัญญู กตัญญูการรู้คุณและตอบแทนท่านผู้ั้น บุญคุณที่ว่านี้ไม่ใช่ว่าตอบ แแทนกันแล้วก็หายกัน แต่หมายถึง การรำลึกถึงพระคุณที่เคยให้ความอุปการะแก่เราด้วยความเคารพ ยิ่ง สิ่งหรือผู้ที่ควรกตัญญูมีดังนี้ ๑.กตัญญูต่อบุคคลบุคคลที่ควรกตัญญูก็คือ ใครก็ตามที่มีบุญคุณควร

ระลึกถึงและตอบแทนพระคุณเช่นบิดามารดาอาจารย์ เป็นต้น ๒. กตัญญูต่อสัตว์ได้แก่สัตว์ที่มีคุณต่อเรา ช่วยทำงานให้เราเราก็ควรเลี้ยงดูให้ดีเช่นซ้ำ ม้าวัว ควาย หรือสุนัขที่ช่วยเฝ้าบ้าน เป็นต้น

ข้อที่ ๒๖ ฟังธรรมตามกาล เมื่อมีโอกาส เวลา หรือตามวันสำคัญต่าง ๆ ก็ควรต้องไปฟังธรรมบ้าง เพื่อสดับรับฟังสิ่งที่เป็นประโยชน์ในหลักธรรมนั้น ๆ และนำมาใช้กับชีวิตเราเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น เวลาที่ควรไปฟังธรรมนั้นมีดังนี้คือ ๑. วันธรรมะสวณะคือวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา ๒. เมื่อมีผู้มาแสดงธรรมก็อย่างเช่น การฟังธรรมตามวิฑู การที่มีพระมาแสดงธรรมตามสถานที่ต่าง ๆ หรือการอ่านจากสื่อต่าง ๆ ๓. เมื่อมีโอกาสอันสมควรอาทิเช่น ในวันอาทิตย์เมื่อมีเวลาว่าง หรือในงานมงคล งานบวช งานกฐิน งานวัด เป็นต้น

ข้อที่ ๒๗ มีความอดทน ลักษณะของความอดทนนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็นดังต่อไปนี้คือ ๑. ความอดทนต่อความลำบากคือ ความลำบากที่ต้องประสบตามธรรมชาติ ซึ่งอาจมาจากสภาพแวดล้อม เป็นต้น ๒. ความอดทนต่อทุกข์เวทนาคือทุกข์ที่เกิดจากสังขารของเราเองเช่นความไม่สบายกาย เป็นต้น ๓. ความอดทนต่อความเจ็บปวดคือ การที่คนอื่นทำให้เราต้องผิดหวัง หรือพูดจาให้เจ็บหัวใจไม่เป็นอย่างที่หวัง เป็นต้น ๔. ความอดทนต่ออำนาจกิเลส คือ สิ่งยั่ววนทั้งหลายถือเป็นกิเลสทั้งทางใจและทางกายอาทิ เช่น ความนึกโลก อยากรู้ของเขาหรือการพ่ายแพ้ต่ออำนาจเงิน เป็นต้น

ข้อที่ ๒๘ เป็นผู้ว่าง่าย ผู้ว่าง่ายเป็นลักษณะของคนที่ เป็นกว้างทางความคิด ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้ว่าง่ายมีลักษณะที่สังเกตได้ดังนี้คือ ๑. ไม่พูดกลบเกลื่อน เมื่อได้รับการว่ากล่าวตักเตือน คือ การรับฟังด้วยดีไม่ไข่แก้วแล้วปิดประตูความคิดไม่รับฟัง ๒. ไม่นิ่งเฉยเมื่อได้รับการเตือน คือ การนำคำตักเตือนนั้นมาพิจารณาและแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ๓. ไม่จับผิดผู้ว่ากล่าวสั่งสอน คือ การที่ผู้สอนอาจจะมีผิดพลาดเนื่องจากความประมาท เราควรให้อภัยต่อผู้สอน เพราะการจับผิดทำให้ผู้สอนต้องอับอายขายหน้าได้ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม

ข้อที่ ๒๙ ได้เห็นสมณะ คำว่าสมณะ แปลตรงตัวได้ว่าผู้สงบ หมายถึง ผู้ที่อยู่ในสมณเพศ คุณสมบัติของสมณะต้องประกอบไปด้วย ๓ อย่างคือ

๑. ต้องสงบกาย คือ มีความสำรวมในการกระทำทุกอย่าง รวมถึงกิริยามรรยาทตามหลักศีลธรรม

๒. ต้องสงบวาจา คือ การพูดจาให้อยู่ในกรอบของความพอดี มีความสุภาพสงบเสงี่ยมในคำพูดและภาษาที่ใช้เป็นไปตามข้อปฏิบัติประเพณี

๓. ต้องสงบใจ คือ การทำให้สงบปราศจากกิเลสครอบงำ ไม่ว่าจะในโลก โภจร หรือความพยายามใด ๆ ตั้งมั่นอยู่ในสมาธิภาวนา

ข้อที่ ๓๐ สนทนาธรรมตามกาล การได้สนทนากันเรื่องธรรม ทำให้ขยายขอบเขตการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และได้รู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เราอาจนึกไม่ถึง หรือเป็นการเผื่อแผ่ความรู้ที่เรามีให้แก่ผู้อื่นได้ทราบด้วย ก่อนที่เราจะสนทนาธรรมควรต้องพิจารณาและคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ ๑. ต้องรู้เรื่องที่จะพูดดี ๒. ต้องพูดเรื่องจริงประโยชน์ ๓. ต้องเป็นคำพูดที่ไพเราะ ๔. ต้องพูดด้วยความเมตตาหน้า ๕. ต้องไม่พูดจาโอ้อวดหรือยกตนข่มท่าน

ข้อที่ ๓๑ บำเพ็ญตบะ ตบะ แปลว่า ทำให้ร้อน ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด การบำเพ็ญตบะหมายถึง การทำให้กิเลสความร้อนต่าง ๆ หดไปหรือเบาบางลง ลักษณะการบำเพ็ญตบะมีดังนี้ ๑. การมีใจสำรวมในอินทรีย์ทั้ง ๖ (อายตนะภายใน ๖ อย่าง) ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจไม่ให้หลงติดอยู่กับสัมผัส ๒. การประพฤติรักษาศีลพรหมจรรย์ เว้นจากการร่วมประเวณีหรือกามกิจทั้งปวง

ข้อที่ ๓๒ ประพฤติพรหมจรรย์ คำว่าพรหมจรรย์ หมายความว่าถึง การบวชซึ่งละเว้นเมถุน การครองชีวิตที่ปราศจากเมถุน การประพฤติธรรมอันประเสริฐ ลักษณะของธรรมที่ถือว่าเป็นการประพฤติพรหมจรรย์นั้น ไม่ใช่จะต้องบวชเป็นพระมีอยู่ดังนี้คือ ๑. ให้ทาน บริจาคทาน ไม่ว่าจะเป็นการทรัพย์สินของ เงินทอง หรือปัญญา ๒. ช่วยเหลือผู้อื่นในกิจการที่ชอบ ที่ถูกที่ควร (เวรยาวัจจมัย) ๓. รักษาศีล ๕ คือไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ทำผิดในกาม ไม่พูดปด ไม่ดื่มน้ำเมา (เบญจศีล)

ข้อที่ ๓๓ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน นิพพาน หมายความว่า ความดับสนิท แห่งกิเลสและความทุกข์ เป็นสภาพโลกุตตขาระ เป็นจุดหมายสูงสุดในศาสนาพุทธ

ข้อที่ ๓๔ มีจิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรม คำว่า โลกธรรม มีความหมายถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ซึ่งเราไม่ควรมีจิตหวั่นไหวต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ลักษณะของโลกธรรมมี ๔ ประการ คือ ๑. การได้ลาภ เมื่อมีลาภผลก็ย่อมมีความเสื่อมเป็นธรรมดา ๒. การได้ยศ ยศถาบรรดาศักดิ์ล้วนเป็นสิ่งสมมุติขึ้นมาทั้งนั้น ๓. การได้รับความสุข ที่ได้มีสุขที่นั้นก็จะมีทุกข์ด้วย

ข้อที่ ๓๕ มีจิตไม่เศร้าโศก เมื่อเราผลัดพรากจากสิ่งที่รักต้องมีสติ คุมจิตให้เป็นปกติ สาเหตุที่คนเราโศกเศร้าคือ ๑. ความโศกเศร้าที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากความรัก ๒. ความโศกเศร้าที่เกิดจากความใคร่ (การแก้มิให้เกิดความโศกเศร้า) ๑. ไม่ยึดมั่นในตัวตน หรือความจริงยั่งยืน ในคนหรือสิ่งของว่าเป็นของเรา ๒. ทุกอย่างในโลกล้วนเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ แม้ว่าร่างกายเราก็ใช้เป็นที่อาศัยชั่วคราวเท่านั้น

ข้อที่ ๓๖ มีจิตปราศจากธุลี ธุลี คือ กิเลส สภาพที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง จิตที่ฝึกฝนดีแล้ว ย่อมหลุดพ้นไม่พัวพันอยู่กับกิเลสทั้งปวง เป็นจิตที่ปลอดโปร่งเป็นอิสระและมีศักยภาพสูงสุด เป็นจิตที่นำเอาความสงบร่มเย็นที่ยั่งยืนมาสู่โลก

มงคลสูตร เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้สอนชาวพุทธในปัจจุบันที่ส่วนหนึ่งยังหลงเชื่อ มงายกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอกที่ปรากฏเห็นโดยทั่วไป แต่มงคลสูตรเป็นการปฏิบัติความเชื่อ ความคิด ครั้งยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า ที่ได้เปลี่ยนเจตคติของคนในยุคนั้น ให้เชื่อในผลการกระทำของตน หรือ เชื่อในผลของกรรมนั่นเอง

๒.๗ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสาย กลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการ มีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการ ดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะ เจ้าหน้าทีของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้ สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^{๒๙}

๒.๗.๒ องค์ประกอบของ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแนวทางการ ดำเนินชีวิต และวิธีปฏิบัติ นำความนำสู่ความสมดุลอันส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีหลักแนวคิด และองค์ประกอบสำคัญดังนี้

กรอบแนวคิดหลักที่เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและมี

^{๒๙} ศุภสกา, หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณ ของผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๓๓.

การมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

องค์ประกอบสำคัญของความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและความเหมาะสมกับฐานะของตนเองสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไปและต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผลหมายถึง การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการหลักกฎหมายหลักคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ “รู้จักอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค” และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้”

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีหมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม กับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลเพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้น จะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตนดังนี้

มีคุณธรรม บุคคล ครอบครัว องค์กรและชุมชนที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิต ข่มใจตนเองทั้งนี้ต้องดำเนินชีวิตด้วยความเพียร ความอดทนมีสติปัญญารอบคอบ ไม่โลภและไม่ตระหนี่

ใช้หลักวิชาความรู้ โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งในขั้นการวางแผนและปฏิบัติด้วยความรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง

๒.๘ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๘.๑ หลักธรรมแห่งความเป็นจริง

ได้แก่ อริยสัจ ๔ คือความเป็นจริงอันประเสริฐ ๔ ประการท่านตรัสเป็นหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

๑. ทุกข์ ความเป็นจริงว่าด้วยความทุกข์
๒. สมุทัย ความเป็นจริงว่าด้วยเหตุให้เกิดทุกข์
๓. นิโรธ ความเป็นจริงว่าด้วยการดับทุกข์
๔. มรรค ความเป็นจริงว่าด้วยทางแห่งความดับทุกข์

๒.๘.๒ หลักธรรมเรื่องทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)

เป็นข้อปฏิบัติที่ไม่ตั้งหรือหย่อนเกินไป ซึ่งได้แก่ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ
๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ
๓. สัมมวาจา การเจรจาชอบ
๔. สัมมากัมมันตะ การทำงานชอบ
๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ
๖. สัมมาวายามะเพียรชอบ
๗. สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ
๘. สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ

๒.๘.๓ หลักธรรมเรื่องการพึ่งพาตนเอง (อตฺตา หิ อตฺตะโน นาโถ)

ได้แก่ นาถภณธรรม ซึ่งแปลว่า ธรรมอันเป็นที่พึ่งของคนในโลกนี้ อันเป็นหลักการสำคัญของการครองชีวิตตามหลักของอตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน ประกอบด้วย

๑. ศีล ความสำรวมระวังรักษากาย วาจาของตนให้สุจริต
๒. พหุสัจจ การศึกษาสดับตรับฟังมาก
๓. กัลยาณมิตตตา คบหาสมาคมกับคนดี
๔. โสวสสตา ความเป็นคนมีอัธยาศัยอ่อนโยน
๕. กิงกรณียะสุ ทุกข์ตามีความสามารถหมั่นขยันในการศึกษาเล่าเรียน ทำธุระหน้าที่ปฏิบัติภารกิจที่ตนรับผิดชอบ
๖. ฌมมกามตา มีความพอใจยินดีใส่ใจในธรรม

๗. วิริยารมภ์ มีความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องในการป้องกันบาปขจัดบาป
๘. สนตฺตฺฐี ความสันโดษยินดีในสิ่งที่ตนได้มา มีอยู่ในครอบครองและในการบริโภคใช้สอยไปตามสมควรไม่มากไม่น้อยเกินไป
๙. สติ ความระลึกได้ ระลึกทัน นึกออก ตามสมควรแก่ กรณีของอารมณ์ที่ตนระลึก
๑๐. ปัญญาความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ มองสิ่งทั้งหลายจะแยกกัน อยู่หรือรวมกันอยู่ตามความเป็นจริง

๒.๘.๔ หลักธรรมเรื่องความสันโดษ (สนตฺตฺฐี)

คือ ความยินดี ได้แก่ ความพอใจ ความยินดี ด้วยของตนซึ่งได้มาด้วยความเพียร ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและโดยชอบธรรม โดยทั่วไปมี ๓ ประการคือ

๑. ยถาลาภสันโดษ ยินดีตามได้
๒. ยถาผลสันโดษ ยินดีตามกำลัง
๓. ยถาสารูปสันโดษ ยินดีตามสมควร

๒.๘.๕ หลักธรรมเรื่องความรู้จักประมาณตน และความเป็นคนรู้จักใช้เหตุผล

ได้แก่ สัมปยุตธรรม คือ ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัปปุรุษ หรือเป็นคนดี มี ๗ ประการคือ

๑. อัมมัญญุตตา การรู้จักเหตุ
๒. อัตถัญญุตตา การรู้จักผล
๓. อัตตัญญุตตา การรู้จักคน
๔. มัตตัญญุตตา การรู้จักตน
๕. มัตตัญญุตตา การรู้จักประมาณ
๖. กาลัญญุตตา การรู้จักกาล
๗. ปริสัญญุตตา การรู้จักชุมชน
๘. ปุคคโลกปรปรัญญุตตา การรู้จักบุคคล

๒.๘.๖ หลักธรรมที่ช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์

ได้แก่พรหมวิหาร ๔ คือ ธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ พรหมวิหารเป็นธรรมสำหรับทุกคน เป็นหลักประจำใจที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ประกอบด้วย

๑. เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข
๒. กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
๓. มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

๔. อุเบกขา การรู้จักวางเฉย

๒.๘.๗ หลักธรรมที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

ได้แก่ อธิปไตย ๔ แปลว่า คุณเครื่องแห่งความสำเร็จเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

๑. ฉันทะ ความพอใจ
๒. วิริยะ ความพากเพียร
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่
๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องการพิจารณาหาเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชการที่ ๙ ท่านครองราชย์ด้วยธรรม โดยเฉพาะธรรมในพระพุทธศาสนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวตรง ๆ ก็คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปใช้กับชีวิตประจำวันนั่นเอง เมื่อใคร สังคมใด ยึดมั่นปรัชญาของท่านสู่การปฏิบัติ ชีวิตจะมีความสุข ถ้าในประเทศก็จะมีคามมั่นคงทางการเมือง การปกครองและทางเศรษฐกิจ

๒.๙ จริยธรรมในวิชาชีพครู

๒.๙.๑ หลักจริยธรรมในวิชาชีพครู

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึงพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม ของผู้ประพฤติวิชาชีพครูไว้ ท่านจะเน้นเรื่อง การจัดการเรียนรู้ ระหว่างครูกับศิษย์ โดยยกเอาลีลาการสอนของพระพุทธเจ้า เป็นแบบอย่างดังนี้

ผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครู อาจารย์พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติดังนี้

ก. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือกัลยาณมิตร ๘ ประการดังนี้

ปิโย น่ารัก คือ มีเมตตากรุณา ใส่ใจคนและประโยชน์สุขของเขาเข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

ครุ น่าเคารพ คือ เป็นผู้หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ และมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่ง ได้และปลอดภัย

ภาวนีโย นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝน ปรับปรุงตน อยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอ๋ยอ้างและรำลึกถึงความซาบซึ้ง มั่นใจ และ ภาควุมิใจ

วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้ คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

วจนกฺขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม แม้จุกจิกตลอดจนคำ ล้วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อุดหนุนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์

คมภีรณฺจ กถ กตตา แฉลงเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้ เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

โณ จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเรื่อง เหลวไหลไม่สมควร^{๓๐}

ข. ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรม ที่เรียกว่า ธรรมเทศก ธรรม ๕ ประการ คือ

๑. อนุบุพพิกธา สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับ ความง่ายยากกลุ่มเล็ก มีหลักเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

๒. ปริยายทัสสาวิ จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจง ยกเหตุผลมาแสดงให้ เข้าใจชัดแต่ละแง่ละประเด็น อธิบายยกเอียงไปต่าง ๆ ให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

๓. อนุหยตฺตา ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้ เป็นประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

๔. อนามิสันฺตร ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิส คือ สอนเขาให้มุ่งที่ตนจะได้ลาภ สินจ้าง หรือผลประโยชน์ตอบแทน

๕. อนุปหัจจ วาจจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถ แสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มผู้อื่น

^{๓๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๖๓ – ๖๕.

ค. ลีลาครูครบทั้งสี่ ครูที่สามารถมีลีลาของนักสอนดังนี้^{๓๑}

๑. สันทัสสนา ชี้ให้เห็นชัด จะสอนอะไร ก็ชี้แจงเหตุผล แยกแยะอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังจูงมือไปดูเห็นกับตา

๒. สมาทปนา ชวนให้ปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญ และซาบซึ้งในคุณค่า เห็นสมจริง จนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ

๓. สมุตเตชนา เร้าให้กล้า คือ ปลุกใจให้คึกคัก เกิดความกระตือรือร้นมีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อยหรือยากลำบาก

๔. สัมปหังสนา ปลุกให้ร่าเริง คือ ทำบรรยากาศให้สนุกสดชื่น แจ่มใส เบิกบานใจ ให้ผู้ฟังแจ่มชื่น มีความหวัง มองเห็นผลดีและทางสำเร็จจาง่าย ๆ ว่า สอนให้แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้าว้า ร่าเริง

ง. มีหลักตรวจสอบสาม เมื่อพูดอย่างรวบรัดที่สุด ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู ๓ ประการคือ^{๓๒}

๑. สอนด้วยความรู้ รู้จริง ทำได้จริงจึงสอนเขา
๒. สอนอย่างมีเหตุผล ให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของเขาเอง
๓. สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้น ๆ เช่น ให้เข้าใจได้จริง เห็นความจริง ทำได้จริง นำไปปฏิบัติได้ผลจริง เป็นต้น

จ. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์ โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้^{๓๓}

๑. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ
๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดี ที่จะประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์มีความสุขความเจริญ

^{๓๑} ที.ส. (ไทย) ๙/๑๙๘/๑๖๑.

^{๓๒} อง.ต.ก. (บาลี) ๒๐/๕๖๕/๓๕๖.

^{๓๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๐/๒๐๓.

เอมมา อาสนจินดา และวินันท์ รุจิกัด ได้อ้างอิงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติว่า ครูควรมีจริยธรรมในวิชาชีพดังนี้^{๓๔}

จริยธรรมต่อตนเอง ผู้ประกอบอาชีพครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม
จริยธรรมเป็นหลักยึดประจำตน เช่น รู้รักสามัคคี ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละมีน้ำใจ เมตตากรุณา ยุติธรรม

กตัญญูกตเวที รักษาระเบียบวินัย มีความอดุสาหะ รู้จักความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุ
มีผล มีจิตสำนึกสาธารณะ (Public mind) เป็นต้น

จริยธรรมต่อบุตรธิดา บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรธิดาให้มีความสุข พอเหมาะกับฐานะ
ของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องให้การอบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควร ที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นคน
ดีมีคุณธรรมอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จริยธรรมต่อภริยาหรือสามี บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นภริยาหรือสามี ถือว่าเป็นบุคคลคนเดียว
ดังนั้นจึงต้องมีความรักใคร่ ประองดองกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ภาระงานในบ้านก็ไม่ควรเกี่ยงกัน
ต้องช่วยกันทำแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ภรรยาไม่ควรว่าหรือนินทาสามี สามีก็ไม่นินทาว่าร้าย
ภรรยา ทั้งในและนอกบ้านดังคำที่ว่า “ความในไม่ให้นำออกความนอกไม่ให้นำเข้า”

จริยธรรมต่อบิดามารดา บิดามารดาเป็นบุพการีผู้ให้กำเนิด บุตรจึงมีหน้าที่ตอบแทน
พระคุณ

จริยธรรมต่อลูกศิษย์ ครูต้องให้ความรักต่อลูกศิษย์เหมือนกับบุตรของตนเอง เพราะครู
เปรียบเหมือนกับบิดามารดาคนที่สองของศิษย์ ดังนั้น ครูต้องมอบความรักให้กับศิษย์ มีเมตตากรุณา
มีความยุติธรรม ว่ากล่าวตักเตือนเมื่อศิษย์กระทำผิด ไม่เปิดเผยความลับของศิษย์ เป็นต้น

จริยธรรมต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ ครูต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติเคารพ
กฎหมาย ปฏิบัติงานอาชีพด้วยความสุจริต เสียภาษีอากรอย่างถูกต้อง ไม่มัวเมาหลงใหลในยศ
ตำแหน่ง ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่มัวเมาหลงใหลในอบายมุขหรือทางที่นำไปสู่ความเสื่อม
เป็นต้น

กรมวิชาการ ได้กำหนดจริยธรรมด้านต่าง ๆ ของครูไว้ดังนี้

จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ครูต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่และต่อหมู่

คณะ

^{๓๔} วินันท์กานต์ รุจิกัด, เอมมา อาสนจินดา, **จริยธรรมในวิชาชีพครู**, (นครปฐม: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖), หน้า ๔๕.

จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ครูจะต้องทำงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จอย่างดีที่สุดและตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมจริยธรรม ระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสม

จริยธรรมด้านความอดกลั้น ความอดทนอดกลั้นต้องใช้เหตุผล อาศัยข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบจึงจะเกิดความยุติธรรม หากครูได้รับการฝึกฝนพัฒนาตนให้เป็นผู้มีเหตุผลเป็นปกติแล้ว ย่อมไม่กระทำสิ่งใดมาสู่ตนเองและผู้อื่น

จริยธรรมด้านความอดออม ครูต้องรู้จักประมาณฐานะความเป็นอยู่ของตนให้เหมาะสมพอดี เดินทางสายกลางในการใช้จ่าย และการครองชีวิต รักษาของใช้ส่วนรวมอย่างประหยัด และเก็บรักษาอย่างถูกวิธี

จริยธรรมด้านความเสียสละ เสียสละส่วนตนให้ให้กับส่วนรวมอย่างเต็มที่ รู้จักสละทั้งอารมณ์ร้ายในตนเอง ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหา

จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ครูต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลอื่น ในการปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบข้อบังคับ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องอย่างเคร่งครัด

จริยธรรมด้านความสามัคคี ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่ กลมเกลียวและปฏิบัติงานทุกอย่างสำเร็จ วิชาชีพครูจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดเวลา ครูจึงต้องแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรัก ด้านความสามัคคีอย่างเต็มอกเต็มใจ

จริยธรรมด้านความยุติธรรม ถ้าครูไม่มีความยุติธรรมแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ทั้งกับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บริหารสถานศึกษาถึงผู้บริหารไม่มีความยุติธรรมแล้วจะส่งผลต่อการทำงานของครูผู้ปฏิบัติงานด้วย

จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ครูต้องมีจิตใจที่ต้งาม รู้จักตอบแทนบุญคุณของคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ครูอาจารย์ของตน และผู้ที่ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนจริยธรรมด้านความ

จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ความเมตตากรุณาเป็นคุณสมบัติสำคัญยิ่งของครู เพราะนักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ครูจึงต้องอดทนต่อพฤติกรรมของลูกศิษย์ ให้ความเมตตาสงสารกับนักเรียนที่มีปัญหา ช่วยเหลือสงเคราะห์ทำเขามองเห็นความสำคัญในชีวิต

จริยา ชินวรรณโณ ได้สรุปจริยธรรมในวิชาชีพรู้ได้ดังนี้^{๓๕}

อดทน รู้จักผ่อนปรนปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในเวลาและนอกเวลาสอน

รับผิดชอบต่อหน้าที่และตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้

เอาใจใส่การเรียน ความประพฤติ ความเป็นอยู่ และพิจารณาค่าของศิษย์แต่ละคนด้วย

เหตุผล

ใฝ่หาความรู้ สำนวญ ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ และมีเซาว์ไหวพริบในด้านการอบรม

สั่งสอน

ขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดริเริ่ม

มีความยุติธรรมและทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ

ดำรงตนอย่างเรียบง่าย ประหยัด เหมาะสมกับสภาพอาชีพครู

เป็นผู้มีวัฒนธรรมและศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ สุขภาพ เรียบร้อย ประพฤติดี สม่่าเสมอ เหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์ เมื่อพิจารณาจริยธรรมในวิชาชีพรู้ จะพบว่า มีอยู่ ๓ ด้าน คือ การครองตน การครองคนและการครองงาน ที่มาของจริยธรรมส่วนมากจะสอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการรับผิดชอบกับลูกศิษย์พระพุทธเจ้าให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการจัดการเรียนรู้ (การเผยแพร่ธรรม) กับพฤติกรรมด้านการครองตน ครองคนและครองงาน

๒.๙.๒ ความสำคัญของจริยธรรมในวิชาชีพรู้

คนถ้าใครขาดคุณสมบัติข้อนี้แล้วย่อมยากที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูอย่างแท้จริง เช่น การเสียสละเวลาให้แก่นักเรียน ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลน และเพียรสั่งสอนอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี เป็นต้น

กิตติพันธ์ รุจิรกุล กล่าวถึงจริยธรรมของครูไว้ว่า จริยธรรมเป็นหลักความประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลในทางที่ดี เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตัวเองและความสงบสุขของสังคม จริยธรรมเป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรม เพราะการที่บุคคลประพฤติดีเป็นอาจฉิน จนเกิดเป็นอุปนิสัยประจำตัวแล้ว ย่อมกลายเป็นคุณธรรมในที่สุด ซึ่งหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่มีอาชีพการเป็นครู และได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมเป็นหลักที่คนเราใช้ยึด

^{๓๕} จริยา ชินวรรณโณ, **จริยธรรมในวิชาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า

เพื่อการปฏิบัติให้ติงามซึ่งเป็นแนวคิดอยู่ในใจ โดยคุณธรรมสำหรับครูมีความสำคัญต่อความเป็นครู ดังนี้^{๓๖}

ครูเป็นแบบอย่างสำหรับนักเรียน ถ้าครูมีคุณธรรมก็จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรมได้ในทางตรงกันข้ามถ้าครูขาดคุณธรรมก็จะหวังได้ยากว่านักเรียนจะมีคุณธรรมคุณธรรมสำหรับครูจะช่วยให้ครูได้รับความเคารพจากนักเรียนด้วยความจริงใจครูที่มีคุณธรรมจึงจะเรียกได้ว่าเป็นบุคคลชั้นครู ถ้าครูสอนหนังสืออย่างเดียวมิได้สนใจเรื่องคุณธรรม ก็จะเป็นครูที่สมบูรณ์มิได้คุณธรรมสำหรับครูมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ ถ้าครูมีคุณธรรมก็จะเป็นหลักยึดของสังคมและช่วยสร้างสังคมที่ดีเพื่อความมั่นคงของชาติได้

วลัยพร ปิ่นวิเศษ ได้สรุปไว้ว่า จริยธรรมครูที่พึงประสงค์นั้นประกอบด้วยจริยธรรม ๓ ด้าน คือ

๑. อุปนิสัยส่วนตัว ประกอบด้วยจริยธรรมดังต่อไปนี้คือ มีความมั่นใจในตนเองและรู้จัก

๑) พึ่งตนเอง กล่าวกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตรงต่อเวลา (ความมีระเบียบวินัย) ความไม่ประมาท งดเว้นอบายมุข มีปัญญา มีความรู้เพียงพอและถูกต้องในระดับที่สอน รักษาชื่อเสียงของตนและหมั่นกระตุ้นให้เกียรติแก่บุคคลทั่วไป กตัญญู ประหยัด ขยัน ซื่อสัตย์สุจริต

๒) วิชาชีพ (การสอน) ประกอบด้วยจริยธรรม ดังต่อไปนี้คือ มีความยุติธรรม มีศรัทธาในอาชีพของตนและมีอุดมการณ์ในอาชีพ หมั่นศึกษาหาความรู้มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญกับข้อเท็จจริง รับผิดชอบสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ใฝ่หาจากสุภาพเรียบร้อย วางตนให้เหมาะสมรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓) สังคมทั่วไป ประกอบด้วยจริยธรรมดังต่อไปนี้ คือ มีเมตตากรุณา สติสัมปชัญญะ หิริโอตตัปปะ สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ประพฤติดันผิดใฝ่เรื่องชู้สาว รู้จักการเสียสละทำงานเป็นหมู่คณะ ความสามัคคี

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า จริยธรรมครูนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแนวทางในการประพฤติตน และแบบแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นครู หรือกล่าวได้ว่า จริยธรรมของครู คือคุณงามความดีต่าง ๆ ที่ครูพึงยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นครู โดยครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึที่ดีและสามารถถ่ายทอดได้ดี รวมทั้งมีความ

^{๓๖} กิตติพันธุ์ รุจิรกุล, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๘.

ประเพณีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูมีการวางตัวที่ดี เป็นที่เคารพเชื่อฟังแก่ศิษย์ เพราะสังคมไทยยกย่องให้ครูเป็นปูชนียบุคคล เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ สร้างความเป็นคน และอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีของสังคมต่อไปหลักจริยธรรมที่สำคัญในหลักสูตรของคุรุสภา คุรุสภา ได้กำหนดหลักจริยธรรม ในหลักสูตรการอบรมไว้ในหลาย ฆราวาสธรรม ๔

๒.๙.๓ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑. ประมวลจริยธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์และให้บริการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง คนดี จิตวิญญูณและอุดมการณ์ของความเป็นครู เป็นผู้ที่มีศีลคือ ละเว้นความชั่วทั้งปวงและต้องตั้งตนอยู่ในธรรม คือกระทำการแต่สิ่งที่ถูกต้องและเป็นความดีงาม มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม ประกอบกับต้องยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ๙ ประการ ตามที่ผู้ตรวจแผ่นดินเสนอแนะคือ การยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรมการมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบ การยื่นหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และถูกกฎหมาย การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนถูกต้องและเปิดเผยจริง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานรักษามาตรฐานมีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพขององค์กร^{๓๗}

ส่วนที่ ๑ มาตรฐานคุณธรรมและอุดมการณ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อ ๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พึงยึดถือคุณธรรม ๔ ประการ ตามพระบรมโฆวาห เป็นเครื่องกำหนดกรอบในการประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความดีความงามที่ตนมี

^{๓๗} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑, ประมวลจริยธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, เอกสารประกอบการอบรม, (กาฬสินธุ์: เอกสารประกอบการอบรม, ๒๕๕๘), (อัดสำเนา).

การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริตไม่ว่าด้วยประการใด ๆ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ข้อ ๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพึงยึดถืออุดมคติของครู ๙ ประการ เพื่อเป็นแนวทางซึ่งนำการประพฤติตนและการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพื่อบรรลุถึงปณิธานและอุดมการณ์ของความเป็นครู ดังนี้

เคารพและเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่
เมตตาและกรุณาปราณีต่อผู้เรียน
เสียสละและอดทน
บำเพ็ญตนอยู่ในความดี
ทำหน้าที่ให้บริสุทธิ์ยุติธรรม
ชี้นำศิษย์ให้มีคุณธรรม
กระทำการด้วยปัญญา
ไม่ประมาทในชีวิต
ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ ๒ มาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อ ๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม โดยต้องปฏิบัติดังนี้

อบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยจิตเมตตาไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้ายหรือละเมิดต่อศิษย์ มีจิตกรุณาให้ความคุ้มครองปกป้องศิษย์ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ละเว้นจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมและอบายมุข

ข้อ ๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริตและรับผิดชอบโดยต้องปฏิบัติดังนี้

มีจิตวิญญานของความเป็นครู เสียสละและอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในหน้าที่เต็มกำลัง สติปัญญาความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ

กระทำการทั้งปวงโดยสุจริต ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่ก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการอื่น

รับผิดชอบต่อหน้าที่ เอื้อเพื่อ สงเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือแก่ศิษย์ เมื่ออยู่ในฐานะที่ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือหรือประสพเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมายหรือภัยอื่น ๆ

ไม่ใช่ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่แสวงหา ผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น

ไม่ใช่ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่แสวงหา ของตนไปในทางจงใจ บังคับ กดดันหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจหรือการกระทำของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือเจ้าหน้าที่รัฐอื่น อันเป็นผลให้การตัดสินใจ การใช้ ดุลพินิจ หรือการกระทำนั้นเป็นไปโดยไม่สุจริตและไม่เที่ยงธรรม

ไม่ใช่เวลาราชการ เงินทรัพย์สิน บุคลากร บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทาง ราชการเพื่อประโยชน์ ทำธุรกิจของตนเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือผู้อื่น

ข้อ ๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องยึดถือประโยชน์ของประชาชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนโดยต้องปฏิบัติดังนี้

ไม่กระทำการกิจกรรมหรือประกอบอาชีพเสริม ซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนหรือ เป็นการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

ไม่เรียกรับหรือยอมจะรับ หรือยอมให้ผู้อื่น เรียกรับหรือยอมจะรับ ซึ่งของขวัญทรัพย์สิน สิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดแทนตนหรือญาติของตน เพื่อแลกเปลี่ยนกับการกระทำใดในหน้าที่ อันจะ เป็นการอำนวยความสะดวกหรือมีผลให้ต้องกระทำการในหน้าที่โดยมิชอบ

ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่หรือกรรมการใดที่เป็นคุณหรือโทษแก่บุคคลใดด้วยความไม่เป็นธรรม หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ

ไม่ดำเนินการหรือทำนิติกรรมหรือสัญญาหรือเสนอให้อนุมัติโครงการหรืออนุมัติโครงการ ใดอันเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลอื่นได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ไม่กระทำการใดในหน้าที่หรือร่วมมือกันกระทำการใดอันเป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงต้อง ไม่รับหรือของขวัญหรือของกำนัลหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณี นิยมและของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติประกาศ กำหนดไว้ เว้นแต่ญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป หรือการให้โดย ธรรมจรรยาหรือตามประเพณี

ข้อ ๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และถูกกฎหมาย โดยต้องปฏิบัติตนดังนี้

กล้ายื่นหยัดอย่างมั่นคงที่จะกระทำหน้าที่ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายชอบด้วยเหตุผล ถูกต้องและเป็นธรรม ไมโอนอ่อนหรือยอมตนให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ

ต้องเคารพและปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามครรลองของกฎหมาย รวมทั้งประมวล จริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัด

ไม่สั่งการหรือชักจูงให้ผู้เรียนหรือผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ชอบด้วย กฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรรู้ว่าไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้ ทักท้วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง

ไม่เลียงกฎหมายหรือใช้ช่องว่างของกฎหมายหรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายที่ต้อง ใช้ในอำนาจหน้าที่ เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรืออันเป็นผลให้เกิดความไม่ถูกต้องหรือทำ ให้เสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมหรือการใช้กฎหมายบังคับนั้น

ข้อ ๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่และให้บริการแก่ผู้เรียน และประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ โดยต้องปฏิบัติดังนี้

ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่ละเลยหรือ หลีกเลียงหรือหน่วงช้างานในหน้าที่จนเกิดความล่าช้าเสียหาย

อบรมสั่งสอนหรือปฏิบัติหน้าที่และให้บริการแก่ผู้เรียนหรือประชาชนตามแต่กรณีด้วยความ เต็มใจมีน้ำใจไมตรีโดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ ๖ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่าง ครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง โดยต้องปฏิบัติดังนี้

เปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขออย่างเพียงพอ ถูกต้อง รวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้ เนิ่นช้า ไม่บิดเบือนและถือปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการโดยเคร่งครัด

ไม่เปิดเผยความลับของผู้เรียน รักษาความลับของทางราชการ ความลับที่ได้จากการ ปฏิบัติงานในหน้าที่หรือจากประชาชนที่มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามกระบวนการ ยุติธรรมหรือการตรวจสอบตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อ ๗ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยต้องปฏิบัติดังนี้

ปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล เต็มกำลังสติปัญญาความสามารถและเต็มศักยภาพแห่งตนจนงานบรรลุผลได้มาตรฐาน

พัฒนาตนเองให้ทันต่อวิทยาการ เพิ่มพูนทักษะในวิชาชีพและฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีคุณธรรมดียิ่งขึ้นเป็นลำดับอยู่เสมอ เพื่อนำมาพัฒนางานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการ รวมทั้งงบประมาณและสิทธิประโยชน์ที่ทางราชการจัดให้ ด้วยความประหยัด คุ่มค่า และระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

ใช้ความรู้ความสามารถ ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นไปตามหลักวิชาและหลักแห่งวิชาชีพ รักษามาตรฐานของการประกอบวิชาชีพครูและมาตรฐานของกฎหมาย

ข้อ ๘ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยต้องปฏิบัติดังนี้

จงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระรัชทายาท ไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้ใดกระทำการล่วงละเมิด

ศรัทธา ยึดมั่น และไม่แสดงการต่อต้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพและปฏิบัติตามกติกาศาสนาประชาธิปไตย ไม่ใช้วิธีการนอกระบบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา

ข้อ ๙ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการวางตน และยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพขององค์กร

ปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูตามกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเฉพาะ

เคารพและปฏิบัติตามหลักศาสนาและศีลธรรมอันดีในส่วนที่ตนนับถือ วางตนให้สมเป็นปุชนียบุคคล ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือบิดเบือนหลักศาสนา หรือเผยแพร่ชักจูงผู้เรียนหรือประชาชนให้หลงผิด

ปกครองดูแล เอาใจใส่ผู้เรียนตามหลักคุณธรรม รักษาความเป็นธรรมไม่ลำเอียง ยึดหลักความเสมอภาค และหลักความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ข้อ ๑๐ ในฐานะผู้บังคับบัญชา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติดังนี้

ยืนหยัดที่จะปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยเคร่งครัด ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของผู้ใต้บังคับบัญชา

รักษาวินัย ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความเป็นพวกพ้องหรือบุญคุณส่วนตัว ไม่สร้างความแตกแยก

ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยหลักการและเหตุผล ไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสุภาพ มีน้ำใจ มีมนุษยสัมพันธ์และสมานฉันท์

๒.๙.๔ จรรยาบรรณของวิชาชีพและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษา

๑) จรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษา

คุรุสภาได้ออกข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ดังนี้^{๓๘}

จรรยาบรรณต่อตนเอง

๑. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

๑. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรักศรัทธาซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

๑. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

๒. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

^{๓๘} คุรุสภา, หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา, หน้า ๑๔๐-๑๔๑.

๓. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ

๔. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญาจิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ

๕. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

๑. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

จรรยาบรรณต่อสังคม

๑. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๙.๕ แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษา

คุรุสภาได้ออกข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อประมวลพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างของการประพฤติที่กำหนดขึ้นตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาคือ ครู ผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ต้องหรือพึงปฏิบัติประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องหรือพึงปฏิบัติตามและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องหรือละเว้นโดยมีแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และตัวอย่างของพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังนี้

แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

จรรยาบรรณต่อตนเอง

ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
<p>๑. ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี</p> <p>๒. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรม</p> <p>๓. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด</p> <p>๔. ศึกษาหาความรู้วางแผนพัฒนาตนเองพัฒนางานและสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>๕. ค้นคว้าแสวงหาและนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แกศึกษาและผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์</p>	<p>๑. เกี่ยวข้องกับบอบายมุขหรือสิ่งเสพติดจนขาดสติแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจ</p> <p>๒. ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ</p> <p>๓. ขาดความรับผิดชอบความกระตือรือร้นความเอาใจใส่จะเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่</p> <p>๔. ไม่รับรู้หรือไม่แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติหน้าที่</p> <p>๕. ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดผลเสียหาย</p>

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ครูรักศรัทธาซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กรวิชาชีพ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
<p>๑. แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ</p> <p>๒. รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ</p> <p>๓. ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้</p> <p>๔. อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ</p> <p>๕. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อสัตย์สุจริตตามกฎระเบียบและแบบแผนของทางราชการ</p> <p>๖. เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้องสร้างสรรค์เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ</p> <p>๗. ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับสมาชิกในองค์กร</p>	<p>๑. ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ</p> <p>๒. ดูหมิ่นเหยียดหยามให้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพศาสตร์ในวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพ</p> <p>๓. ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา</p> <p>๔. ไม่ซื่อสัตย์สุจริตไม่รับผิดชอบต่อหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือแบบแผนของทางราชการจึงก่อให้เกิดความเสียหาย</p> <p>๕. คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน</p> <p>๖. ใช้หลักวิชาการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพส่งผลต่อศิษย์หรือผู้รับบริการเกิดความเสียหาย</p>

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
๘. เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์	๗. ใช้ความรู้ทางวิชาการวิชาชีพหรืออาศัยองค์กรวิชาชีพแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้การเรียนรู้ทักษะและนิสัยที่ถูกต้อง ดึงตามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ และครูต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
<p>๑. ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค</p> <p>๒. สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชนและผู้ด้อยโอกาส</p> <p>๓. ตั้งใจเสียสละและอุทิศตน ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล</p> <p>๔. ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย</p> <p>๕. ให้ศิษย์และผู้รับบริการมีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง</p> <p>๖. เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับ</p>	<p>๑. ลงโทษเสรียังไม่เหมาะสม</p> <p>๒. ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการจนเกิดผลเสียหายต่อจิตถึงผู้รับบริการ</p> <p>๓. ดูหมิ่นเหยียดหยามลิดนินทาหรือผู้รับบริการ</p> <p>๔. เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการ เป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง</p> <p>๕. จูงใจโน้มน้าวยุยงส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎระเบียบ</p> <p>๖. ชักชวนใช้จ้างวานสิทธิ์หรือผู้รับบริการให้จัดซื้อจัดหาสิ่งเสพติดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข</p> <p>๗. เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์หรือผู้รับบริการในงานตามหน้าที่ที่ต้องให้บริการ</p>

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
ฟังความคิดเห็นของชุมชนและให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร	

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ครูผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ตามตัวอย่างต่อไปนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
๑. เสียสละเพื่อเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ๒. ความรักความสามัคคีและร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา	๑. ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานจนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ประกอบวิชาชีพ ๒. ปฏิเสธความรับผิดชอบโดยตำหนิให้ร้ายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น ๓. สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย ๔. เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ๕. วิพากษ์วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือแตกความสามัคคี

จรรยาบรรณต่อสังคม

ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
<p>๑. ยึดมั่นสนับสนุนและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข๒. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม</p> <p>๓. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>๔. เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม</p>	<p>๑. ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม</p> <p>๒. ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจสังคมศาสนาศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาหรือสิ่งแวดล้อม</p> <p>๓. ไม่ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม</p> <p>๔. ปฏิบัติตนเป็นปฏิปักษ์ต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม</p>

๒.๑๐ กำหนดการอบรมตามหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู (หลักสูตร ๕ วัน)

หลักสูตรการอบรมมีทั้งหมด ๕ หน่วย ระยะเวลาการอบรมจำนวน ๕ วัน โดยใช้รูปแบบ DEP Model โดยมีความหมายดังนี้คือ D = Development E = Ethics P = Participate ซึ่งประกอบไปด้วย ไปด้วย 3 กิจกรรมหลัก ๆ คือการฟังคำบรรยาย การปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดคุณลักษณะที่สำคัญคือเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติตนด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีทั้งเผยแพร่คุณลักษณะดังกล่าวที่สำคัญคือ นำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิต ในด้านการครองตนครองคนครองงาน ประกอบด้วย

๑) พุทธศาสนากับจริยธรรม ๒) หลักจริยธรรมที่สำคัญในการครองตนครองคนและครองงาน ๓) คุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ๔) การประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนากับการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาจิต (วิปัสสนากรรมฐาน) ซึ่งมีรายละเอียดตามกำหนดการอบรมดังต่อไปนี้

วันที่ ๑

เวลา ๐๗.๐๐ -๐๙.๐๐ น. - ลงทะเบียนรายงานตัว

- เวลา ๐๙.๐๐ -๑๐.๐๐ น. - พิธีเปิด และปาฐกถาธรรม โดยประธานฝ่ายสงฆ์
- เวลา ๑๐.๐๐ -๑๑.๐๐ น. - พิธีเปิด และบรรยายพิเศษ โดยประธานฝ่ายฆราวาส
- เวลา ๑๑.๐๐ -๑๑.๓๐ น. - สมาทานศีล
- เวลา ๑๑.๓๐ -๑๒.๓๐ น. - รับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา ๑๒.๓๐ -๑๓.๐๐ น. - จงกรม
- เวลา ๑๓.๐๐ -๑๖.๓๐ น. - ศาสนากับชีวิตครู
- เวลา ๑๖.๓๐ -๑๘.๓๐ น. - น้ำปานะ/พักผ่อนตามอหยาศัย
- เวลา ๑๘.๓๐ -๒๑.๐๐ น. - ทำวัตรเย็น และการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีและการบริหารจัดการ

วันที่ ๒

- เวลา ๐๕.๐๐ น. - ตื่นนอนทำภารกิจส่วนตัว
- เวลา ๐๕.๓๐ -๐๗.๓๐ น. - สมาทานศีล
- ทำวัตรเช้าและทำสมาธิ
- ตักบาตร
- เวลา ๐๗.๓๐ -๐๘.๓๐ น. - รับประทานอาหารเช้า
- เวลา ๐๘.๓๐ -๐๙.๐๐ น. - ลงทะเบียน
- เวลา ๐๙.๐๐ -๑๑.๓๐ น. - หลักธรรมในการครองตน
- ฆราวาสธรรม๔
- สติสัมปชัญญะ
- ศีล๕
- เวลา ๑๑.๓๐ -๑๒.๓๐ น. - รับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา ๑๒.๓๐ -๑๓.๐๐ น. - จงกรม
- เวลา ๑๓.๐๐ -๑๗.๐๐ น. - หลักธรรมในการครองตน(ต่อ)
- เวลา ๑๗.๐๐ -๑๘.๓๐ น. - น้ำปานะ/พักผ่อนตามอหยาศัย
- เวลา ๑๘.๓๐ -๒๑.๐๐ น. - ทำวัตรเย็น
- การปฏิบัติตนให้เป็นคนดีและการบริหารจัดการ (ต่อ)

วันที่ ๓

- เวลา ๐๕.๐๐ น. - ตื่นนอนทำภารกิจส่วนตัว
- เวลา ๐๕.๓๐ -๐๗.๓๐ น. - สมาทานศีล
- ทำวัตรเช้าและทำสมาธิ
- ตักบาตร

เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น.	- รับประทานอาหารเช้า
เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	- ลงทะเบียน
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๓๐ น.	- หลักธรรมในการครองคน - พรหมวิหาร ๔ - สังคหวัตถุ ๔
เวลา ๑๑.๓๐ - ๑๒.๓๐ น.	- รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.	- จงกรม
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	- กัลยาณธรรม ๗ - อคติ ๔ - หลักธรรมในการครองคน(ต่อ)
เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.	- น้ำปานะ/พักผ่อนตามอัธยาศัย
เวลา ๑๘.๓๐ - ๒๑.๐๐ น.	- ทำวัตรเย็น - การปฏิบัติตนให้เป็นคนดีและการบริหารจัดการ (ต่อ)

วันที่ ๔

เวลา ๐๕.๐๐ น.	- ตื่นนอนทำภารกิจส่วนตัว
เวลา ๐๕.๓๐ - ๐๗.๓๐ น.	- สมาทานศีล - ทำวัตรเช้าและทำสมาธิ - ตักบาตร
เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น.	- รับประทานอาหารเช้า
เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	- ลงทะเบียน
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๓๐ น.	- หลักธรรมในการครองงาน - อิทธิบาท ๔ - ชั้นดีโสรัจจะ
เวลา ๑๑.๓๐ - ๑๒.๓๐ น.	- รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.	- จงกรม
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	- หลักธรรมในการครองงาน(ต่อ)
เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.	- น้ำปานะ/พักผ่อนตามอัธยาศัย
เวลา ๑๘.๓๐ - ๒๑.๐๐ น.	- ทำวัตรเย็น - การปฏิบัติตนให้เป็นคนดีและการบริหารจัดการ (ต่อ)

วันที่ ๕

เวลา ๐๕.๐๐ น.	- ตื่นนอนทำภารกิจส่วนตัว
เวลา ๐๕.๓๐ - ๐๗.๓๐ น.	- สมาทานศีล - ทำวัตรเช้าและทำสมาธิ - ตักบาตร
เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น.	- รับประทานอาหารเช้า
เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	- ลงทะเบียน
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๓๐ น.	- จรรยาบรรณวิชาชีพครู
เวลา ๑๑.๓๐ - ๑๒.๓๐ น.	- รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.	- จงกรม
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	- จรรยาบรรณวิชาชีพครู (ต่อ)
เวลา ๑๔.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.	- บันทึกสรุปผลการอบรมภาพรวม
เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	- พิธีปิด

๒.๑๑ พื้นที่การวิจัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ มีสภาพการบริหารจัดการ และผลที่เกิดจากการบริหารจัดการดังนี้^{๓๙}

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพทางการศึกษาภาคบังคับของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย และสูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยประเทศภายในปี ๒๕๖๑

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรนักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

^{๓๙} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑, แผนปฏิบัติการปี ๒๕๖๐, (กาฬสินธุ์: ม.ป.ท., ๒๕๖๐), (อัดสำเนา).

๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา และบูรณาการจัดการศึกษา

ค่านิยมองค์กร “สร้างศรัทธา สามัคคี มีวินัย ทุ่มสุดใจ เต็มใจบริการ ต่อต้านการทุจริต”

เป้าประสงค์

๑. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาภาคบังคับทุกคนมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยและมีคุณภาพ

๒. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค

๓. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีทักษะที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

๔. เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาภาคบังคับ สู่คุณภาพระดับสากล

๕. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เน้นการทำงานแบบบูรณาการ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

กลยุทธ์

๑. กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ

๒. กลยุทธ์ที่ ๒ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการบริหารการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง และครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

๓. กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

๔. กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาระบบบริหารจัดการ

ผลผลิต

๑. ผู้จบการศึกษาก่อนประถม

๒. ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ

๓. เด็กพิการได้รับการศึกษาภาคบังคับและพัฒนาสมรรถภาพ

๔. เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ

๕. ผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาศักยภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

เลขที่ ๙๙/๗ ถนนสนามบิน ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ ๔๖๐๐๐ โทร. ๐ ๔๓๘๑ ๓๒๕๐ โทรสาร ๐ ๔๓๘๑ ๒๙๖๕ เว็บไซต์ <http://www.ksn1.go.th> พื้นที่ความรับผิดชอบในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ จำนวน ๖ อำเภอ ๔๕ ตำบล

๑. อำเภอเมืองกาฬสินธุ์	จำนวน ๑๗ ตำบล
๒. อำเภอกมลาไสย	จำนวน ๘ ตำบล
๓. อำเภอสหัสขันธ์	จำนวน ๘ ตำบล
๔. อำเภอร่องคำ	จำนวน ๓ ตำบล
๕. อำเภอสามชัย	จำนวน ๔ ตำบล
๖. อำเภอดอนจาน	จำนวน ๕ ตำบล

ข้อมูลนักเรียน ห้องเรียน ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนนักเรียน และครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

อำเภอ	จำนวน ร.ร.	จำนวนนักเรียน				จำนวนครู		
		ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน	ผู้บริหาร	ครู	รวม
เมือง	๖๕	๕,๑๔๖	๔,๘๓๗	๑๐,๐๐๑	๖๖๑	๗๒	๕๘๒	๖๕๔
กมลา ไสย	๓๗	๒,๔๒๗	๒,๒๕๐	๔,๖๗๗	๓๓๗	๓๙	๒๙๑	๓๓๐
สหัส ขันธ์	๓๕	๒,๖๓๑	๑,๔๕๙	๓,๐๙๐	๒๕๔	๓๓	๒๑๕	๒๔๘
ร่องคำ	๙	๕๑๗	๔๑๗	๙๓๔	๘๐	๙	๖๙	๗๘
สามชัย	๑๙	๑,๒๐๔	๑,๐๙๘	๒,๓๐๒	๑๗๔	๒๐	๑๔๘	๑๖๘
ดอน จาน	๑๖	๑,๑๐๑	๑,๐๘๖	๒,๑๘๗	๑๔๑	๑๕	๑๓๑	๑๔๕
รวม ทั้งสิ้น	๑๘๑	๑๒,๐๔๔	๑๑,๑๔๗	๒๓,๑๙๑	๑,๖๔๗	๑๘๘	๑,๔๓๖	๑,๖๒๔

จากตารางที่ ๑ พบว่า จำนวนนักเรียนในปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๒๓,๑๙๑ จำนวนครู ๑,๖๒๔ คน อัตราเฉลี่ยครู/นักเรียน คือ ๑/๑๔ คน

ตารางที่ ๒ แสดงคะแนน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ – ๒๕๕๙

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๗	ปี ๒๕๕๘	ปี ๒๕๕๙
ภาษาไทย	๔๑.๑๕	๔๖.๓๒	๕๐.๕๐
คณิตศาสตร์	๓๒.๐๐	๓๙.๒๗	๓๗.๐๒
วิทยาศาสตร์	๓๗.๙๐	๔๐.๒๑	๓๙.๔๖
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๔๖.๓๗	๔๕.๗๑	๔๓.๓๓
ภาษาอังกฤษ	๒๙.๔๔	๓๓.๘๙	๓๐.๑๙
เฉลี่ย	๓๗.๓๗	๔๑.๐๘	๔๐.๓๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพิ่มขึ้นทุกปีการศึกษา ไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ของทุกกลุ่มสาระ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด

ตารางที่ ๓ แสดงคะแนน O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ – ๒๕๕๙

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ปี ๒๕๕๗	ปี ๒๕๕๘	ปี ๒๕๕๙
ภาษาไทย	๓๒.๑๓	๔๐.๐๕	๔๑.๘๑
คณิตศาสตร์	๒๕.๘๓	๒๕.๗๙	๒๓.๖๓
วิทยาศาสตร์	๓๓.๒๗	๓๒.๖๘	๓๒.๑๑
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๔๑.๕๘	๔๐.๕๗	๔๔.๐๙
ภาษาอังกฤษ	๒๖.๖๓	๒๖.๕๒	๒๖.๙๒
เฉลี่ย	๓๑.๘๙	๓๓.๑๒	๓๓.๗๒

จากตารางที่ ๓ พบว่า คะแนน O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ยังอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ โดยเฉลี่ยทั้ง ๓ ปี คือ ๒๕๕๗ ๒๕๕๘ และ ๒๕๕๙ (\bar{X} = ๓๑.๘๙, ๓๓.๑๒ และ ๓๓.๗๒ ตามลำดับ)

ตารางที่ ๔ แสดงคะแนนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำแนกตามสาระย่อย

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	คะแนน เต็ม	ระดับเขตพื้นที่		ระดับประเทศ	
		ร้อยละ	S.D.	ร้อยละ	S.D.
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	๑๐๐	๓๖.๖๘	๑๘.๗๓	๓๙.๐๖	๑๙.๒๑
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิต	๑๐๐	๔๘.๖๑	๒๑.๕๖	๕๑.๗๕	๒๑.๓๙
เศรษฐศาสตร์	๑๐๐	๕๐.๘๔	๒๑.๕๙	๕๓.๘๔	๒๑.๖๑
ประวัติศาสตร์	๑๐๐	๕๐.๖๓	๑๗.๙๖	๕๓.๐๒	๑๘.๖๕
ภูมิศาสตร์	๑๐๐	๓๔.๘๘	๑๗.๘๐	๓๕.๗๔	๑๘.๒๓

จากตารางที่ ๔ แสดงคะแนนเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จะพบว่าสาระที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และสูงสุด คือ สาระประวัติศาสตร์

ตารางที่ ๕ แสดงคะแนนสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำแนกตามสาระย่อย

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	คะแนน เต็ม	ระดับเขตพื้นที่		ระดับประเทศ	
		ร้อยละ	S.D.	ร้อยละ	S.D.
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	๑๐๐	๔๗.๓๗	๑๗.๓๙	๕๒.๘๐	๑๘.๑๒
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิต	๑๐๐	๕๐.๗๓	๑๗.๒๖	๕๔.๖๒	๑๘.๑๐
เศรษฐศาสตร์	๑๐๐	๔๔.๖๒	๑๗.๕๔	๔๘.๙๖	๑๘.๐๔
ประวัติศาสตร์	๑๐๐	๔๒.๖๘	๑๖.๗๐	๔๙.๑๕	๑๘.๐๗
ภูมิศาสตร์	๑๐๐	๓๕.๐๕	๑๖.๓๒	๓๙.๑๘	๑๘.๕๒

จากตารางที่ ๕ จะพบว่าคะแนนภูมิศาสตร์จะได้คะแนนต่ำสุด ส่วนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ มีอำเภอในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน ๖ อำเภอ มีโรงเรียนทั้งหมด ๑๘๑ โรงเรียน จำนวนนักเรียน ๒๓,๑๙๑ คน และจำนวนครู ๑,๖๒๔ คน อัตราเฉลี่ยครูต่อนักเรียน ๑/๑๔ คน

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑. รายงานการประเมินตนเอง, เอกสารสำเนา, ๒๕๖๐

จากสภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เมื่อวิเคราะห์อัตราส่วนครู/นักเรียนจะเห็นว่า ๑/๑๔ จะเห็นว่าอัตราส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดไว้ ๑/๒๕ แต่เมื่อพิจารณาคะแนน O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะเห็นว่าต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ทุกกลุ่มสาระ ทุกปีการศึกษา

เมื่อพิจารณากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา หน้าที่พลเมือง ศิลธรรมและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ ๕๐ เช่นกัน และในสาระศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จะได้คะแนนค่อนข้างต่ำ ในปี ๒๕๕๙ ได้คะแนนร้อยละ ๓๖.๖๘ และระดับประเทศได้คะแนนร้อยละ ๓๙.๖๐ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ระดับเขตพื้นที่ได้คะแนนร้อยละ ๔๗.๓๗ และระดับประเทศได้คะแนนร้อยละ ๕๒.๘๐ เมื่อผลคะแนนด้าน ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ปราบกฏเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนหลักสูตร และพฤติกรรมของครูผู้สอนด้านนี้อย่างแน่นอน

๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษารายงานวิจัย ดังนี้

พระศรีคัมภีรญาณ, ศ. ดร. ได้ศึกษาการศึกษาวิเคราะห์ หลักจริยศาสตร์ ในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาพุทธธรรม ที่มีเนื้อหา เชิงจริยศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นประเด็นทางจริยธรรมทั้งสิ้น ในยุคต้นที่พระพุทธเจ้า ทรงแสดงธรรม โปรดสัตว์โลก พระพุทธองค์ยังไม่บัญญัติศีลสิบบาทเป็นข้อแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากเหมือนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน พระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์ จึงมีสาระทั้งนี้เป็น ศีลและธรรมรวมอยู่ด้วยกัน ดังเช่นเนื้อหาในโอวาทปาฏิโมกข์ และสิ่งนี้เรียกว่าความดีในสมัยนั้นคือ การละชั่ว ตามกรอบแห่งจุฬศีล มัชฌิมาศีล และมหาศีล ต่อมาทรงสร้างบทบัญญัติเรียกว่าปาฏิโมกข์ เป็นแนวปฏิบัติสำหรับภิกษุณี ทรงจัดระบบศีลที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างบทบัญญัติที่เรียกว่า เบญจศีลขึ้นสำหรับคฤหัสถ์ผู้ทรงเรือน หลักพุทธจริยศาสตร์ มีเนื้อหาส่วนที่เป็น

ศิลปะและส่วนที่เป็นธรรมรวมกันอยู่ ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ชัดเจนว่าเนื้อหาส่วนไหนเป็นศิลปะ เนื้อหาส่วนไหนเป็นธรรม จึงสรุปได้ว่าพุทธจริยศาสตร์มีทั้งส่วนที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ข้อธรรมใน กุศลกรรมบถ ๑๐ ข้อธรรมในบทศารมมีข้อธรรมในมงคล ๓๘ หลักการ เป็นต้น^{๔๐}

พระวิมาน คมภีรปณโณ (ตริกมล) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะ ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อวิเคราะห์รากฐานของการสร้างสันติภาพตามแนวทาง ศิล ๕ ผลการวิจัยศิลปะ ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อวิเคราะห์รากฐานของการสร้างสันติภาพตามแนวทาง ศิล ๕ ผลการวิจัยพบว่า สันติภาพเป็นสภาวะที่ปราศจากความรุนแรงและปราศจากการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น นักการศาสนาจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสันติภาพที่ปราศจากความรุนแรง ส่วนการนำศิลปะ ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถนำศิลปะ ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับสร้างโครงสร้างแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างแนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของรามิต โดยสร้างจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรมและการศึกษา อีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า จึงเป็นโมโนสำนักที่ทำให้เกิดความตระหนักมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยธรรมสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ภราดรภาพ สัมพันธภาพ ดุลยภาพและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^{๔๑}

ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหาหาคำแห่งของความขัดแย้งและความรุนแรงในรูปของต้นเหตุ มานะ ทิฏฐิ และอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งศิลปะ ๕ จะเป็นตัวสกัดกั้น และทำลายรากแห่งของความรุนแรง โดยรากฐานเชิงโครงสร้างจะเข้าไปจัดโครงสร้างทางสังคมไม่ให้เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง ในขณะที่รากฐานเชิงคุณค่าจะปลูกเร้าให้เห็นคุณค่าของชีวิตเพื่อให้อยู่ร่วมกันตามหลักมนุษยชน

ดวงเพชร สมศรี ได้ศึกษาวิธีพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อศึกษาพุทธธรรมที่ใช้บูรณาการวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ ผลการวิจัยพบว่าหลักพุทธธรรมที่ใช้บูรณาการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจประกอบด้วย (๑) หลักอคติ ๔ (๒) หลักไตรสิกขา (๓) หลักบุญกิริยาสาม (๔) หลักพรหมวิหาร ๔ (๕) หลักสันโดษ

^{๔๐} พระศรีคัมภีรญาณ, ศ. ดร., “การศึกษาวิเคราะห์ หลักจริยศาสตร์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๙๕.

^{๔๑} พระวิมาน คมภีรปณโณ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔๐.

(๖) หลักทศพิธราชธรรม (๗) หลักกุตลธรรมบถ (๘) หลักทศ ๖ และรูปวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ มีวิธีการที่สำคัญ คือ (๑) สนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรม โดยนำหลักกตติ ๔ มาบูรณาการ (๒) ดำเนินคดีและลงโทษข้าราชการตำรวจอย่างเคร่งครัด ควรนำหลักไตรสิกขามาบูรณาการ (๓) สนับสนุนค่านิยมให้รู้จักคำว่าพอให้นำหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (๔) ผู้บังคับบัญชา^{๔๒}

วัฒนา สุวรรณไตรย์ และ ผศ. ดร.ประยูร บุญใช้ ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร ๕ ปี) โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่สำคัญ คือ (๑) สร้างรูปแบบกิจกรรม พัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร ๕ ปี) (๒) เปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา กลุ่มควบคุมและกลุ่มทั่วไป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา ประกอบด้วย (๑) ระยะเวลา เป็นการทำความรู้จำกับนักศึกษาและประเมินพฤติกรรมจริยธรรมก่อนใช้รูปแบบกิจกรรมพัฒนา (๒) ระยะเวลาพัฒนาจริยธรรม แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะอบรมเข้มข้นใช้เวลา ๓ วัน ๆ ละ ๘ ชั่วโมง และกิจกรรมต่อเนื่องสัปดาห์ ๔ สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง ๆ ละ ๒ ชั่วโมง เป็นเวลา ๑๖ ชั่วโมง ระยะที่ ๒ ระยะติดตามผลเป็นการประเมินความคงทนหลังเข้าร่วมกิจกรรม ๒ สัปดาห์ ผลการติดตามพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบพัฒนากิจกรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่าก่อนการอบรม ๒ ด้าน คือ ด้านความเมตตาและด้านความรับผิดชอบ^{๔๓}

คชกรณ บัวคำ และคณะ ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันด้านพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า จริยธรรมด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านเจตคติ โดยภาพรวม มีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก แต่จริยธรรมทั้งด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านเจตคติที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

^{๔๒} ดวงเพชร สมศรี, “วิธีพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ”, **วิทยานพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕๕.

^{๔๓} วัฒนา สุวรรณไตรย์ และ ผศ. ดร.ประยูร บุญใช้, “การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร ๕ ปี)”, **รายงานวิจัย**, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๙), หน้า ๙๓.

๒. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ๑) การเรียนรู้ด้วยตัวเองเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้ครูรู้และเข้าใจข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติตน และแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งพัฒนาโดยชุดฝึกอบรม ๒) การฝึกประสบการณ์เน้นการฝึกในการปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ และตามแบบแผนพฤติกรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อให้ครูปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรมและปฏิบัติตน โดยยึดวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งพัฒนาโดยชุดการฝึกในขณะปฏิบัติงาน และ ๓) การสร้างเจตคติที่ดี เน้นการสร้าง ความตระหนักและเข้าใจในวิธีการปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อให้ครูละอายต่อการทำผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูเกรงกลัวต่อการทำผิดวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาโดยชุดการศึกษากรณีตัวอย่าง

๓. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด^{๔๔}

ดาวรุ่ง ชะระอำ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการผลิตครูวิชาชีพของไทย ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการผลิตครูวิชาชีพแบบไตรภาคี ซึ่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัย โรงเรียนและนักศึกษา ครู วิชาชีพมีภาพลักษณ์ความสง่างาม (SMART) มีความหมายตามรหัสตัวอักษร ดังนี้ คือ S- Skills, M- Management, A-Attitude, R-Resource, และ T-Technology เป็นกรอบโครงร่างของครูแบบสง่างาม (SMART'S MODEL) ดังนี้ S คือ Skill หมายความว่า ครูพันธุ์ใหม่จะต้องมีทักษะที่จำเป็นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะวิชาชีพครู (Teacher Professional Skill) ทักษะการถ่ายโอน (Transferable Skill) ทักษะทางด้านภาษา (Verbal Skill) ทักษะด้านปริมาณ (Quantitative Skill) ทักษะด้าน การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking Skill) M คือ Management หมายความว่า ครูพันธุ์ใหม่ต้องเป็นผู้บริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสามารถใช้ทรัพยากรอื่น ๆ หรือวิทยาการอื่น ๆ มาช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือสร้างเครือข่ายสำหรับผู้สอนโดยจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบการศึกษา ในลักษณะ All of education ได้ A คือ Attitude หมายความว่า ครูพันธุ์ใหม่ต้องมีเจตคติ (จิตสำนึก) ของความเป็นครู นอกเหนือจากการสอนผู้เรียนในโรงเรียนแล้วจะต้องประยุกต์

^{๔๔} คชกรณ บัวคำ และคณะ, “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, รายงานการวิจัย, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑๐.

การเรียนการสอนให้กับชุมชนด้วยช่องทางอื่น ๆ เป็นลักษณะ Education for all R คือ Resource หมายความว่า ครูรุ่นใหม่ต้องมีแนวคิดที่ว่าผู้เรียนทุกคนสามารถสร้างความรู้ขึ้นเองได้ ตัวครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ดังนั้น ครูยังต้องสามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ และครูต้องสามารถชี้แนะแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนหรือครูสามารถเป็นแหล่งทรัพยากร เป็นวัสดุการเรียนรู้ประเภทบุคคลให้แก่ผู้เรียนได้ T คือ Technology หมายความว่า ครูพันธุ์ใหม่จะต้องเป็นนักเทคโนโลยี มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการสืบค้นได้อย่างดี สามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังต้องสามารถผสมผสานการใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำและขั้นสูงในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม^{๔๕}

กัลยา คิดก่อนทำ ได้ศึกษารูปแบบเพื่อพัฒนาชีวิตรูปแบบที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผสมผสานทั้งการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัย ภาคสนาม โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาชีวิตโดยทั่วไปหลักพุทธธรรม ๒) เพื่อศึกษา รูปแบบการดำเนินชีวิตของครูในบริบทต่าง ๆ และ ๓) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบเพื่อการพัฒนาชีวิตครูที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษา พบว่า ชีวิตโดยทั่วไปตามแนวทางพุทธธรรม มีขั้น ๕ เป็นองค์ประกอบ ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง มีความสิ้นสุด และมีความตายเกิดขึ้น เป็นธรรมดา การจะพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ความเริ่มด้วยหลักศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมของพุทธศาสนิกชน หลักอริยสัจ ๔ ที่แสดงถึงหลักปฏิบัติที่ช่วยแก้ปัญหา หลักมรรคมีองค์ ๘ เป็นการแก้ปัญหาอย่างเบ็ดเสร็จ ด้วยการพัฒนากาย (กายภาวนา) พัฒนาศีล (ศีลภาวนา) พัฒนาสมาธิ (จิตภาวนา) พัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) ภายใต้หลักไตรสิกขา กล่าวคือ สมာธิปัญญา

รูปแบบการดำเนินชีวิตของครูในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) ครูเกษียณอายุราชการ มีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย มีการดูแลด้านสุขภาพอนามัย เน้นความเป็นอยู่ที่สงบ ทำบุญ รักษาศีล และการอยู่ร่วมกับลูกหลานอย่างมีความสุข ๒) ครูประจำการ ครูต้องมีความประพฤติดี มีเมตตา รักษาสุขภาพอนามัย มีความรอบรู้หลักศีล ๕ และหลักความพอเพียง สันโดษ ไม่มัวเมาในอบายมุข สำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์^{๔๖}

พายุ ภูคำวงศ์ ได้ศึกษา "การปรับใช้หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน" ผลการศึกษาพบว่า

^{๔๕} ดาวรุ่ง ชะระอำ, "การพัฒนาแบบการผลิตครูยุคใหม่", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๘.

^{๔๖} กัลยา คิดก่อนทำ, "รูปแบบเพื่อพัฒนาชีวิตรูปแบบที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๕.

๑. หลักพุทธจริยธรรมสำหรับพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น ๓ คือ หลักธรรมสำหรับการครองตน ได้แก่ สุจริต ๓ พรหมวิหาร ๔ พละ ๕ และสัปปริยธรรม ๗ หลักธรรมสำหรับการครองตน ได้แก่ สังคหวัตถุ ๔ หลักทศ ๖ และหลักธรรมสำหรับการครองงาน ได้แก่ อิทธิบาท ๔ สารนิยธรรม ๖

๒. สภาพปัจจุบันและปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สภาพการบริหารจัดการการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหา ๒ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหารงานในโรงเรียน ได้แก่ ปัญหางานวิชาการ ปัญหางานบุคลากร ปัญหางานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป และ ๒) ด้านพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน คือ ปัญหาความประพฤติที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม หรือการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

๓. แนวทางการปรับปรุงใช้พุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ได้ปรับปรุงใช้หลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา ใน ๓ แนวทางคือ

๑) การปรับใช้ศีล (๑) ตามแนวทางการศึกษา พบว่า การศึกษาด้านศีลธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาหลักสูตรธรรมศึกษาตรี โท เอก (๒) ตามแนวทางการฝึกอบรม พบว่า นโยบายของผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง มีบทบาทสำคัญในการอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา (๓) ตามแนวทางการพัฒนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความรู้ดีจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผนวกกับองค์ความรู้ในทางพุทธศาสนา

๒) การปรับใช้สมาธิ (๑) ตามแนวทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรศึกษาการทำสมาธิจากสำนัก) ปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (๒) ตามแนวทางการฝึกอบรม พบว่า ผู้บริหารควรเข้าฝึกอบรมการสัมมนา เข้าค่ายปฏิบัติธรรม การศึกษาดูงานในศาสนสถาน (๓) ตามแนวทางการพัฒนา พบว่า การพัฒนาสมาธิต้องทำอย่างต่อเนื่อง จะทำให้จิตใจมั่นคง มีอารมณ์คงที่ มีอุดมการณ์ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู

๓) การปรับใช้ปัญญา (๑) ตามแนวทางการศึกษา พบว่า ระบบการศึกษาแบบพระสงฆ์ทำให้เกิดการใช้โสตประสาททั้ง ๕ ในการรับฟังธรรม และการใช้องค์ธรรมมาภาวนาในรูปแบบของการปฏิบัติ (๒) ตามแนวทางการฝึกอบรม พบว่า การรู้จักสถานการณ์ที่มีความเหมาะสมของคุณธรรมในการทำงาน การใช้หลักธรรมให้เกิดจิตสำนึกเกิดความตระหนักที่ไม่ดี (๓) แนวทางการพัฒนา พบว่า การพัฒนาบทบาทในการทำหน้าที่ให้สมบูรณ์แบบโดยเฉพาะองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษา และจากประสบการณ์ผ่านการทำงาน บวกกับจิตวิญญาณในแง่บวกที่มุ่งเพื่อร่วมสายอาชีพเดียวกัน

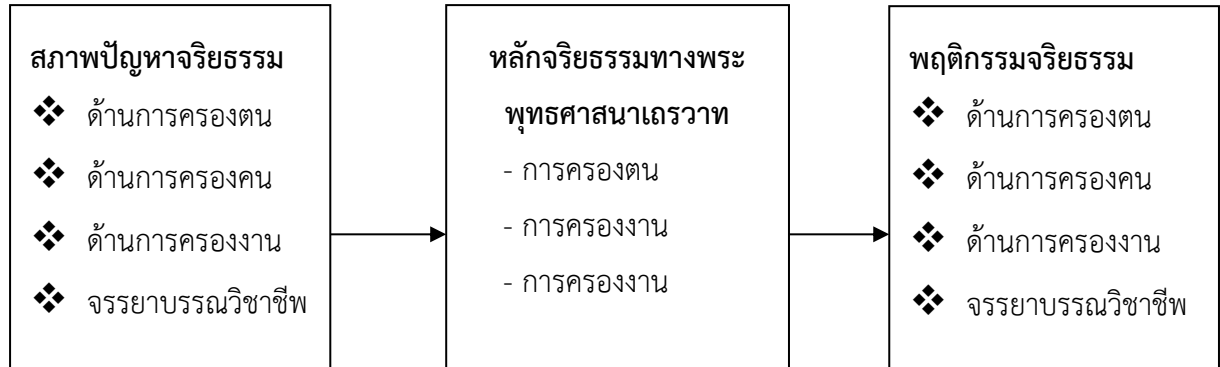
การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพในการทำงานโดยใช้หลักไตรสิกขา มีจุดเน้น ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านพฤติกรรม ทางกาย วาจา ๒) ด้านจิตใจ ให้มีความมุ่งมั่น มีสติ มั่นคง ๓) ด้านปัญญา มีความฉลาดรอบรู้ และความฉลาดทางอารมณ์ และมีกระบวนการคิดที่ดีในการแก้ไขปัญหา และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข^{๔๗}

พระประจักษ์ชัย หลีกคำ ขยากานต์ เรื่องสุวรรณ และกฤษณก ดวงชาทม ได้ศึกษา การศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต ๑ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอน ๒๐๐ คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณธรรม ด้านการครองงาน ครองตน และครองคน ตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะตามแบบสอบถาม คือ ควรมี นโยบายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย ๑-๒ ครั้งต่อปี อบรมเกี่ยวกับการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ยึดหลักการดำเนินชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการครองคน สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและผู้บริหารที่มีผล การปฏิบัติงานดีเด่น อีกด้านหนึ่งก็คือ การพัฒนาผู้บริหารในด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ความเป็นกัลยาณมิตรกับบุคคลทั่วไปและผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนการให้ความดีความชอบเป็นไป อย่างยุติธรรม^{๔๘}

^{๔๗} พายู ภูค่างค์ ได้ศึกษา, "การปรับใช้หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑๒.

^{๔๘} พระประจักษ์ชัย หลีกคำ, "การศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต ๑", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๘๙.

๒.๑๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต ๑” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การวิจัย
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๗ สรุประบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลด้านเอกสารเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในพระพุทธศาสนาเถรวาท และศึกษาข้อมูลภาคสนามซึ่งแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต ๑

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต ๑

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ ใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ สำนักงานประกอบด้วยอำเภอเมืองกาฬสินธุ์, อำเภอกมลาไสย, อำเภอร่องคำ, อำเภอดอนจาน, อำเภอสหัสขันธ์, และอำเภอสามชัย มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน ๑๘๑ โรงเรียน

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก และเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัย

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรที่เป็นกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ จำนวน ๙ กลุ่มเครือข่าย จำนวน ๑,๖๒๔ คน ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๑๗ คน ประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายละ ๒ คน	รวม ๑๘ คน
(๒) ครูผู้สอน เครือข่ายละ ๑๐ คน	รวม ๙๐ คน
(๓) ศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย เครือข่ายละ ๑ คน	รวม ๙ คน
	รวมทั้งสิ้น ๑๑๗ คน

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๑) ศึกษาวิธีการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๑๐ รูป/ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระครูวิจิตรธรรมโกวิทย์ วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล
๒. ดร.โณทัย อุดมบุญญานุกภาพ อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการเสอบวิทยานิพนธ์ ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร การบริหารวิทยาลัยพิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
๓. นายผดุงศักดิ์ แสงสว่าง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑
๔. นายไพฑูรย์ มหิพันธ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑
๕. นางสาวรุ่ง น้อยนาจารย์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑
๖. นางวชิรนุช พรหมภักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม
๗. นายเสกสรร เขียวไกร ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโพนวิทยายน
๘. นางบุษบารัตน์ ศรีนวลไสว ครูโรงเรียนบ้านโคกใส
๙. นางสุปรียา พันอุตสาห์ ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคม
๑๐. นางสาวกัญญาพร ผาดไธสง เจ้าหน้าที่คุรุสภาจังหวัดกาฬสินธุ์

(๒) พัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยจัดการฝึกอบรมผู้ประกอบวิชาชีพครูตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษา ที่สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๑๑๗ คนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายละ ๒ คน	รวม ๑๘ คน
(๒) ครูผู้สอน เครือข่ายละ ๑๐ คน	รวม ๙๐ คน
(๓) ศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย เครือข่ายละ ๑ คน	รวม ๙ คน
	รวมทั้งสิ้น ๑๑๗ คน

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

- (๑) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ดำเนินการตรวจสอบ และเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ และมีประสบการณ์ในตำแหน่ง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ ๑. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ๒. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร การศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ๓. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ และมีบทบาทหน้าที่ด้านการบริหาร สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ๔. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา ๕. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านงานวิชาการที่ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยได้เชิญกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สำคัญในการดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน ๕ รูป/ท่าน ดังนี้

๑. พระครูวิจิตรธรรมโกวิท วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

๒. นายผดุงศักดิ์ แสงสว่าง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา

๓. นางวชิรณัฐ พรหมภัทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา

๔. นางสาวรุ่ง น้อยนาจารย์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา

๕. ดร.โณทัย อุดมบุญญาภาพ อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการเสอบวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยการศึกษาระดับบัณฑิต จัหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview Form) การ ฝีกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม แบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบ วิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

การดำเนินการวิจัยในตอนที ๒ เป็นการศึกษาวิธีการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย การดำเนินการ ๔ ขั้นตอนแก่การสัมภาษณ์ การฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม การสอบถามความคิดเห็น และการสนทนากลุ่ม ซึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการโดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการ ครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู จำนวน ๑๑๗ คน ใช้เครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaires)

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

(๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับผลการการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๒) นำความรู้ที่ได้รับมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์การวิจัยในการที่จะ สร้างเครื่องมือในการวิจัย

(๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์ในการ วิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลผลการการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ ประกอบวิชาชีพครู โดยขอรับคำแนะนำ จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(๔) ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการการพัฒนา จริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามกรอบแนวคิด คำนิยามศัพท์ และวัตถุประสงค์การวิจัย

(๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอรับคำแนะนำ และนำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจำนวน ๘๐ ข้อตามกรอบ การครองตน ครองคนและครองงาน

(๖) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการตรวจสอบและนำมา ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข คัดเลือกแบบสอบถามให้เหลือ ๕๐ ข้อปรับปรุงแบบสอบถามตาม ผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถามได้ค่า $ioc = ๑$

(๗) นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับ กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

(๘) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ กรณีที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ไม่ได้รับการยอมรับ

(๙) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

(๑๐) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถาม (Questionnaires) ผลการการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์การวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและพัฒนา ให้เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อใช้รวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบการวิชาชีพครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน ๕๐ ข้อ มีค่า ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๕ หมายถึง มีผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง มีผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับมาก

ระดับ ๓ หมายถึง มีผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง มีผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับน้อย

ระดับ ๑ หมายถึง มีผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด (Open ends) สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่น ๆ เกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน จำนวน ๓ ข้อ

๓.๓.๒ เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบการ วิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

การดำเนินการวิจัยในตอนที่ ๒ เป็นการศึกษาการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยดำเนินการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการฝึกอบรมตามหลักสูตร การพัฒนาจริยธรรม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

(๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และ ครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๒) นำความรู้ที่ได้รับมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์การวิจัยในการที่จะ สร้างเครื่องมือ เพื่อเก็บข้อมูลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ ประกอบวิชาชีพครู

(๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์ในการ วิจัย โดยขอรับคำแนะนำ จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(๔) ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ และจัดทำหลักสูตร กำหนดขั้นตอน วิธีการ การฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมตามกรอบแนวคิด คำนิยามศัพท์ และวัตถุประสงค์การ วิจัย

(๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ และ ขอรับคำแนะนำและนำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

(๖) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการตรวจสอบและนำมา ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

(๗) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่อไป

(๘) ดำเนินการสัมภาษณ์ และฝึกอบรมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๙) เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปข้อมูล

(๑๐) จัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ ๑ และ ๒ มาจัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(๑๑) สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ และการฝึกอบรมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๑๒) จัดทำรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

การดำเนินการวิจัยในตอนที่ ๓ เพื่อตรวจสอบ และเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

(๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(๒) นำความรู้ที่ได้รับมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์การวิจัยในการที่จะตรวจสอบและเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่มตามกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

(๔) จัดทำร่างกำหนดขั้นตอนและวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

(๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ขอรับคำแนะนำ และนำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

(๖) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

(๗) จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เรียนเชิญกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

(๘) จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณาตรวจสอบและเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลการสนทนากลุ่ม

(๙) ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

(๑๐) เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ลักษณะของเครื่องมือ

๑) แบบสัมภาษณ์ (Interview form)

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้

ดัดแปลงและพัฒนาให้เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วยข้อความปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี โดยแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นแบบเติมคำ จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เป็นข้อความนำปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน ๑ ข้อ

๒) การฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพครู เป็นลักษณะของการจัดการฝึกอบรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการตามหลักสูตร เป็นเวลา ๕ วัน

๓) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นลักษณะของการจัดการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อตรวจสอบ และเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ ดำเนินการการจดบันทึกสรุปข้อมูลการสนทนากลุ่มตามประเด็นและกรอบแนวคิดที่กำหนด

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามประเภทของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

๑) แบบสอบถาม (Questionnaires)

(๑) ศึกษาเอกสาร ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 (๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และคำนิยามศัพท์ในการวิจัย
 (๓) สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาคำนิยามศัพท์ในการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(๔) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ ไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบเครื่องมือที่ออกแบบไว้ แล้วนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ

(๕) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๕ รูป/ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือประกอบด้วย

๑. พระมหามิตร ฐิตปัญโญ, รศ. ดร.	ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๒. พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ผศ. ดร.ประยูร แสงใส	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๔. ผศ. ดร.สุวิน ทองปั้น	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

๕. ดร.สุนทร สายคำ

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

๗) หากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของคำถามรายข้อตามเทคนิค (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน พิจารณาลงความเห็น และให้คะแนนดังนี้

- + ๑ เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา
- ๐ เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา
- ๑ เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

คำนวณหาค่า IOC โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา

๑. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

๒. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยได้ค่า IOC จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ ๑.๐๐ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อคำถาม

(๘) หากความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษาอำเภอยางตลาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ มีจำนวนประชากรและบริบทสภาพการบริหารต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกัน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Cronbach Coefficient (α Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องรายข้อ และสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับแบบชนิดมาตราประมาณค่า เท่ากับ .๙๘๖

(๙) นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคณาจารย์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

๒) แบบสัมภาษณ์ (Interview form)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ (Interview form) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

(๑) สร้างกรอบคำถามที่จะสัมภาษณ์ จากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ในการวิจัย สันเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และผลการศึกษาจากแบบสอบถามมาทำเป็นร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

(๒) นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้อง

(๓) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

(๔) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

๓) การฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

(๑) สร้างหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู และสร้างกรอบหัวข้อการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ในการวิจัย สันเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย มาจัดทำร่างขั้นตอน วิธีการฝึกอบรม และการสนทนากลุ่ม

(๒) นำเสนอร่างกำหนดขั้นตอน วิธีการการฝึกอบรมและการสนทนากลุ่มต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้อง

(๓) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน และวิธีการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม (Questionnaires)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จำนวน ๑๑๗ คน ตามวิธีการและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

๑) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒) ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๗ ฉบับ

๓) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบเรียบร้อยแล้ว และเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาได้ทุกฉบับ

๔) ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑) รวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร (Documentaries)

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน

ครองคน และครองงานในพระพุทธศาสนาเถรวาทจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องรวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูลไว้ เป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป โดยรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

(๑) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ ศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

(๒) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถาพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และสรุปข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตอนที่ ๒ ด้วยการวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการฝึกรอบตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ รูป/ท่าน เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามขั้นตอนดังนี้

(๑) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตในการสัมภาษณ์ จากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

(๒) ติดต่อประสานงานส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองถึงผู้เชี่ยวชาญ และนัดวันเวลาสถานที่ที่จะสัมภาษณ์

(๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวันเวลาที่นัดหมายไว้โดยขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญในการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และเก็บข้อมูลกลับมาครบทุกรูป/ท่านคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

(๔) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ สรุปเป็นเอกสารเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

(๕) นำข้อมูลที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์มาจัดทำเป็นร่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักวิชาการ

(๖) นำร่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ที่ทำเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

๒) การฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๑๗ รูป/ท่าน เพื่อพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเชิญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูในวันที่ ๒๕ - ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๒) ติดต่อประสานงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยส่งหนังสือเรียนเชิญพร้อมแนบกำหนดการฝึกอบรม ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๓) ฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูในวันที่ ๒๕ - ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๔) ดำเนินการเก็บข้อมูล บันทึกภาพ วิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๓) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ และมีประสบการณ์ในตำแหน่ง จำนวน ๕ รูป/ท่าน เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ตามขั้นตอนดังนี้

(๑) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเรียนเชิญมาร่วมสนทนากลุ่ม ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๒) ติดต่อประสานงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการนำหนังสือเรียนเชิญพร้อมกับแนบกำหนดการ และประเด็นการสนทนากลุ่มตามกรอบรูปแบบการพัฒนากิจกรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเองและนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ตามที่กำหนดในหนังสือ

(๓) ดำเนินการการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบ และเสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหัวข้อที่กำหนด ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๔) ดำเนินการจดบันทึก วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

(๕) ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงรูปแบบการพัฒนากิจกรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๖) เสนอรูปแบบการพัฒนากิจกรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามขั้นตอน และวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านคำอ้อ สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน ดังนี้

การแปลความหมายของระดับคะแนน โดยการใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนเป็นตัวชี้วัดตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่าของบุญชม ศรีสะอาด^๑ มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับ ๕ หมายถึง มีผลการการพัฒนากิจวัตรธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๐ – ๕.๐๐

ระดับ ๔ หมายถึง มีผลการการพัฒนากิจวัตรธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๐ – ๔.๔๙

ระดับ ๓ หมายถึง มีผลการการพัฒนากิจวัตรธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ – ๓.๔๙

ระดับ ๒ หมายถึง มีผลการการพัฒนากิจวัตรธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๐ – ๒.๔๙

ระดับ ๑ หมายถึง มีผลการการพัฒนากิจวัตรธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ – ๑.๔๙

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสารผู้วิจัยดำเนินการเรียบเรียงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ พระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามโครงสร้าง เนื้อหาให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป

ตอนที่ ๒ การพัฒนากิจวัตรธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคสนธิ์ เขต ๑

^๑ บุญชม ศรีสะอาด, การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล แบบมาตราส่วนประมาณค่า, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.watpon.com/boonchom/trans.pdf> [๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐].

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis Technique) ข้อมูลผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นภาพรวมแล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลการการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู และการการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู จากการรวบรวมเอกสาร ภาพถ่ายกิจกรรมการฝึกอบรม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis Technique) เปรียบเทียบ ติความข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการบันทึกกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ และจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปประกอบและประยุกต์ใช้ในขั้นตอนอื่น ๆ ในการศึกษาวิจัยต่อไป

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการตรวจสอบและเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และสรุปผลการสนทนากลุ่ม

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัย โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๖.๑ สถิติพื้นฐาน ได้แก่

๑) ค่าความถี่ (Frequency)

๒) ค่าร้อยละ (Percentage)

ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร บุญชม ศรีสะอาด ๒๕๕๓ ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P	แทน	ร้อยละ
f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

๓) ค่าเฉลี่ย (Mean)

ใช้สูตรต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๕๓)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนสอบ
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่มตัวอย่าง

๔) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรบุญชม ศรีสะอาด ๒๕๕๓ ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
\sum	แทน	ผลรวม

๓.๖.๒ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

๑) สถิติตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ สถิติที่ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อศึกษาหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือตามวิธีการของ โรวินเนลลี (Rovinelli) และ แฮมเบิลตัน (Hambleton) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$$\frac{\sum R}{N} \quad \text{แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}$$

$$N \quad \text{แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}$$

๒) ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's coefficient) ใช้สูตรการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลทั้งด้านเอกสารและภาคสนาม แบ่งการวิจัยออกเป็น ๓ ตอน สรุปได้ ดังนี้

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑

- (๑) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
- (๓) สร้างเครื่อง และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- (๔) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires)
- (๕) วิเคราะห์และสรุปข้อมูล

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงาน
ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

- (๑) ศึกษาข้อมูลในพระไตรปิฎก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- (๓) สร้างเครื่อง และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- (๔) ประสานงาน นัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- (๕) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- (๖) วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล

(๗) จัดทำหลักสูตรการพัฒนจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้
ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๘) ฝึกอบรมการพัฒนจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูด้านการครองตน ครองคน และ
ครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑
สรุปข้อมูล

(๙) สร้างรูปแบบการพัฒนจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้
ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน
ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

- (๑) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- (๓) สร้างเครื่อง และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- (๔) ประสานงาน นัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- (๕) เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๖) แก้ไข ปรับปรุงรูปแบบการพัฒนจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน
ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

(๗) นำเสนอรูปแบบการพัฒนจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้
ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ วัตถุประสงค์เพื่อ ๑)วิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลด้านเอกสารเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ศึกษาวิธีการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จาก ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการการบริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๑๐ รูป/ท่าน ในการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ได้จัดการฝึกอบรมผู้ประกอบวิชาชีพครูจากตัวแทนกลุ่มเครือข่ายทางการศึกษา และได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๑๑๗ คนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประกอบด้วย ๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายละ ๒ คน รวม ๑๘ คน ๒) ครูผู้สอนเครือข่ายละ ๑๐ คน รวม ๙๐ คน ๓) ศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย เครือข่ายละ ๑ คน รวม ๙ คน รวมทั้งสิ้น ๑๑๗ คน ดำเนินการตรวจสอบ และเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน

ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผล นำผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบการบรรยายและการวิจัย เชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้การพรรณนาโวหาร

๔.๑ การวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ใน พระพุทธศาสนาเถรวาท

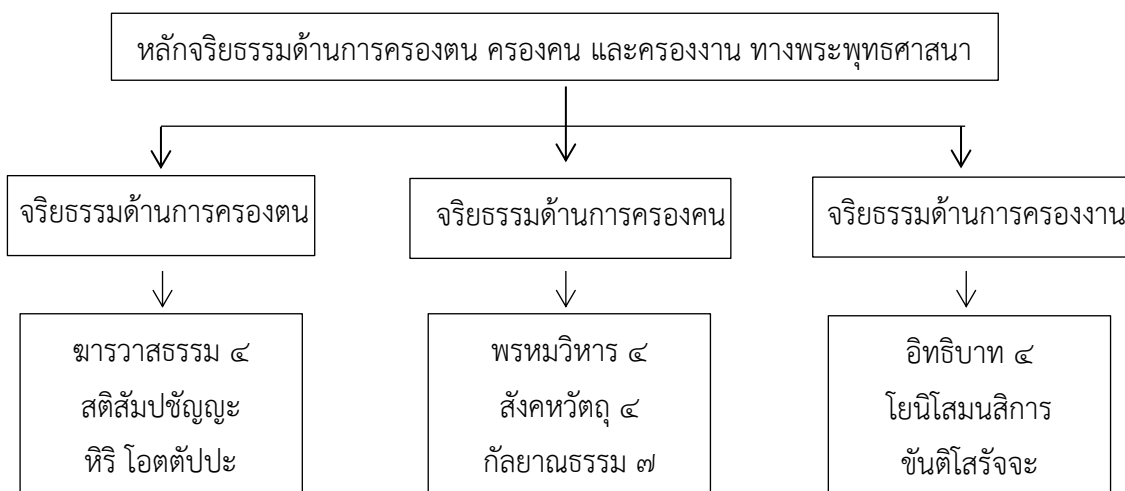
การวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนา เถรวาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ พบว่า

๑. ด้านการครองตน หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ เบญจศีล ฆราวาสธรรม ๔ สติสัมปชัญญะ หิริโอตตปปะ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ และหลักการครองชีวิตที่สำคัญ คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙

๒. ด้านการครองคน หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณธรรม ๗ อคติ ๔

๓. ด้านการครองงาน หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ อธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ สุจริต ๓

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู โดยโดยวิเคราะห์จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จรรยาบรรณวิชาชีพครู และประมวลจริยธรรม วิชาชีพครู ผลการวิเคราะห์ได้อิงคํประกอบทางจริยธรรมทางด้านครองตน ครองคน และครองงาน และการประยุกต์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยสรุปเป็นแผนภูมิรูปภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ หลักจริยธรรมทางด้านครองตน ครองคน และครองงาน

จากแผนภูมิภาพที่ ๔.๑ สรุปได้ว่าจริยธรรมด้านการครองตนประกอบด้วยฆราวาสธรรม ๔ สติสัมปชัญญะและหิริโอตตปปะ จริยธรรมด้านการครองคนประกอบด้วยพรหมวิหาร ๔ สังคหัตถ์ ๔ และกัลยาณธรรม ๗ จริยธรรมด้านการครองงานประกอบด้วยอิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ และขันติโสรัจจะ

ตารางที่ ๔.๑ วิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตนในพระพุทธศาสนาเถรวาท

องค์ประกอบจริยธรรมด้านการครองตน	หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา
๑. คุณธรรมจริยธรรม	๑. ฆราวาสธรรม ๔
๒. ความรับผิดชอบ	๒. หิริโอตตปปะ
๓. การรักษาวินัยและเคารพกติกา	๓. สติสัมปชัญญะ
	๔. ศีล ๕

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าผลการวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตนในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ องค์ประกอบจริยธรรมด้านการครองตน ประกอบด้วย ๑) คุณธรรมจริยธรรม ๒) ความรับผิดชอบ ๓) การรักษาวินัยและเคารพกติกา มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ ๑) ฆราวาสธรรม ๔ ๒) หิริโอตตปปะ ๓) สติสัมปชัญญะ ๔) ศีล ๕

ตารางที่ ๔.๒ การวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองคนในพระพุทธศาสนาเถรวาท

องค์ประกอบจริยธรรมด้านการครองคน	หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา
๑. คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น	๑. พรหมวิหาร ๔
๒. ควรระวังความสัมพันธ์อันดีในองค์กร	๒. สังคหัตถ์ ๔
๓. การสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ	๓. กัลยาณธรรม ๗

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าผลการวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองคนในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑ องค์ประกอบจริยธรรมด้านการครองคน ประกอบด้วย ๑) คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น ๒. ควรระวังความสัมพันธ์อันดีในองค์กร ๓. การสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ ๑) พรหมวิหาร ๔ ๒) สังคหัตถ์ ๔ ๓) กัลยาณธรรม ๗

ตารางที่ ๔.๓ การวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองงาน ในพระพุทธานุสาเถรราช

องค์ประกอบจริยธรรมด้านการครองงาน	การใช้จริยธรรมทางพระพุทธานุสาเถรราช
๑. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่	๑. อิทธิบาท ๔
๒. ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเอง	๒. โยนิโสมนสิการ
๓. ด้านคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	๓. ชั้นดีโสรัจจะ

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าผลการวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองงานในพระพุทธานุสาเถรราชของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ องค์ประกอบจริยธรรมด้านการครองคน ประกอบด้วย ๑) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๒) ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเอง ๓) ด้านคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมทางพระพุทธานุสาเถรราช คือ ๑) อิทธิบาท ๔ ๒) โยนิโสมนสิการ ๓) ชั้นดีโสรัจจะ

๔.๒ การพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน ครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑

๔.๒.๑. ผลการสัมภาษณ์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู

จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑

คิดว่าครูส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณครูมาก มีความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีแนวการปฏิบัติที่สอดคล้องกับจริยธรรมวิชาชีพ โดยผู้ที่มีความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพครูสูงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูง^๑ ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดีช่วยเหลือพ่อแม่ เจือจุน อุทิศตนช่วยเหลือผู้เรียนหรือศิษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนเรื่องส่วนตัวความสุขสบายเรียบร้อยช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่^๒ ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความสุขสบายเรียบร้อยต่อข้าราชการด้วยกันและต่อผู้ร่วมปฏิบัติราชการให้ความร่วมมือร่วมใจและประสานงานกันอย่างดีให้บริการแก่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ^๓ จริยธรรมของครูบางส่วนยังบกพร่องเพราะยังขาดการ

^๑ สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^๒ สัมภาษณ์ สายรุ้ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ วชิษฐ พรหมภัทร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสร้างวิทยาคม, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

พัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งภาวะเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไปอาจเกิดความย่อหย่อนทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ดังเห็นจากข่าวอยู่เนือง ๆ^๔ จริยธรรมด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านเจตคติโดยภาพรวมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังมีปัญหาพฤติกรรมของครู คือ ขาดระเบียบวินัย ประพฤติตนไม่ถูกกาลเทศะ การแต่งกายไม่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน หรือการไม่มีสัมมาคารวะ ส่งผลให้เกิดโทษทางวินัยอยู่เนือง ๆ^๕ ส่วนใหญ่ครูจะมีความรู้ในประมวลจริยธรรม คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบอาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม^๖ จริยธรรมของครูด้านการครองตน และการครองงาน ปัจจุบันส่วนใหญ่ด้านการครองตน ได้แก่ ครูประพฤติตัวไม่เหมาะสม เช่น แต่งกายและวางตัวไม่เหมาะสม ส่วนการครองงานเป็นเรื่องของการสอนที่ครูไม่มีเวลาสอนในห้องเรียนเพราะมีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องทำ และทุ่มเทเวลาสอนให้กับการสอนพิเศษมากกว่าในห้องเรียน ครูสอนไม่เต็มທີ່หรือไม่เต็มความสามารถ จึงส่งผลต่อการสร้างทัศนคติต่อเด็กและผู้ปกครอง และบางส่วนไม่ค่อยสอนในชั้นเรียนเนื่องจากต้องไปสร้างผลงานหรืองานวิจัยในการเลื่อนวิทยฐานะ^๗ จริยธรรมของครูบางส่วนที่พบบ่อยคือการลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ ใช้คำพูดรุนแรง ก้าวร้าวกับนักเรียน ซึ่งส่งผลต่อการอบรมสั่งสอนนักเรียนมาก^๘ ปัจจุบันนี้ อาชีพครูกลายเป็นอาชีพหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงในเรื่องของหนี้สิน ถึงแม้ว่าครูจะไม่ใช่อาชีพที่ทำรายได้ในระดับที่สูงมากนัก แต่รายได้ของครูก็เพียงพอต่อการใช้สอย ถ้ามีความพอเพียงและสามารถบริหารจัดการได้ดี การมีหนี้สิน ถ้าอยู่ในระดับที่ดูแลจัดการได้นั้น ก็ไม่ใช่เรื่องที่เป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่ส่วนใหญ่ที่พบมักเป็นลักษณะของการมีหนี้สินติดพันรุงรังจนกระทบต่อการทำงาน ทำให้ครูไม่อาจทำงานได้เต็มที่ กังวลกับเรื่องหนี้สิน

^๔ สัมภาษณ์ เสกสรร เขียวไกร, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแคนวิทยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.นางสาวกัญญากร ผาดไธสง, เจ้าหน้าที่พัสดุครูสภากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ กัญญากร ผาดไธสง, เจ้าหน้าที่พัสดุครูสภากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ มหิพันธ์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ ดร.โณทัย อุดมบุญญาภาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตร การบริหารวิทยาลัยพิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

ตลอดเวลา^๙ ครูแสดงออกถึงพฤติกรรมอันน่าเชื่อถือ เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ถูกต้อง และได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาจากชุมชน^{๑๐}

๒) หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เกรวาทที่สำคัญในการครองตน ครองคน ครองงาน

การครองตน ครองคน ครองงาน อยากให้ครูเน้นเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ควรฟุ่มเฟือย เหนือเกินไปกับสังคม มีศีลมีธรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ พรหมวิหาร ๔ ความเป็นมิตร การครองงานควรใช้อิทธิบาท ๔ สำคัญมาก ส่วนการพัฒนาจริยธรรม ความรู้ที่เป็นหลักสูตรมาให้ครูศึกษา และมีการประเมินอย่างต่อเนื่องจริงจัง^{๑๑} ครูต้องมีการรับผิดชอบสูงมาก และข้าราชการครู เป็นหนี้มาก ต้องรู้จักเศรษฐกิจพอเพียงหลักธรรมที่สำคัญของครู การครองตน ครองคนน่าจะเป็นศีล ๕ และพรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ฆราวาสธรรม ๔ หิริโอตตัปปะ การครองงานควรยึดอริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ และยึดจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสำคัญ ในส่วนการพัฒนา จริยธรรม ต้องทำอย่างจริงจัง เป็นระบบหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเห็นความสำคัญ^{๑๒} หลักจริยธรรมของครู ถ้าศึกษาดูตามหลักแล้ว กัลยาณมิตร การครองตนจัดว่าสำคัญที่สุด เพราะจะนำไปสู่ความสำเร็จหลายอย่างทั้งต่อนักเรียน และต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อตนเองด้วยหลักธรรมแต่ละอย่าง มีความสำคัญหมดแล้วแต่จะใช้เวลาใด ตำแหน่งใดและใช้กับใครส่วนมากที่เราได้ยิน เช่น ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา มรรคมงคล ๘ สติสัมปชัญญะ ศีลห้า การครองคนใช้พรหมวิหาร ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ อิทธิบาท ๔ ส่วนมากเราไม่ได้เรียนรู้ ศึกษาอย่างลึกซึ้ง ว่าไม่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ อาจจะไปสอเปลือยตำแหน่งบ้าง และคนให้ความสำคัญ กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา น้อยไป ตนจึงเห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องเรียนรู้ รับรู้หลักธรรมสำคัญ ทางพระพุทธศาสนาให้ชัดเจน เพราะมันสำคัญต่อหน้าที่ ละเป็นกลุ่มคนที่ยึดและนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำตน ส่วนด้านการพัฒนาจริยธรรม อยากให้ทำอย่างจริงจัง เป็นระบบ และประเมินสู่การเลื่อนตำแหน่งได้ด้วย^{๑๓} เป็นผู้รับผิดชอบ การพัฒนาจริยธรรมครู และเป็นผู้ดำเนินการ โครงการพัฒนาจริยธรรมครู ตามที่ตนได้คุยกับครูที่เข้าอบรม หลักธรรมที่ครูยึด คือ ศีล ๕ และไตรสิกขา ส่วนตนเห็นว่าจรรยาบรรณวิชาชีพสำคัญที่สุด เหมาะกับจรรยาบรรณ คือ หลักธรรมนั่นเอง ถ้าทุกคนยึดหลักเว้นความชั่วทำความดี

^๙ สัมภาษณ์ บุษบาร์ตัน ศรีนวลใส, ครูโรงเรียนบ้านโคกใส, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๐} สัมภาษณ์ สุปรียา พันอุตสาห, ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคม, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยาการหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ สายรุ่ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร

เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ วชิษฐ พรหมภัทร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสร้างวิทยาคม, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว คงเพียงพอแล้ว^{๑๔} การพัฒนาจริยธรรมของครู ในปัจจุบัน ไม่ค่อยครอบคลุมทั่วถึง และไม่ต่อเนื่องจึงพบเห็นปัญหาจริยธรรมของครูตลอดเวลา^{๑๕} หลักการครองตน ยึดหลักศีล ๕ หลักการครองคนควรใช้หลักพรหมวิหาร ๔ กัลยณมิตรธรรม ๗ และสังคหวัตถุ ๔ หลักการครองงานควรใช้หลักอิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ ขันติโสรัจจะ ในสังคมปัจจุบันมีการเรียกร้องให้ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงต่าง ๆ คำนึงถึงจรรยาบรรณวิชาชีพค่อนข้างมากขึ้น อาจจะเป็นไปได้ว่าจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ยุคนี้เบี่ยงเบนไปจากหลักการหรือระบบคุณธรรมที่เคยยึดถือกันมา ผลกระทบจากการไม่เคร่งครัดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียและทำให้สังคมไม่เป็นสุขทั้งสิ้น^{๑๖} คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญในการรักษามาตรฐานวิชาชีพและทำให้ครูมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้วยความรักงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง แต่ครูยังมีปัญหาคุณธรรมจริยธรรมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะทางคุณธรรมที่ไม่เพียงพอ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของครูจึงต้องเน้นการพัฒนาความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาด้วยชุดจริยธรรมที่ครบวงจร^{๑๗} คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในวิชาชีพครูมีพื้นฐานมาจากคุณธรรมจริยธรรมในสังคมซึ่งเป็นทั้งคุณธรรมพื้นฐานของการสร้างครูและเป็นคุณธรรมที่ครูจะสร้างให้กับนักเรียน และสังคม โดยมีคุณธรรมเกี่ยวกับความรัก ความเมตตา ความซื่อสัตย์สุจริต จิตสาธารณะ และเสียสละต่อส่วนรวมเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญของความเป็นครู หลักการครองตนควรใช้หลักศีล ๕ ฆราวาสธรรม ๔ หิริโอตตัปปะ หลักการครองคนควรใช้หลัก พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยณมิตรธรรม ๗ หลักการครองงานควรใช้หลัก อิทธิบาท ๔ ขันติโสรัจจะ โยนิโสมนสิการ ^{๑๘} การที่ครูแต่ละคนจะมีคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่เพียงใด จึงไม่ได้มีความสำคัญเฉพาะต่อตัวครูเท่านั้น แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิชาชีพ ผู้เป็นสมาชิกของวิชาชีพจึงต้องไม่ปล่อยปละละเลยการมีคุณธรรม ไม่ควรพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามความพอใจของตนเอง แต่จะต้องพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีสมบุรณ์และครูที่สมบุรณ์เพื่อสร้างนักเรียนที่มีสมบุรณ์ รวมทั้งการสร้างวิชาชีพที่สมบุรณ์ทั้งด้านภาพลักษณ์ของวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพ

^{๑๔} สัมภาษณ์ เสกสรร เขียวไกร, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแคนวิทยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ กัญญากร ผาดไธสง, เจ้าหน้าที่ครูสุภาพาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ มหิพันธ์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ดร.โณทัย อุดมบุญญาภาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษาศึกษาและพัฒนาหลักสูตร การบริหารวิทยาลัยพิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

และศักดิ์ศรีของวิชาชีพ^{๑๙} แม้ว่าครูจะมีความรู้ เจตคติ และทักษะการสร้างเครือข่ายจริยธรรมแล้ว ครูยังขาดทักษะในการประยุกต์ใช้คุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะกับตนเองในสภาพการณ์ต่าง ๆ และขาดทักษะในการประยุกต์ใช้กับบุคคลหลากหลายที่ตนต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการใช้คุณธรรมจริยธรรมในกาลเทศะที่แตกต่างก็จะมีปัจจัยเกี่ยวข้องแตกต่างกันไปด้วย^{๒๐}

๓) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมโดยภาพรวม และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละระดับ

รูปแบบพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของครูควรอิงหลักพื้นฐานทางศาสนาซึ่งเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญของคุณธรรมในวิชาชีพโดยการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางคุณธรรม จริยธรรมที่ถูกต้อง และการพัฒนาเป็นชุดจริยธรรมที่สัมพันธ์กันอย่างครบวงจรและถูกต้องตามขั้นตอนเพื่อบรรลุเป้าหมายและความหมายของคุณธรรมนั้น ๆ^{๒๑} ครูส่วนใหญ่ควรมีพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรร่วมมือกันเพื่อขจัดปัญหาคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นแล้ว และป้องกันเพื่อสถานภาพของวิชาชีพครูในอนาคต^{๒๒} อาจใช้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้ ๑. สร้างวินัยแห่งตน ๒. ยึดหลักมุ่งอนาคตมากกว่าปัจจุบัน ๓. พัฒนาจิตใจด้วยหลักของการทำวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพ ทางจิตและประสิทธิภาพในการคิด การใช้ปัญญาใคร่ครวญ ๔. พยายามหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับตนเองที่อยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้ และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ และการแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ ตนเองบกพร่อง^{๒๓} ควรอบรมและให้ความรู้เรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณอย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นครู รวมทั้งมีกฎบังคับใช้เรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างจริงจัง และให้ความสำคัญในเรื่องการประเมินการเรียนการสอนและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครู ซึ่งควรเป็นกระบวนการที่ให้หน่วยงานหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม^{๒๔} รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของครูจึงต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของผู้ประกอบวิชาชีพ และควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม การป้องกันและแก้ไขต้องเป็นการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนทั้ง

^{๑๙} สัมภาษณ์ บุษบารัตน์ ศรีนวลใส, ครูโรงเรียนบ้านโคกใส, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ สุปรียา พันอุตสาห, ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคม, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ สายรุ้ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ วชิษฐ พรหมภักดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสร้างวิทยาคม, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ เสกสรร เทียวไกร, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแคนวิทยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

หน่วยงานของรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้พฤติกรรมการณ์การผิดจริยธรรมของครูลดน้อยลงในสังคมไทย^{๒๕} รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมสำหรับครุมีอาชีพนั้น ควรนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาใช้ในการดำเนินชีวิตคือ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ทำให้สามารถใช้ชีวิตในวิชาชีพครูได้เป็นแบบอย่างที่ดีและมีความสุข^{๒๖}

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูควรจัดให้มีการอบรมสร้างความตระหนักในจริยธรรมครูผู้สอนทุกคนจำเป็นต้องฝึกฝนและพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถเติบโตไปที่ละขั้น ซึ่งต้องใช้เวลาและประสบการณ์พอสมควร แต่อย่างไรก็ดี การเริ่มต้นนับหนึ่ง ก็นับว่าเป็นก้าวแรกที่สำคัญ อันจะแสดงให้เห็นว่า เราพร้อมที่จะก้าวขึ้นไปเป็นครุมีอาชีพแล้ว และถึงแม้ว่าหนทางจะอีกยาวไกลและเต็มไปด้วยอุปสรรคจากทั้งภายในและภายนอกมากมาย^{๒๗} รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรใช้รูปแบบที่หลากหลาย เช่น ๑. ผู้สอนควรปฏิบัติตนให้มีความเหมาะสมตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของของบุคคลทั่วไป ๒. ควรศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ ตามนโยบายต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ๓. ต้องศึกษากฎหมายและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ๔. ต้องทำความรู้จักผู้เรียน เพื่อให้ทราบถึงอุปนิสัยใจคอ จุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาเรียน สามารถ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ ซึ่งข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ ๕. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทักษะการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวทางและให้คำปรึกษามากกว่าเป็นผู้ชี้แนะในการเรียนการสอน^{๒๘} รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูการพัฒนาเพื่อการครองตนประกอบด้วย ๑. หมั่นศึกษาและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมหรือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียน

^{๒๕} สัมภาษณ์ กัญญากร ผาดไธสง, เจ้าหน้าที่ครุสภาภาคพื้นดินเขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ มหิพันธ์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ดร. โฉมทิพย์ อุดมบุญญาภาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท การบริหารวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

อย่างต่อเนื่อง ๒. ฝึกฝนทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ๓. พัฒนาตัวเองให้ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับบุคคลอื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การครองคนประกอบด้วย ๑. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในส่วนของเนื้อหาที่ สัมพันธ์กัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดเชื่อมโยงและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง ๒. เลือกใช้ วิธีการวัดผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามสภาพที่เหมาะสมของผู้เรียน เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์ที่ ถูกต้องและแม่นยำ ๓. เลือกจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เน้นให้ผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ หรือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ๔. ศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ๕. รักและ เมตตาศิษย์ การครองงานประกอบด้วย การพัฒนาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพด้วยการฝึกอบรม เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง^{๒๙} ควรใช้วิธีการพัฒนาด้วยการฝึกอบรมโดยจัดทำหลักสูตรเฉพาะกิจเพื่อ การพัฒนาจริยธรรมของครู และติดตามผลการปฏิบัติ ประเมินการปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่ควรกำหนดเป็นกฎหมายโดยให้มีการส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีและให้เป็นส่วนหนึ่งในการเลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ในพระราชบัญญัติข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา^{๓๐}

๔) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามประเด็นการสัมภาษณ์รูปแบบการพัฒนา จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ สรุปได้ดังนี้

๑) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน อันดับแรกควรสร้างความตระหนัก สร้างความรู้ความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติในการครองตน เพราะถ้าครูสามารถครองตน ตั้งตนอยู่ ในระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรมในการครองตนจะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตามมา และควรบูรณาการหลักธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาที่หลากหลายให้สอดคล้อง ตามบริบทที่แตกต่างของผู้ประกอบวิชาชีพครู

๒) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองคน ควรมีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีต่อบทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพ เพื่อนำ

^{๒๙} สัมภาษณ์ บุชบาร์ตัน ศรีนวลไสว, ครูโรงเรียนบ้านโคกใส, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ สุปรียา พันอุตสาห, ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคม, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

ข้อมูลมาวิเคราะห์หาวิธีการ หรือรูปแบบที่จะพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ด้านการครองคน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างของผู้ประกอบวิชาชีพครู

๓) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองงาน ควรมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาวิธีการหรือรูปแบบที่จะพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูด้านการครองงาน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างของผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

๔.๒.๒ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

จากการศึกษาข้อมูลจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระไตรปิฎก และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสรุปข้อมูลแล้วจัดทำเป็นหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู และดำเนินการฝึกอบรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๑๗ คน เป็นเวลา ๕ วัน ๔ คืน เมื่อดำเนินการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน ๕๐ ข้อ ปรากฏผลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ประกอบด้วย

\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
*	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
**	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน

๑) ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้านการครองตน ครองคน ครองงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ตารางที่ ๔.๔ ผลการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้านการครองตน ครองคน ครองงาน

ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
(๑) ชาย	๓๕	๒๙.๙๑
(๒) หญิง	๘๒	๗๐.๐๙
รวม	๑๑๗	๑๐๐
๒. วุฒิการศึกษา		
(๑) ปริญญาตรี	๗๐	๕๙.๘๓
(๒) ปริญญาโท	๔๔	๓๗.๖๑
(๓) ปริญญาเอก	๓	๒.๕๖
รวม	๑๑๗	๑๐๐
๓. ตำแหน่ง		
(๑) ผู้บริหาร	๑๘	๑๕.๓๘
(๒) ศึกษานิเทศก์	๙	๗.๖๙
(๓) ครูผู้สอน	๙๐	๗๖.๙๒
รวม	๑๑๗	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ ผลการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้านการครองตน ครองคน ครองงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๙ โดยมีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘๓และเป็นตำแหน่งครูผู้สอนมากที่สุด จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๙๒

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน โดยภาพรวม

ตารางที่ ๔.๕ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวม

รายการ	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		แปล ความ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการครองตน ($\bar{X} = 4.21$)							
๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.46	0.54	4.16	0.78	4.07	0.77	มาก
๒. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่	4.26	0.66	3.99	0.78	4.07	0.75	มาก
๓. ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา	4.35	0.88	4.34	0.65	4.16	0.68	มาก
รวม	4.36	0.69	4.16	0.74	4.10	0.73	มาก
ด้านการครองคน ($\bar{X} = 4.05$)							
๑. คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น	4.34	0.65	4.02	0.68	4.33	0.70	มาก
๒. การสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร	3.96	0.62	3.94	0.75	3.84	0.78	มาก
๓. ความสัมพันธ์ต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ	3.32	0.65	4.32	0.58	4.34	0.65	มาก
รวม	3.87	0.64	4.09	0.67	4.17	0.71	มาก
ด้านการครองงาน ($\bar{X} = 4.01$)							
๑. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.15	0.77	4.31	0.65	4.01	0.77	มาก
๒. ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาตนเอง	3.53	0.65	3.87	0.72	3.81	0.74	มาก
๓. ด้านคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	4.33	0.80	4.13	0.72	3.99	0.64	มาก
รวม	4.00	0.74	4.10	0.70	3.94	0.76	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งสิ้น	4.08	0.69	4.12	0.70	4.07	0.74	4.09

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๐๙ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ผลการพัฒนาจริยธรรมในด้านการครองตน มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๔.๒๑$) ผลการพัฒนาจริยธรรมในด้านการครองคน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ ($\bar{X} = ๔.๐๕$) และผลการพัฒนาจริยธรรมในด้านการครองงาน ของผู้ประกอบวิชาชีพครู มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็น ๓ ส่วนการครองงานปฏิบัติได้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ($\bar{X} = ๔.๐๑$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตารางที่ ๔.๖ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต	๔.๓๑	๐.๗๕	๔.๑๓	๐.๙๖	๔.๐๒	๐.๕๘
๒. การไม่หลงมัวเมาไปกับอบายมุข	๔.๔๖	๐.๖๔	๔.๒๓	๐.๗๘	๔.๑๐	๐.๕๖
๓. ความเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ละอายเกรงกลัวต่อบาป	๔.๔๔	๐.๕๔	๔.๑๐	๐.๗๗	๔.๐๔	๐.๗๗
๔. ความมีสัมมาวาจาต่อผู้อื่น	๔.๔๕	๐.๗๒	๔.๐๒	๐.๖๑	๔.๐๖	๐.๖๙
๕. การไม่ตั้งอยู่ในความประมาท	๔.๔๖	๐.๖๔	๔.๑๒	๐.๕๘	๔.๐๔	๐.๗๙
๖. การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปอบรมนักเรียน	๔.๖๕	๐.๕๒	๔.๐๔	๐.๖๑	๔.๒๓	๐.๖๘
๗. การใช้ปัญญาเหนืออารมณ์	๔.๕๘	๐.๕๗	๓.๙๖	๐.๗๓	๓.๙๖	๐.๖๓
๘. ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	๔.๕๔	๐.๕๔	๔.๑๐	๐.๘๒	๔.๑๐	๐.๗๕
๙. ความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ยกตนข่มท่าน	๔.๔๕	๐.๕๓	๔.๓๑	๐.๗๓	๔.๒๑	๐.๗๐
๑๐. การเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ	๔.๒๕	๐.๕๔	๔.๒๙	๐.๗๐	๓.๙๘	๐.๖๑
รวม	๔.๔๖	๐.๖๐	๔.๑๓	๐.๗๓	๔.๐๗	๐.๖๘

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๖๖ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๔.๔๖$) ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๓$) และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ คือ ($\bar{X} = ๔.๐๗$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่

ตารางที่ ๔.๗ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และหน้าที่	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. ยึดหลักธรรมตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน	๔.๔๕	๐.๕๕	๔.๒๑	๐.๗๙	๔.๐๒	๐.๗๓
๒. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวตนเอง	๔.๓๕	๐.๖๖	๔.๓๑	๐.๗๐	๔.๒๙	๐.๘๐
๓. มีการวางแผนการใช้จ่ายรายได้กับ รายจ่ายให้มีความสมดุลกัน	๔.๕๐	๐.๖๕	๓.๙๖	๐.๘๒	๔.๒๓	๐.๗๐
๔. การใฝ่รู้ใฝ่เรียนนำความรู้ใหม่มา ปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในหน้าที่ อย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๐	๐.๖๔	๓.๖๓	๐.๗๙	๓.๘๗	๐.๗๒
๕. มาปฏิบัติงานก่อนเวลาและกลับหลัง เวลาราชการปกติ	๔.๐๐	๐.๕๔	๓.๘๕	๐.๗๒	๓.๙๘	๐.๖๑
รวม	๔.๒๖	๐.๖๖	๓.๙๙	๐.๗๘	๔.๐๗	๐.๗๕

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๑๑ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาในด้านการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑

($\bar{X} = ๔.๒๖$) ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ คือ ($\bar{X} = ๔.๐๗$) และผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ ($\bar{X} = ๓.๙๙$)

๕) ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา

ตารางที่ ๔.๘ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ	๔.๒๗	๐.๖๖	๔.๒๕	๐.๖๕	๔.๐๒	๐.๗๓
๒. การอุทิศเวลาของตนให้กับทางราชการ	๔.๐๐	๐.๗๖	๔.๒๕	๐.๖๒	๔.๐๐	๐.๙๑
๓. มีความรักความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๔.๕๙	๐.๖๔	๔.๕๒	๐.๕๘	๔.๒๙	๐.๘๐
๔. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม	๔.๒๙	๐.๘๐	๔.๒๙	๐.๖๑	๔.๒๓	๐.๗๐
๕. มีความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๖๐	๐.๘๕	๔.๓๗	๐.๖๐	๔.๒๕	๐.๕๖
รวม	๔.๓๕	๐.๘๘	๔.๓๔	๐.๖๕	๔.๑๖	๐.๖๘

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองตนด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๒๘ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนา ในด้านการครองตน ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๔.๓๕$) ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ ($\bar{X} = ๔.๓๔$) และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองตน ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ คือ ($\bar{X} = ๔.๑๖$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น

ตารางที่ ๔.๙ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. ความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน	๔.๓๑	๐.๖๕	๔.๐๘	๐.๖๕	๔.๔๒	๐.๕๔
๒. การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนอื่น	๔.๔๒	๐.๖๘	๔.๐๑	๐.๖๓	๔.๔๒	๐.๗๐
๓. การแสดงความยินดีกับความสำเร็ของคนอื่น	๔.๒๙	๐.๖๓	๓.๙๖	๐.๖๖	๔.๑๕	๐.๖๕
๔. เมื่อมีปัญหาเอาตัวเข้าสมานและแก้ปัญหา	๔.๑๙	๐.๖๐	๓.๘๕	๐.๗๐	๔.๒๓	๐.๗๐
๕. ความเป็นผู้มีปียวาจาสุภาพไพเราะน่าฟัง	๔.๕๐	๐.๕๙	๔.๒๒	๐.๖๒	๔.๔๔	๐.๖๗
รวม	๔.๓๔	๐.๖๕	๔.๐๒	๐.๖๘	๔.๓๓	๐.๗๐

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่นของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาด้านการครองคน ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่นมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๔.๓๔$) ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองคน คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่นมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ คือ ($\bar{X} = ๔.๓๓$) และผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการครองคน คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่นมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ ($\bar{X} = ๔.๐๒$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านการสร้างสัมพันธ์ในองค์กร	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. การเข้าร่วมกิจกรรมและส่งเสริมองค์กรวิชาชีพ	๔.๐๒	๐.๖๔	๓.๘๘	๐.๗๓	๓.๖๙	๐.๘๑
๒. การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง	๓.๖๐	๐.๖๔	๓.๗๕	๐.๗๖	๓.๗๗	๐.๗๓
๓. การติดตามปัญหาของชุมชนและสังคม	๔.๓๑	๐.๖๒	๓.๘๗	๐.๗๙	๓.๘๑	๐.๖๐
๔. การเป็นคนมีลักษณะคิดก่อนพูด	๔.๓๕	๐.๖๑	๔.๒๙	๐.๖๗	๔.๐๐	๐.๘๒
๕. การเป็นคนมีความสามารถในการคิดและเสนอเหตุผล	๓.๕๐	๐.๖๑	๓.๙๐	๐.๖๙	๓.๙๔	๐.๗๓
รวม	๓.๙๖	๐.๖๒	๓.๙๔	๐.๗๕	๓.๘๔	๐.๗๘

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านการสร้างสัมพันธ์ในองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๓.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาด้านการครองคน ด้านการสร้างสัมพันธ์ในองค์กรมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๓.๙๖$) ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองคน ด้านการสร้างสัมพันธ์ในองค์กรมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ ($\bar{X} = ๓.๙๔$) และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองคน ด้านการสร้างสัมพันธ์ในองค์กร มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ คือ ($\bar{X} = ๓.๘๔$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. การให้คำปรึกษาช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความจริงใจ	๔.๔๔	๐.๖๗	๔.๔๔	๐.๕๔	๔.๓๓	๐.๘๑
๒. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ให้ความรู้ความสามารถพัฒนาศิษย์	๔.๕๘	๐.๖๒	๔.๒๗	๐.๖๐	๔.๔๗	๐.๔๐
๓. การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ศิษย์และผู้รับบริการ ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๔.๐๐	๐.๕๗	๔.๓๗	๐.๕๖	๔.๐๓	๐.๔๐
๔. การใช้กริยาวาจาที่สุภาพกับลูกศิษย์จนเป็นนิสัย	๔.๓๒	๐.๖๔	๔.๒๕	๐.๕๖	๔.๓๓	๐.๕๐
๕. การแสดงความรักและความห่วงใยลูกศิษย์และผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ	๔.๓๑	๐.๖๕	๔.๓๕	๐.๖๒	๔.๕๔	๐.๕๐
รวม	๔.๓๒	๐.๖๕	๔.๓๒	๐.๕๘	๔.๓๔	๐.๖๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองคน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๓๓ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาด้านการครองคน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๓.๓๔$) ศึกษานิเทศก์และ ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองคน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ เท่ากัน ($\bar{X} = ๔.๓๒$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลของการปฏิบัติหน้าที่

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลของการปฏิบัติหน้าที่	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. ทำงานด้วยความเสียสละมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จของงาน	๔.๐๗	๐.๘๔	๔.๒๙	๐.๖๗	๔.๑๒	๐.๕๘
๒. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จอย่างมีคุณภาพ	๔.๑๕	๐.๖๕	๔.๒๓	๐.๖๒	๓.๙๘	๐.๗๐
๓. เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อศิษย์และผู้รับบริการให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ	๔.๓๖	๐.๖๐	๔.๓๒	๐.๕๘	๔.๑๐	๐.๘๙
๔. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๐	๐.๘๑	๔.๓๒	๐.๖๑	๓.๘๕	๐.๘๓
๕. ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคนอื่นในการปฏิบัติงาน	๔.๒๑	๐.๕๙	๔.๓๗	๐.๖๗	๔.๐๐	๐.๗๔
รวม	๔.๑๕	๐.๗๗	๔.๓๐	๐.๖๕	๔.๐๑	๐.๗๗

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๑๕ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๔.๓๐$) ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาด้านการครองงาน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๕$) และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ มีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ คือ ($\bar{X} = ๔.๐๑$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเอง

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเอง	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. มีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเองเสมอ	๓.๕๐	๐.๖๔	๓.๙๔	๐.๘๐	๔.๐๐	๐.๗๐
๒. ศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางาน	๓.๙๑	๐.๗๓	๓.๘๗	๐.๗๒	๓.๘๗	๐.๗๙
๓. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาหลักการ วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน	๓.๑๙	๐.๘๑	๓.๕๕	๐.๗๘	๓.๖๓	๐.๙๓
๔. ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการเรียน การสอนและการพัฒนางาน	๓.๙๒	๐.๘๐	๔.๐๖	๐.๖๔	๓.๘๕	๐.๔๗๒
๕. มีความสามารถในการทำงานที่ยากหรือ งานใหม่ให้สำเร็จเป็นผลดี	๓.๑๓	๐.๖๓	๓.๙๕	๐.๖๑	๓.๗๑	๐.๖๗
$\Sigma \bar{X}$	๓.๕๓	๐.๖๕	๓.๘๗	๐.๗๒	๓.๘๑	๐.๗๔

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๓.๗๔ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเองมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๓.๘๗$) ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเองมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ คือ ($\bar{X} = ๓.๘๑$) และศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาด้านการครองงาน ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเองมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ ($\bar{X} = ๓.๕๓$)

ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ โดยแยกเป็นรายด้าน

ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	ศึกษานิเทศก์		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
๑. เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับสาธารณชนทราบตลอดเวลา	๔.๑๔	๐.๗๓	๔.๗	๐.๗๖	๓.๕๔	๐.๖๗
๒. อาสาสมัครทำงานที่ไม่ใช่หน้าที่ของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๔.๔๔	๐.๘๑	๔.๐๔	๐.๗๔	๓.๘๑	๐.๖๒
๓. จัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญ เช่น การปฏิบัติธรรมโครงการราชการใสสะอาดอย่างต่อเนื่อง	๔.๖๕	๐.๕๔	๔.๑๙	๐.๖๙	๔.๒๕	๐.๖๔
๔. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมกับเพื่อนร่วมงาน ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ	๔.๕๐	๐.๕๕	๔.๑๓	๐.๖๓	๔.๒๑	๐.๖๔
๕. เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓.๙๒	๐.๘๐	๔.๑๕	๐.๗๕	๔.๑๖	๐.๖๒
$\Sigma \bar{X}$	๔.๓๓	๐.๘๐	๔.๑๓	๐.๗๒	๓.๙๙	๐.๖๔

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่าผลการพัฒนาจริยธรรมในการครองงาน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม ๔.๑๕ เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาด้านการครองงาน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๑ ($\bar{X} = ๔.๓๓$) ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๓$) และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมีค่าผลการพัฒนาสูงเป็นอันดับ ๓ คือ ($\bar{X} = ๓.๙๙$)

๔.๓ นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑

ผลการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ที่ได้ดำเนินการปรับปรุงตามผลการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วมาดำเนินการต่อด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ จำนวน ๕ รูป/ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ รับรอง และนำเสนอแนวทางเมื่อวันอังคารที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ เป็นต้นไป โดยมีนายเสกสรร เขียวไกร ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโพนวิทยายน เป็นผู้ดำเนินการสนทนา นางสาวกัญญาพร ผาดโสง เจ้าหน้าที่ครูสภาจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นผู้จัดบันทึกการสนทนา และนางสุปรียา พันอุตสาร์ท ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคมเป็นผู้ช่วยดำเนินการ ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มได้ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะประเด็นการสนทนากลุ่ม สรุปได้ ดังนี้

ประเด็นการสนทนา เพื่อนำเสนอและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ สรุปได้ดังนี้

๑) ความถูกต้องของรูปแบบ

ประเด็น ความถูกต้องของรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ผลจากการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการในการดำเนินการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ นั้น มีความถูกต้องตามหลักการพัฒนาจริยธรรม “...เห็นด้วยที่ต้องมีการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ เพื่อพัฒนาคุณภาพคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ มีจรรยาบรรณที่เหมาะสม โดยต้องมีกระบวนการขั้นตอนการพัฒนา และวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจน ซึ่งต้องเริ่มจากสร้างความตระหนัก สร้างความรู้ความเข้าใจ แล้วสามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักธรรมและนำไปใช้ในการ

พัฒนาตนเองด้านการครองตน ครองคน ครองงานต่อไป...”^{๓๑} เพราะในการประกอบวิชาชีพครูให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูอยู่เนือง ๆ เพื่อให้การดำเนินการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ “...ในเรื่องของการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้นมีความถูกต้อง เพราะคนที่ประกอบวิชาชีพครูต้องเป็นคนที่มีความมีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพสูง ต้องเป็นแบบอย่างของผู้เรียนเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพต่อไปต้องมีการพัฒนาตนเองด้านการครองตน ครองคน และครองงานอย่างต่อเนื่อง มีดำเนินการควบคู่กันไปกับการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง...”^{๓๒} และมีข้อเสนอแนะว่า “...ก่อนที่จะดำเนินการพัฒนาควรมีการเตรียมการโดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล บริบทของผู้ประกอบวิชาชีพครูโดยการใช้การสำรวจ สัมภาษณ์เพื่อให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ละเอียดที่ควรพัฒนาของผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ชัดเจนและถูกต้อง โดยเฉพาะด้านการครองตน การครองคน การครองงานทั้งสามส่วนต้องได้รับการพัฒนาให้ถูกต้อง และสอดคล้องกันเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนา...”^{๓๓} “รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ มีความถูกต้องเพราะมีการบูรณาการหลักธรรมที่เหมาะสม สามารถนำไปพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูและสามารถนำไปใช้พัฒนาได้จริง”^{๓๔} “ผมมีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ มีความถูกต้องเพราะได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบทั้งด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้นำไปใช้จนเกิดผลดีจึงมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และหลักการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง”^{๓๕}

^{๓๑} สนทนากลุ่ม พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยาการหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๒} สนทนากลุ่ม ดุรงค์ศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๓} สนทนากลุ่ม วชิรนุช พรหมภักดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๔} สนทนากลุ่ม สายรุ้ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๕} สนทนากลุ่ม ดร.โณทัย อุดมบุญญาภาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการเสอบวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยการบาลย์พิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

๒) ความเหมาะสมของรูปแบบ

ประเด็น ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักธรรมต่าง ๆ ได้แก่ หลักพรหมวิหาร ๔, สังคหวัตถุ ๔, อิทธิบาท ๔, ศีล ๕, ขันติโสรัจจะ, กัลยาณมิตรธรรม ๗, หิริโอตตัปปะ, สติสัมปชัญญะ และโยนิโสมนสิการ มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้น “...มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีความสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพครู และมีความสอดคล้องตามหลักการพัฒนา หลักวิชาการสำหรับการพัฒนาครู...”^{๓๖} “...ผมขอชื่นชมรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ซึ่งเปรียบได้เหมือนกับผู้วิจัยได้วางรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูไว้อย่างเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ทั้งในเรื่องของเนื้อหาสาระ หรือขั้นตอน วิธีการ อยากให้เชื่อมโยงกับหลักธรรมที่นำมาบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม...”^{๓๗} เพราะในการพัฒนาจริยธรรมหรือก่อนที่จะดำเนินการกิจการงานใด ๆ ให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการสำรวจ ตรวจสอบข้อมูลของสภาพปัจจุบันของผู้ประกอบวิชาชีพจึงนำข้อมูลมาสร้างรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของผู้ประกอบวิชาชีพ และมีข้อเสนอแนะว่า “... ควรเพิ่มเติมให้มีการกำหนดเป้าหมายในกิจกรรมย่อยผู้และรับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามทิศทาง และเป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ทั้งด้านการครองตน การครองคน การครองงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด...”^{๓๘} “...รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีความเหมาะสมเพราะมีการบูรณาการหลักธรรมที่เหมาะสม เช่นการครองตนประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ หลักฆราวาสธรรม ๔ การครองคนประยุกต์ใช้หลักธรรม พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ และการครองงานประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ สามารถนำไปพัฒนาจริยธรรมผู้

^{๓๖} สนทนากลุ่ม พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๗} สนทนากลุ่ม ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๓๘} สนทนากลุ่ม วชิรณัฐ พรหมภักดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ประกอบวิชาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูและสามารถนำไปใช้พัฒนาได้จริง...”^{๓๙} “...เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ มีความเหมาะสมเพราะได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้นำไปใช้จนเกิดผลดีจึงมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และหลักการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง...”^{๔๐}

๓) ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบ

ประเด็น ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ผลจากการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นว่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ที่นำหลักธรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาบูรณาการในการดำเนินการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ด้านการครองตน การครองคน และการครองงานนั้น มีความเป็นไปได้อย่างยิ่งตามหลักการพัฒนา และหลักวิชาการ “...หัวใจหลักของการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูคือ หลักคุณธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทความต้องการในการพัฒนาครู โดยต้องสร้างความตระหนัก สร้างความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการครองตน ครองคน ครองงาน จึงเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาที่นำเสนอมีความเป็นไปได้สูงที่จะนำไปใช้พัฒนาให้เกิดผลดี เพราะมีหลักปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี...”^{๔๑} เพราะในการดำเนินการพัฒนาจริยธรรมครูให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการสร้างรูปแบบการพัฒนาที่ถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของผู้ประกอบวิชาชีพครู มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะนำไปใช้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มเติมให้มีการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในการจัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพื่อนำมาใช้กำหนดงบประมาณในการดำเนินการปฏิบัติการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ “...ผมเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้

^{๓๙} สนทนากลุ่ม สายรุ้ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๐} สนทนากลุ่ม ดร.โณทัย อุดมบุญญานุกาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยการศึกษาล้ำเลิศพิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๑} สนทนากลุ่ม พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีการนำไปใช้ในการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ครบทุกด้านทั้งด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ได้ผลการพัฒนาเชิงประจักษ์ จึงมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเป็นอย่างสูง...”^{๔๒} “...จากการนำเสนอรูปแบบดิฉันเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่งเพราะมีรูปแบบที่ชัดเจนเน้นการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมีการบูรณาการกิจกรรมที่เหมาะสม เช่นการครองตนประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ หลักฆราวาสธรรม ๔ การครองคนประยุกต์ใช้หลักธรรม พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ และการครองงานประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ สามารถนำไปพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและสามารถนำไปใช้พัฒนาได้จริง...”^{๔๓} “...ดิฉันมีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเพราะได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบทั้งด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้นำไปใช้จนเกิดผลดีจึงมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และหลักการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง...”^{๔๔} “...จากการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูผมเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง แต่ขอเสนอแนะให้ควรเพิ่มเติมให้มีการกำหนดเป้าหมายในกิจกรรมการปฏิบัติหรือกิจกรรมย่อยให้ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้การปฏิบัติการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามทิศทาง และเป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ทั้งด้านการครองตน การครองคน การครองงาน...”^{๔๕}

^{๔๒} สนทนากลุ่ม ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๓} สนทนากลุ่ม วชิรนุช พรหมภักดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๔} สนทนากลุ่ม สายรุ่ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๕} สนทนากลุ่ม ดร.โณทัย อุดมบุญญาภาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยการศึกษาลำพูนพิทยาสภมิต จัหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

๔) ประโยชน์ของรูปแบบ

ประเด็น ประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ผลจากการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษา “...รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง เพราะมีการบูรณาการหลักธรรมที่เหมาะสม เช่นการครองตนประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ หลักพรหมวิหาร ๔ การครองคนประยุกต์ใช้หลักธรรม พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ และการครองงานประยุกต์ใช้หลักกัปปิยาต ๔ ซึ่งการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในทางปฏิบัตินั้น สอดคล้องกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูอยู่แล้วเพียงแต่ต้องสร้างความตระหนัก ที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการครองตน การครองคน และการครองงาน...”^{๔๖} “...ผมยอมรับว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นรูปแบบของการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาจริยธรรมครู ซึ่งส่วนใหญ่ที่ทำอยู่คือทำให้ความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ดังนั้นนวัตกรรมนี้จึงเชื่อว่ามีประโยชน์แก่ผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างแน่นอน อยากให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้วิจัยว่าการนำรูปแบบการพัฒนานี้ไปใช้นั้นสามารถทำให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”^{๔๗} “...ดิฉันเชื่อมั่นว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยนำเสนอมานั้นมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะในการพัฒนาการจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประโยชน์เป็นอย่างมาก และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมให้มีการประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพต่อไป...”^{๔๘} “...ดิฉันขอชื่นชมการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ เพราะมีประโยชน์ต่อการ

^{๔๖} สนทนากลุ่ม พระครูวิจิตรธรรมโกวิท, วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๗} สนทนากลุ่ม ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๔๘} สนทนากลุ่ม วชิรนุช พรหมภักดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

พัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูในปัจจุบันมากเนื่องจากในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาในหน้าที่ของครู จึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเช่นกัน จึงจำเป็นต้องสร้างรูปแบบการพัฒนาที่มีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการครองตน การครองคนและการครองงานดังเช่นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนี้ถือว่ามีประโยชน์มาก ๆ...”^{๔๙} “...ผมเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ มีประโยชน์มาก เพราะปัจจุบันการพัฒนาผู้ประกอบการจะเน้นด้านวิชาการ เป็นส่วนมาก ส่วนการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูนั้นมีค่อนข้างน้อย ซึ่งสภาพปัจจุบัน ปรากฏปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูหลายประการดังจะเห็นได้จากข่าว ตามสื่อต่าง ๆ แสดงว่าคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครูด้านจริยธรรมนั้นย่อหย่อนลงไปมาก จึงควรมี รูปแบบการพัฒนาดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมานี้ มีความถูกต้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และมีประโยชน์มากต่อการพัฒนาคุณภาพผู้ประกอบการวิชาชีพให้ครอบคลุมทั้งด้านการครองตน การครองคน และการครองงานจึงควรนำเสนอต่อยอดให้มีการนำไปใช้ในระดับที่สูงขึ้นไป...”^{๕๐}

สรุปผลการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน ๙ รูป/ท่าน ที่มีต่อแนวรูปแบบ การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ สรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ และ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้อภิปรายตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบ วิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ตามองค์ประกอบ และ รูปแบบของการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูโดยมีการบูรณาการรูปแบบ การพัฒนากับหลักธรรม โดยการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ สอดคล้องกับการครองตนได้แก่ หลักฆราวาสธรรม ๔, ศีล ๕, หิริโอตตัปปะ ส่วนการครองคน สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร ๔, หลักสังคห-วัตถุ ๔ และการครองงานสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท ๔, อริยสัจ ๔ และผู้เข้าร่วมสนทนาได้ร่วมกันอภิปรายตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๑ ตามประเด็นการ

^{๔๙} สนทนากลุ่ม สายรุ้ง น้อยนาจารย์, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑, ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๕๐} สนทนากลุ่ม ดร.โณทัย อุดมบุญญาภาพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยการศึกษาลือชัยบึงขาค จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ตรวจสอบ ๔ ประเด็นได้แก่ ๑) ความถูกต้องของรูปแบบ ๒) ความเหมาะสมของรูปแบบ ๓) ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบ และ ๔) ประโยชน์ของรูปแบบ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดำเนินสนทนาและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ตามประเด็นสนทนาครบทุกประเด็น และสรุปความเห็นว่าเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบ และเป็นไปได้ในการปฏิบัติและมีประโยชน์ต่อการพัฒนাজริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู หากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ได้นำรูปแบบการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ดังกล่าวไปใช้แล้วจะทำให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครูโดยภาพรวมทั้งด้านการครองตน การครองคน และการครองงานและเกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ โดยภาพรวมได้แต่รูปแบบการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ ดังกล่าวต้องปรับปรุงเพียงเล็กน้อย คือ ควรกำหนดวิธีการและกิจกรรมในการดำเนินการปฏิบัติจริงที่หลากหลายสามารถนำไปใช้กับกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพครูได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ควรจัดทำรายละเอียดเพิ่มเติมของแบบย่อย ๆ เน้นเฉพาะด้านจริยธรรมด้านการครองตน การครองคน และการครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ดังนั้นผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนาจึงให้การรับรองรูปแบบการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ เพื่อเสนอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ เพื่อได้นำไปใช้ในการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

จากการศึกษาจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาทจากพระไตรปิฎกและเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์และจัดทำหลักสูตรพัฒนাজริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู แล้วดำเนินการการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนাজริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูสรุปผลและนำเสนอรูปแบบการพัฒนাজริยธรรมโดยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนাজริยธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ สรุปเป็นรูปแบบการพัฒนাজริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู คือ DEP Model

D หมายถึง การพัฒนাজริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน

E หมายถึง หลักจริยธรรมที่นำมาพัฒนาการครองตน ครองคนและครองงาน

P หมายถึง การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

รูปแบบการพัฒนา ในแต่ละด้านปรากฏ ดังนี้

การครองตน D ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบและด้านรักษา วินัยและเคารพกติกา E หลักจริยธรรม ประกอบด้วย ศีล ๕ ขรวาสาธรรม ๔ สติสัมปชัญญะ และ หิริโอตตัปปะ P การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกระดับ

การครองคน D ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ในองค์กร และด้านความสัมพันธ์ต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ E หลักจริยธรรม ประกอบด้วย พรหมวิหารีย์ ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณธรรม ๗ และอคติ ๔ P การมีส่วนร่วมของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

การครองงาน D ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการพัฒนางาน ด้าน การพัฒนาตนเอง และด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม E หลักจริยธรรม ประกอบด้วย อิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ และขันติโสรัจฉะ P การมีส่วนร่วมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู DEP

ตารางที่ ๔.๑๕ วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model. ด้านการครองตน

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
ด้านการครองตน ๑. คุณธรรม จริยธรรม ๒. ความรับผิดชอบ ๓. ระเบียบวินัย และ เคารพกติกา	๑. ศีล ๕ ๒. ขรวาสาธรรม ๔ ๓. หิริโอตตัปปะ ๔. สติสัมปชัญญะ	D = Development (การพัฒนา) ๑. การพัฒนาจริยธรรมด้าน กาย วาจา ๑.๑ การพัฒนาบุคลิกที่ดี ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม สำนวมกาย วาจา ใจ ทั้งต่อบุคคลในวัยเดียวกัน และบุคคลที่อาวุโสกว่า และผู้ที่มีวุฒิภาวะนั้น้อย กว่า มักจะกล่าวคำทักทายและแสดงความเคารพ อยู่เสมอ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องตาม กาลเทศะ สวยงาม ๑.๒ การปรับตัว รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง เมื่อไหร่ที่มี ปัญหา มักจะใช้สติเพื่อแก้ไขปัญหามีจิตใจมั่นคง สนใจเรียนรู้วัฒนธรรมของสถานศึกษา สามารถ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานทุกคนได้ดี และ

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>สามารถปรับตัวเพื่อทำการสอนได้ และเกิดความเข้าใจนักเรียน</p> <p>๒. การดำรงชีวิต</p> <p>๒.๑ การประพฤติตนตามหลักศาสนา</p> <p>๑) ดำรงตนเป็นพุทธมามกะที่ดี โดยการไปทำบุญตักบาตรตามโอกาสต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ถูกเหยียดหยามผู้อื่น และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น ๆ</p> <p>๒) ประพฤติปฏิบัติ และฝึกฝนตนเองตามหลักศีล ๕ คือการละเว้นจากการเบียดเบียนชีวิต ละเว้นจากการลักทรัพย์ ละเว้นจากการประพฤตินิन्दในกาม ละเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง และละเว้นจากการดื่มสุรา ของมีเมา และยาเสพติดทุกประเภท</p> <p>๓) ประพฤติ ปฏิบัติ และฝึกฝนตนเอง ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ คือ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น มีการฝึกตนเองในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และมีประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้นต่ออุปสรรค และปัญหาในการดำรงชีวิต มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น และส่วนรวม</p>
		<p>๔) ประพฤติ ปฏิบัติ และฝึกฝนตนเอง ตามหลัก หิริ โอตตัปปะ ควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤตินิन्द โดยต้องมี หิริ คือความละอายในตนเอง เกรงกลัวต่อการทำบาป โอดตัปปะ คือ มีความเกรงกลัวต่อทุกข์ ความเสื่อม ความชั่ว จนไม่คิดจะกระทำความชั่ว</p> <p>๕) ประพฤติ ปฏิบัติ และฝึกฝนตนเอง ตามหลักสติสัมปชัญญะ ดำรงชีวิตและปฏิบัติงานด้วย</p>

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>ความรู้ตัวอยู่เสมอ มีสติในการทำงานให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม</p> <p>๒.๒ การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง บริหารจัดการเศรษฐกิจในครัวเรือนได้อย่างดี ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย พออยู่พอกินตามอัตภาพ สามารถจัดสรรรายได้ของตนเองได้</p> <p>๓. การพัฒนาตนเอง</p> <p>๓.๑ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน</p> <p>สนใจใฝ่หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ให้ทันโลกทันเหตุการณ์ งานวิจัยทางด้านการศึกษาและวิทยาศาสตร์ และเข้ารับการอบรมต่าง ๆ และจากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงปราชญ์เฉพาะด้าน</p> <p>๓.๒ ความฉลาดทางอารมณ์</p> <p>ทำงานการสอนได้ แม้นักเรียนจะดื้อก็สามารถปรับตัวและหาวิธีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้หันมาสนใจต่อการเรียนได้ สามารถควบคุมอารมณ์โกรธเมื่อนักเรียนไม่ยอมที่ทำงานหรือเซ่อพัง และอดทนอดกลั้น แล้วพยายามอธิบายเหตุผลและความสำคัญของการเรียนให้เด็กได้เข้าใจว่ามีความสำคัญสามารถทำให้เราได้ดีในอนาคตได้ เป็นทำให้พ่อแม่เกิดความภาคภูมิใจในตัวเรา</p>

ตารางที่ ๔.๑๕ วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model. ด้านการครองตน (ต่อ)

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
ด้านการครองตน ๑. คุณธรรม จริยธรรม ๒. ความรับผิดชอบ ๓. ระเบียบวินัย และ เคารพกติกา	๑. ศีล ๕ ๒. ขรവാสาธรรม ๔ ๓. ทิริโอตัมปะ ๔. สติสัมปชัญญะ	๓.๓ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม มักจะต้องทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จตามกำหนดเวลา ทุ่มเทแม้ว่าต้องทำนอกเหนือเวลาก็ตาม และงานที่ได้มามากเป็นที่พอใจของเพื่อนครูและผู้บริหาร หากงานใดได้รับการแก้ไขก็พร้อมยอมรับและทำการแก้ไขให้ดีขึ้นมา ๔. วินัย คุณธรรม จริยธรรมสำหรับความเป็นครู ๔.๑ การมีวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามระบบ ระเบียบของสังคมเพื่อประโยชน์สุข ของส่วนรวม คือ เป็นคนซื่อสัตย์ มีความกระตือรือร้นในการ ปฏิบัติงาน ประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตได้ ๔.๒ วินัยและการรักษาวินัยของทางราชการ ให้การสนับสนุนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายและ หน่วยงานการศึกษาด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอ ภาค และเที่ยงธรรม มีความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ทุ่มเทร่างกายแรงใจในการทำงาน ตอนเย็นหลังเลิกงาน ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและ ระเบียบของทางราชการ อุทิศเวลาให้ทางราชการ ไม่ละทิ้งนักเรียน กระทำตนอยู่ในกรอบวินัยของ ทางราชการ รักษาชื่อเสียง ภาพพจน์ของตนเอง และของโรงเรียน รวมทั้งรักษาเกียรติศักดิ์ของ ตำแหน่ง หน้าที่ราชการของตนเองมิให้เสื่อมเสีย

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>โดยไม่กระทำการใด ๆ ที่ได้ชื่อว่าประพฤติชั่วและไม่กลั่นแกล้งกล่าวหาผู้อื่นโดยปราศจากความจริง</p>
		<p>๔.๓ คุณธรรม จริยธรรม</p> <p>ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม ไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง มีความวิริยะอุตสาหะ คือ งานไหนที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ก็พยายามศึกษา สอบถามผู้รู้ แล้วทำงานสำเร็จ ลุล่วงไปได้โดยดี มีความขยันหมั่นเพียร พุ่มเทเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่แม้กระทั่งล่วงเลยเวลาราชการก็ตาม เคารพผู้อาวุโสกว่าโดยการแสดงความเคารพ กตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดา รู้จักการให้อภัย และใช้จ่ายอย่างประหยัด ซื่อเฉพาะของที่จำเป็นเมื่อได้รับมอบหมายงานใดไปทำ จะให้ความใส่ใจต่องาน ไม่โยนงานให้ผู้อื่น ต้องเดือดร้อนต้องมาแก้ไขแทน เมื่อทำงานผิดพลาดพร้อมรับฟังและแก้ไข พยายามอดทนอดกลั้นทุกสถานการณ์ และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เห็นได้จากการแสดงความเคารพขณะได้ยินเพลงชาติ</p> <p>๔.๔ การประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมกับความ เป็นครู</p> <p>ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ทั้งทางกาย วาจา ใจ โดยมีกิริยามารยาทดี เรียบร้อย รู้จักกาลเทศะให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่ก้าวร้าวต่อเพื่อนร่วมงานและนักเรียน รู้จักสงบสติอารมณ์ได้เป็นอย่างดี อยู่ในศีลธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่ทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมของศิษย์ มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองโดยเข้ารับการอบรม ศึกษาค้นคว้า</p>

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>จากตำรา Internet อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำความรู้มาถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และหลากหลาย อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มีเหตุผลให้ความเป็นกันเองกับศิษย์เห็นได้จากเมื่อศิษย์มีปัญหาจะมาพูดคุยปรึกษาปัญหาต่าง ๆ</p>
		<p>ไม่แสวงหาอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์แก่ตน ตั้งใจสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนให้มีผลการเรียนดีขึ้น ส่วนนักเรียนที่ติอยู่แล้วดีขึ้นไปอีกโดยไม่หวังผลตอบแทน เคารพการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p> <p>๔.๕ การวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู พุ่มเทความตั้งใจในการทำงาน และจะศึกษาเล่าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อจะได้นำความรู้มาพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาตำแหน่งหน้าที่การงาน และเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ให้กับตนเอง</p>

ตารางที่ ๔.๑๖ วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model. ด้านการครองคน

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
<p>ด้านการครองคน</p> <p>๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรมต่อตนเอง และผู้อื่น</p> <p>๒.ด้านความสัมพันธ์ อันดีในองค์กร</p> <p>๓. การสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อ ลูกศิษย์และ ผู้รับบริการ</p>	<p>๑. พรหมวิหาร ๔</p> <p>๒. สังคหวัตถุ ๔</p> <p>๓. กัลยาณมิตรธรรม ๗</p> <p>๔. อคติ ๔</p>	<p>๑. สร้างความสัมพันธ์ในองค์กร ต่อผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือบุคคลใน องค์กร ในการทำงาน ให้คำปรึกษา และยอมรับ ฟังความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ยอมรับใน สิ่งที่ตนได้กระทำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคล ในองค์กรและนอกองค์กร เป็นผู้มียุทธศาสตร์สัมพันธ์ (Human Relation) ที่ดีด้วยคุณธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ คุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ๔ ประการ ๑) เมตตา คือ ความรัก ปราบปรามที่จะ ให้ผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ๒) กรุณา คือ ความสงสาร ปรารถนาให้ผู้อื่นทุกข์ เดือดร้อน ให้พ้นทุกข์ ๓) มูทิตา คือ ความพลอยยินดี ที่ผู้อื่นได้ดี ไม่คิด อิจฉาริษยา ๔) อุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ยินดียินร้ายเมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความวิบัติ โดยที่เรา ก็ช่วย อะไรไม่ได้ ก็ต้องปล่อยวางใจของเราเอง ด้วยปัญญา ตามพระพุทธพจน์ว่า “สัตว์โลก เป็นไปตามกรรม” และสังคหวัตถุ ๔ เป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นไว้ได้ และยังความ สมัค สمانสามัคคี ให้เกิดขึ้นระหว่างกันและ กันด้วย หรือจะเรียกว่า เป็น “หลักธรรมมหา เสน่ห์” ได้แก่ ๑) ทาน รู้จักให้ปัน สิ่งของ ของ ตน แก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ๒) ปิยวาจา รู้จักเจรจา อ่อนหวาน คือ กล่าวแต่วาจาที่สุภาพอ่อนโยน ๓) อตถจริยา รู้จักประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตตา เป็นผู้มีตนเสมอคือ ไม่ถือตัวเย่อหยิ่ง จองหอง อวดดี เป็นผู้มี กัลยาณมิตรธรรม คือ ผู้มีคุณธรรมของมิตรที่ดี ๗ ประการใช้สำหรับการผูกมิตรต่อการครองคน คือ ๑) เป็นผู้น่ารัก (ปิโย) คือ เป็นผู้มีจิตใจ</p>

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>กอบประด้วยเมตตากรุณาพรหมวิหาร ๒) เป็นผู้นำ เคารพบูชา (ครู) คือ เป็นผู้ที่สามารถเอาเป็นที่ พึ่งอาศัย เป็นที่พึ่งทางใจ</p>
		<p>๓) เป็นผู้นำนั้บถื้อ นำเจริญใจ (ภาวนีโย)ด้วย ว่า เป็นผู้ได้ฝึกฝนอบรมตนมาดีแล้วควรแก่การ ยอมรับและยกย่องนั้บถื้อ เอาเป็นเยี่ยงอย่างได้</p> <p>๔) เป็นผู้รู้จักพูดจาโดยมีเหตุผลและหลักการ (วัตตทา) รู้จักชี้แจง แนะนำ ให้ผู้อื่น เข้าใจดี แจ่ม แจ้ง เป็นที่ปรึกษาที่ดี ๕) เป็นผู้อดทนต่อ ถ้อยคำที่ล่วงเกิน วิพากษ์ วิจารณ์ ชักถาม หรือ ขอบปรึกษาหารือ ขอ ให้คำแนะนำต่าง ๆ ได้ (วจนักขโม) ๖) สามารถแถลงชี้แจงเรื่องที่ลึกซึ้ง หรือเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจอย่าง ถูกต้อง และ ตรงประเด็นได้ (คัมภีร์ญ จะ กะถัง กัตตทา) ๗) ไม่ชักนำในอธฐานะ (โน จัฎฐาเน นโยชะเย) คือไม่ชักจูงไปในทางเสื่อม (อบายมุข) หรือไป ในทางที่เหลวไหลไร้สาระ หรือที่เป็นโทษ เป็น ความทุกข์ เดือดร้อน</p> <p>๒. สร้างงานจากการทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำใน การวางแผนก่อนการทำงาน ปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการทำงานทุก ๆ กิจกรรมใน องค์กร และให้ความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ลงมือปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ เต็มความรู้ ความสามารถจนงานที่ได้ทำลุล่วง และประสบ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เห็นความสำคัญ ในการปฏิบัติงานทุกงาน</p> <p>๓. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้มาขอรับการ บริการ และประชาชนในพื้นที่ เป็นหนึ่งใน จรรยาบรรณวิชาชีพครูที่มีต่อผู้รับบริการ และ</p>

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>ต่อสังคม ไม่ปฏิเสธในการให้ความช่วยเหลือ เต็มใจให้บริการ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พร้อมจะให้ความรู้ ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียน ประชาชนในพื้นที่ คอยให้คำแนะนำที่ดี และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเสมอที่มีโอกาส</p>
		<p>๑) ทาน รู้จักให้ปัน สิ่งของ ของตน แก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ๒) ปิยวาจา รู้จักเจรจาอ่อนหวาน คือ กล่าวแต่วาจาที่สุภาพอ่อนโยน ๓) อรรถจริยา รู้จักประพจน์สิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตตา เป็นผู้มีตนเสมอคือ ไม่ถือตัวเย่อหยิ่ง จองทอง อวดดี เป็นผู้มีกัลยาณมิตตธรรม คือ ผู้มีคุณธรรมของมิตรที่ดี ๗ ประการใช้สำหรับการผูกมิตรต่อการครองคน คือ ๑) เป็นผู้น่ารัก (ปิโย) คือ เป็นผู้มีจิตใจ กอปรด้วยเมตตากรุณาพรหมวิหาร๒) เป็นผู้นำเคารพบูชา (ครุ) คือ เป็นผู้ที่สามารถเอาเป็นที่พึ่งอาศัย เป็นที่พึ่งทางใจ ๓) เป็นผู้น่านับถือ นำเจริญใจ (ภาวนีโย)ด้วยว่า เป็นผู้ได้ฝึกฝนอบรมตนมาดีแล้ว ควรแก่การยอมรับและยกย่องนับถือ เอาเป็นเยี่ยงอย่างได้ ๔) เป็นผู้รู้จักพูดจาโดยมีเหตุผลและหลักการ (วัตตตา) รู้จักชี้แจง แนะนำ ให้ผู้อื่น เข้าใจดี แจ่มแจ้ง เป็นที่ปรึกษาที่ดี ๕) เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำที่ล่วงเกิน วิพากษ์วิจารณ์ ชกถาม หรือขอปรึกษาหารือ ขอให้คำแนะนำต่าง ๆ ได้ (วจนักขโม) ๖) สามารถ แกล้งชี้แจงเรื่องที่ลึกซึ้ง หรือเรื่องที่ยุ่งยาก ซับซ้อนให้ เข้าใจอย่าง ถูกต้อง และ ตรงประเด็นได้ (คัมภีร์ธมฺ จะ กะถัง กัตตตา) ๗) ไม่</p>

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>ชักนำในอฐานะ (โน จัฏฐาเน นโยชะเย) คือไม่ชักจูงไปในทางเสื่อม (อบายมุข) หรือ ไปในทางที่เหลวไหลไร้สาระ หรือที่เป็นโทษ เป็นความทุกข์ เดือดร้อน</p>
		<p>๒. สร้างงานจากการทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำในการวางแผนก่อนการทำงาน ปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการทำงานทุก ๆ กิจกรรมในองค์กร และให้ความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ลงมือปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มความรู้ความสามารถจนงานที่ได้ทำลุล่วง และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานทุกงาน</p> <p>๓. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้มาขอรับบริการ และประชาชนในพื้นที่ เป็นหนึ่งในจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่มีต่อผู้รับบริการ และต่อสังคม ไม่ปฏิเสธในการให้ความช่วยเหลือ เต็มใจให้บริการ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พร้อมจะให้ความรู้ ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียน ประชาชนในพื้นที่ คอยให้คำแนะนำที่ดี และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเสมอที่มีโอกาส</p>

ตารางที่ ๔.๑๗ วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ตามรูปแบบ DEP Model. ด้านการครองงาน

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
ด้านการครองงาน ๑. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ๒. ความรู้ความสามารถและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ๓. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน ๔. ความภาคภูมิใจในการทำงานและมีผลงานเป็นที่น่าพอใจ ๕. การคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชน	๑. อิทธิบาท ๔ ๒. โยนิโสมนัสสิกการ ๓. ขันติ โสรัสสะจะ	๑. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายในการทำงานเสมอ ลำดับความสำคัญของงาน เพื่อให้การทำงานเป็นระบบ ถูกต้อง และทันท่วงที่ไม่ให้ราชการเสียหาย มีความตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายที่ได้รับจนสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับฟังคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข ทั้งงานสายการสอน และงานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ ซึ่งการปฏิบัติตนดังกล่าวทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหาร เพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครอง เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ๒. การพัฒนาความรู้และทักษะให้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ศึกษาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ค้นคว้า หาความรู้ พัฒนาค้นคว้าทั้งการอ่านหนังสือ ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ดูข่าวสาร และเข้ารับการอบรมตามความเหมาะสม การพัฒนาด้านสายงานเพื่อนำความรู้มาพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๓. ส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน ใช้รูปแบบวิธีการสอนที่แตกต่างให้เหมาะสมกับสาระ เนื้อหา และผู้เรียน ให้เกิดความสนใจและเข้าใจได้ จัดทำนวัตกรรมการสอนเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ออกแบบกิจกรรมการเรียน

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		<p>การสอนให้มีความหลากหลาย รวมถึงจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริม พัฒนา ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น</p>
		<p>๔. ความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติ ดำเนินงานนั้น ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กร นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และประสานงานระหว่างส่วนราชการกับประชาชนหรือชุมชน</p> <p>๕. ใช้หลักธรรมในการครองงาน ประกอบด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑) ฉันทะ ความรักงาน คือ จะต้องเป็นผู้รักงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ และทั้งจะต้อง เอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน และ มุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ ๒) วิริยะ ความเพียร คือ จะต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วยความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่ หรือในอาชีพของตน จึงจะถึงความสำเร็จ และ ความเจริญก้าวหน้าได้ ๓) จิตตะ ความเป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับกิจการงาน ผู้ที่จะทำงานได้สำเร็จด้วยดี มี ประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำ และมุ่งกระทำงานอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จ ไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระเสียกลางคัน ๔) วิมังสา ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตุผลในการปฏิบัติงานของตนเอง และของผู้�้อยหรือของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ว่า ดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่</p>

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
		วางไว้หรือไม่ ได้ผลสำเร็จ หรือมีความคืบหน้าไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไร มีอุปสรรคหรือปัญหาที่ควรได้รับการ ปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงาน หรือวิธีการบริหารกิจการงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ขั้นตอนนี้เป็นกรนำข้อมูลจากจากที่ได้ติดตาม
		ประเมินผลงานหรือตรวจงานนั้นแลหะมาวิเคราะห์ วิจัย ให้ทราบเหตุผล ของปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องในการทำงาน แล้วพิจารณาแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ และใช้หลักโยสีโสมนัสสิการ ในการทำงาน ต้องคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนางาน ใช้วิจารณ์ญาณคิดให้รอบคอบ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุปรูปแบบการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามรูปแบบ DEP Model.

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
ด้านการครองตน ๑. คุณธรรม จริยธรรม ๒. ระเบียบวินัย และจรรยาบรรณที่ดี	๑. ศีล ๕ ๒. ขรവാธรรม ๔ ๓. หิริโอตตปปะ ๔. สติสัมปชัญญะ	ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู เริ่มตั้งแต่ตนเอง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และผู้มีส่วนได้เสีย เช่น บ้าน วัด และหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น
ด้านการครองคน ๑. มนุษยสัมพันธ์ ๒. การทำงานเป็นทีม ๓. การให้บริการ	๑. พรหมวิหาร ๔ ๒. สังคหวัตถุ ๔ ๓. กัลยาณมิตรธรรม ๗ ๔. อคติ ๔	

การพัฒนาจริยธรรมฯ	หลักธรรม	วิธีการ/กิจกรรม
ด้านการครองงาน ๑. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ๒. ความรู้ความสามารถและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ๓. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน ๔. ความ پاکเพียรในการทำงานและมีผลงานเป็นที่น่าพอใจ ๕. การคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชน	๑. อธิบาท ๔ ๒. โยนิโสมนสิการ ๓. ชั้นติโสรัสจะ	

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู

จากรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่ มีจุดเด่นและจุดพัฒนา ดังนี้

จุดเด่นการพัฒนาที่เข้าถึงผู้บรรยายวิชาชีพครูได้รับการพัฒนาทุกคน ต้องพัฒนาความเข้มข้นของการพัฒนาของแต่ละกลุ่มเครือข่ายไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของวิทยากรและการติดตามควบคุมกำเนิดของเขตพื้นที่การศึกษา

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๔.๑ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม คือ DEP Model

D = Development (การพัฒนา)

E = Ethics (จริยธรรม)

P = Participation (การมีส่วนร่วม)

การพัฒนารูปแบบนี้เป็นการกระจายอำนาจการพัฒนาจริยธรรม ไปยังกลุ่มเครือข่ายและสถานศึกษา ทำให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาทั่วถึงทุกคน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ (๑) เพื่อวิเคราะห์หลักจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อพัฒนาจริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลด้านเอกสารเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในพระพุทธศาสนาเถรวาท และศึกษาข้อมูลภาคสนามซึ่งแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ศึกษา วิเคราะห์หลักจริยธรรมของครูด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตอนที่ ๒ การพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

พื้นที่การวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ ใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ สำนักงานประกอบด้วยอำเภอเมืองกาฬสินธุ์, อำเภอกมลาไสย, อำเภอร่องคำ, อำเภอดอนจาน, อำเภอสหัสขันธ์, และ อำเภอสามชัย มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน ๑๘๑ แห่ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยมีประชากรทั้งหมด ๑๖๒๔ คน ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๑๗ คน ประกอบด้วย

- (๑) ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายละ ๒ คน รวม ๑๘ คน
- (๒) ครูผู้สอน เครือข่ายละ ๑๐ คน รวม ๙๐ คน
- (๓) ศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่าย เครือข่ายละ ๑ คน รวม ๙ คน

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ศึกษาวิธีการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคน และครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๑๐ รูป/ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๕๐ ข้อ

การสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๕.๑.๑ วิเคราะห์หลักจริยธรรมในการครองตน ครองคนและครองงาน ในพระพุทธศาสนา เถรวาท (๑) ด้านการครองตน หลักธรรมที่สำคัญได้แก่ เบญจศีล ฆราวาสธรรม ๔ สติสัมปชัญญะ หิริโอตตปละ และ ปรีชาเสรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชรัชการที่ ๙ (๒) ด้านการครองคน หลักธรรมที่สำคัญได้แก่ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณธรรม ๗ และ อคติ ๔ (๓) ด้านการครองงาน หลักธรรมที่สำคัญได้แก่ อิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการและสุจริต ๓

๕.๑.๒ วิเคราะห์ผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคนและครองงานของ ผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ผลการพัฒนาจริยธรรมด้านการครองตน ครองคนและครองงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีจริยธรรมในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย ๔.๐๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการครองตน ครองคนและครองงาน ได้คะแนนเฉลี่ย ๔.๒๑ , ๔.๐๕ และ ๔.๐๑ ตามลำดับ โดยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนให้คะแนนเฉลี่ย ๔.๐๘ , ๔.๑๒ และ ๔.๐๗ ตามลำดับ

๕.๑.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ใช้รูปแบบ DEP MODEL D (Development) หมายถึง ด้านที่จะพัฒนา E (Ethics) หมายถึง หลักจริยธรรมที่จะพัฒนา และ P (Participation) หมายถึงการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ในการพัฒนาจริยธรรม การครองตน ครองคน และครองงาน

๕.๒ อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยจากผลการวิจัยการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการครองตน ครองคนและครองงานจากผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมด้านการครองตน ประกอบด้วยศีล ๕ ฆราวาสธรรม ๔ สติสัมปชัญญะ และ หิริโอตตปละ

จริยธรรมด้านการครองคน ประกอบด้วย พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ และกัลยาณธรรม ๗ จริยธรรมด้านการครองงาน ประกอบด้วย อิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการและขันติ โสรัสจะ

จากผลการวิจัย จริยธรรมด้านการครองตน ครองคนและครองงาน สอดคล้องกับผลกา
 วิจัยของ พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ. ดร. ที่ได้วิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ที่พบว่า
 พระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า มาสาระที่เป็นศีลและธรรมอยู่ด้วยกัน และสอดคล้องกับเรื่อง
 “การวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ” ที่พบว่า ศีล ๕ เป็นรากฐานแห่งสันติภาพ
 ได้แก่ การนำไปสู่ วัฒนธรรมแบบเมตตา กรุณา และวัฒนธรรมแบบสันติวิธีเป็นมโนสำนึกที่ทำให้เกิด
 ความตระหนัก มนุษยธรรมและลัทธิสากล และดวงเพชร สมศรี ได้ศึกษาเรื่องวิธีพัฒนาจริยธรรมของ
 ข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า หลักจริยธรรมที่ข้าราชการตำรวจต้องใช้คือ (๑) ไตรสิกขา
 (๒) หลักบุญกิริยา ๓ (๓) อคติ ๔ (๔) หลักพรหมวิหาร (๕) หลักสันโดษ (๖) หลักกุศลกรรมบท
 ในหนังสือประวัติพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงลักษณะ
 เด่นของพระพุทธศาสนา คือ (๑) เป็นศาสนาที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (๒) สอนให้ปฏิบัติเรื่องการทำบุญ
 จากการฆ่าสัตว์ (๓) สอนให้แก้ปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรม ให้ถือความถูกต้องเป็นหลัก (๔) สอนให้
 ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (๕) สอนให้มีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน (๖) สอนให้มีความ
 เมตตา กรุณาต่อผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และจิตสอนให้เดินทางสายกลาง คำสอนของพระพุทธเจ้ามี
 ความทันสมัยตลอดเวลา แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนผ่านไปเป็นพันปีแต่คำสอนของพระองค์ยังทันสมัยอยู่
 เสมอ หลักคำสอนของพระองค์หรือหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนา ใครจะวิจัย ใครจะศึกษา
 ก็ยังเป็นหลักคำสอนเดิม ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงคำสอนของพระองค์ได้ นอกจากจะนำหลักคำสอน
 ของพระองค์ ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ เท่านั้นดังคำตรัสที่พระองค์ ส่งพระสาวกไป
 ประกาศพระศาสนาครั้งแรกว่า แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากปวงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์
 ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากปวง ทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์
 ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงไปจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุข แก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าไปโดยทางเดียวกัน ๒ รูป ทรงแสดง
 ธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์
 พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบ ถ้วนสัตว์ทั้งหลายที่มีรูปในดวงตาน้อยมีอยู่
 ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรมภิกษุทั้งหลายแม้เราก้จะไปยังตำบล อรุณเวลาเสนาณิคม
 เพื่อแสดงธรรม

อภิปรายผลการพัฒนาจริยธรรม ผลการวิจัยโดยภาพรวมจากความคิดเห็นของ
 ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันคือการครองตน ครองคนและ ครองงาน
 ของผู้เข้าอบรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ย ๔.๒๑ ๔.๐๕ และ ๔.๐๑ ตามลำดับ
 ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ คชกร บัวคำและคณะ ได้ศึกษา “แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 ของครู” พบว่า พฤติกรรมด้านจริยธรรมของครูอยู่ในระดับมาก และ พระประจักษ์ หลักคำ ได้ศึกษา

การศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า การครองตน ครองคนครองงาน อยู่ในระดับมากเช่นกัน

วิรัช วรรณรัตน์และโกสมุส สายใจ ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา เครือข่ายวิชาการแบบเบญจมิตรและเครือข่ายวิจัยประชาชน พบว่า อาจารย์ทั้งสองสถาบันมีลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมภาพรวม อยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลการศึกษาด้านอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการครองตนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากกว่าด้านอื่น ดังที่กล่าวแล้วว่า ครูทุกกลุ่มที่เข้าอบรมเป็นกลุ่มที่มีความประพฤติดีเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เมื่อได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นจึงระมัดระวังในการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนทั่วไป

ด้านการครองคน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าการครองตน เพราะในความเป็นจริง ตำแหน่งครูผู้สอนไม่ใช่ตำแหน่งผู้บริหาร การครองคนควรจะเน้นหนักอยู่กับการดูแลลูกศิษย์ ซึ่งในจรรยาบรรณวิชาชีพจะอยู่ในจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ที่ต้องมีความรักความสามัคคีและร่วมใจกันในการพัฒนาการศึกษา

ด้านการครองงานมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าทุก ๆ ด้านแต่ยังอยู่ในระดับมากเท่ากับ (๕๔.๐๑) ด้านนี้ได้คะแนนค่อนข้างน้อย คือการพัฒนางานและการพัฒนาตนเอง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยทั้งสามรวม ๓.๓๗ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางไปหามาก

ผลจากการประเมินด้านนี้สอดคล้องกับผลคะแนนการทดสอบทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นระดับชาติ (o-net) ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ความเป็นจริงครูมีความขยันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ ขาดการนำนวัตกรรมที่หลากหลายยังใช้การบรรยายเป็นส่วนมาก

ด้านการครองตน มีประเด็นหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเห็นสอดคล้องกัน คือ เลื่อมใสการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมาตลอด แม้ว่ารูปแบบการปกครองบางครั้งก็เป็นเผด็จการแต่เนื้อหาจริง ๆ ประชาชนยังมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิที่จำเป็น อีกทั้งความศรัทธาที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เต็มเปี่ยมมาตลอด แม้ว่าจรรยาบรรณวิชาชีพจะกำหนดให้ข้าราชการทุกคนต้องเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่ความเป็นจริงเป็นศรัทธา ที่เกิดจากใจจริงของข้าราชการโดยทั่วไป

อีกประเด็นหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นสอดคล้องกันคือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนในระดับมาก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนทุกโรงเรียนเข้าโครงการ DLTV (Distance Learning

Television) สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนไกลกังวลเป็นการแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและความเสมอภาคทางการศึกษา

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู สำหรับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพครู ที่ผลการวิจัยนำเสนอเป็น (DEP Model) เพราะว่าการพัฒนาจริยธรรมในปัจจุบัน ทำในวงแคบ ส่วนมากจะพัฒนาให้กับผู้บริหาร จึงควรกระทำในวงกว้างคือการมีส่วนร่วม (P = Participation) ให้หน่วยงานทุกหน่วยงานร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คชกรณ์ บัวคำและคณะ ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ๑) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้ครูรู้และเข้าใจข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติตนและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งพัฒนาโดยชุดฝึกอบรม ๒) การฝึกประสบการณ์เน้นการฝึกในการปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ และตามแบบแผนพฤติกรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อให้ครูปฏิบัติงานในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรมและปฏิบัติตนโดยยึดวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งพัฒนาโดยที่การฝึกในขณะปฏิบัติงานและ ๓) การสร้างเจตคติที่ดี เน้นการสร้างความตระหนักและความเข้าใจ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ครูละเอียดต่อการทำผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครู ก้าวต่อการทำผิดวินัยข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาโดยชุดการศึกษากรณีตัวอย่างและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงเพชร สมศรี ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของตำราฉบับนั้นจะต้องให้บุคคลภายนอก หรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมโดยนำหลักกคคต ๔ มาบูรณาการ สนับสนุนค่านิยมให้รู้จัก คำว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในชีวิตประจำวัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายนำสู่การปฏิบัติได้จริง และระดับสถานศึกษาควรพัฒนาจริยธรรมให้กับบุคลากรทุกคน เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกับบุคลากรทุกคน มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๒.๑ ศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมระดับประเทศ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๕.๓.๒.๒ ศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของสถาบันทางการศึกษาที่ผลิต นักศึกษาครู

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กิตติพันธ์ รุจิรกุล. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙.

แก้ว ชิตตะขบ. รวมวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี ตามหลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๗.

กรมศาสนากระทรวงวัฒนธรรม. พระไตรปิฎกฉบับประชาชนตอนว่าด้วยพระสูตร.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐.

คุรุสภา. หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและ

จรรยาบรรณ ของผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟ

วิ้ง จำกัด, ๒๕๕๗.

จริยา ชินวรรณโณ. จริยธรรมในวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๔.

จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. ศาสนาชีวิตและสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภาหัวใจ บริษัท

ตฤตา จำกัด, ๒๕๕๗.

จำเรณูรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. จริยศาสตร์: ปรัชญาจริยะ: สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟ พริน จำกัด, ๒๕๕๗.

ทินพันธ์ นาคะตะ. คุณธรรมจริยธรรมกับศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร: อี บั๊ค, ๒๕๖๐.

ผกา สัตยธรรม. คุณธรรมของครู. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรมฉบับปรับปรุง และขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: โรง

พิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๔.

_____ . **ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.

_____ . **ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๔.

_____ . **หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการคณาจารย์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๕๘.

พุทธทาสภิกขุ. **ฆราวาสธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานปริวรรตน์, ๒๕๓๗.

วศิน อินทสระ. **จริยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔.

วิรัช วรรณรัตน์ และ โกสุม สายใจ. “คุณลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาเครือข่ายวิชาการเบญจมาบพิตร”. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๕.

วินันท์กานต์ รุจภักดิ์,เอมมา อาสนจินดา. **จริยธรรมในวิชาชีพครู**. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖.

แสง จันทร์งาม. **ศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๕.

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์. **จริยศาสตร์ Ethics**. ขอนแก่น: เอ็มมีก้อปปี เซ็นเตอร์, ๒๕๕๖.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐**
แนวนโยบายรัฐ. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๖๐.

(๒) **ดุชนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:**

กัลยา คิดก่อนทำ. “รูปแบบเพื่อพัฒนาชีวิตรูปแบบที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ดาวรุ่ง ชะระอ่ำ. “การพัฒนารูปแบบการผลิตครูยุคใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ดวงเพชร สมศรี. “วิธีพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระประจักษ์ชัย หล้าคำ. “การศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระวิมาน คมภีร์ปณโย (ตริภุมล). “การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พายุ ภูคำวงศ์. “การปรับใช้หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

(๓) รายงานวิจัย:

คชกรณ์ บัวคำ และคณะ. “แนวทางพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๘.

พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ. ดร. “การศึกษาวิเคราะห์ หลักจริยศาสตร์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

วัฒนา สุวรรณไตรย์ และ ผศ. ดร. ประยูร บุญใช้. “การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตร ๕ ปี)”. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๙.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

จิราภรณ์ รังรีน. **ครองตน ครองคน และครองงาน**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๖๐, (อัดสำเนา).

ดวงเดือน พินสุวรรณ. **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู**. เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๖๐, (อัดสำเนา).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑. **ประมวลจริยธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. เอกสารประกอบการอบรม. กาฬสินธุ์: เอกสารประกอบการอบรม, ๒๕๕๘, (อัดสำเนา).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑. **แผนปฏิบัติการปี ๒๕๖๐**. กาฬสินธุ์: ม.ป.พ., ๒๕๖๐, (อัดสำเนา).

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

บุญชม ศรีสะอาด. **การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล แบบมาตราส่วนประมาณค่า**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.watpon.com/boonchom/trans.pdf> [๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐].

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คณะวิศวกรรมศาสตร์. **หลักการครองตน ครองคน ครองงาน**. [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: www.eng.ubu.ac.th/nome/pcan [๑๐ มกราคม ๒๕๖๒].

สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. **โทษทางวินัย**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<http://www.academic.ober.go.th/newsdtail.php?id=111> [๕ สิงหาคม ๒๕๖๐].

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD). **เด็กไทยกับความสามารถในการ
แข่งขัน**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [www.backoffice.onec.go.th/uploaded2/
Newssecgen/201806/20180604_ppt02.pdf](http://www.backoffice.onec.go.th/uploaded2/Newssecgen/201806/20180604_ppt02.pdf) [๒ มีนาคม ๒๕๖๒].

(๖) สัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม:

สัมภาษณ์ กัญญากร ผาดโสง. เจ้าหน้าที่พัสดุครูสภาภาพสสินธุ์เขต ๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ โฉนทัย อุดมบุญญานุกาพ. อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี
การบริหารวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ บุษบารัตน์ ศรีนวลไสว. ครูโรงเรียนบ้านโคกไส, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสสินธุ์
เขต ๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมโกวิท. วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ มหิพันธ์. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสสินธุ์ เขต
๑, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ วชิษฐ พรหมภักดิ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสร้างวิทยาคม, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สายรุ่ง น้อยนาจารย์. ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสสินธุ์ เขต
๑, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สุปรียา พันอุตสาห. ครูโรงเรียนบ้านม่วงวิทยาคม, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ เสกสรร เขียวไกร. ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแคนวิทยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐.

สนทนากลุ่ม โฉนทัย อุดมบุญญานุกาพ. อาจารย์ประจำหลักสูตรและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต
จังหวัดหนองบัวลำภู และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิชาการ,
๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสสินธุ์เขต ๑.
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

พระครูวิจิตรธรรมโกวิทย์. วิทยากรหลักประจำวัดป่าพุทธมงคล. ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน พระพุทธศาสนา,
๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

วชิรณัฐ พรหมภัทร์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงสว่างวิทยาคม. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา,
๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สายรุ้ง น้อยนาจารย์. ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑.
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษา, ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Carter V.good. **Ethics and Education**. American: Psychologist, 1974.

Lawrence Kohlberg. **Moral Education for society in Moral-Transition Education
Leadership**. American: Psychologist, 1994.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามความคิดเห็น
การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

.....
คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ระดับพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต โดยศึกษา
คุณธรรม

จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูในด้านการครองตน ครองคน ครองงาน เพื่อเสริมสร้าง
คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถาม
ตามความเป็นจริง ของครูผู้เข้ารับการอบรม คำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวท่าน และจะเกิด
ประโยชน์อย่างสูงยิ่งในการพัฒนาจริยธรรมครู ในโอกาสต่อไป จึงขอกราบขอบพระคุณที่ท่านกรุณา
ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

๒. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ถามเกี่ยวกับจริยธรรมของครู จำนวน ๕๐ ข้อ ถามในด้านการครองตน การ
ครองคน และการครองงาน

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาจริยธรรมให้เหมาะสมกับจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้
ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำอธิบาย : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด
เพียงคำตอบเดียว

1. เพศ ๑) ชาย ๒) หญิง
๒. ตำแหน่ง ๑) ผู้อำนวยการสถานศึกษา
 ๒) ครู
 ๓) ศึกษานิเทศก์
๓. วุฒิการศึกษา ๑) ปริญญาตรี ๒) ปริญญาโท
 ๓) ปริญญาเอก ๔) อื่น ๆ.....

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามมีทั้งหมด ๕๐ ข้อ เป็นแบบสอบถามประมาณค่า ๕ ระดับ

คำอธิบาย : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

๕ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	น้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
การครองตน					
ด้านคุณธรรมจริยธรรม					
๑. การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต					
๒. การไม่หลงมัวเมาไปกับอบายมุข					
๓. ความเป็นผู้มี สติสัมปชัญญะ ละอายเกรงกลัวต่อบาป					
๔. ความมีสัมมาวาจาต่อผู้อื่น					
๕. การไม่ตั้งอยู่ในความประมาท					
๖. การนำหลักธรรมทางพุทธ ศาสนาไปสอนและอบรมนักเรียน					
๗. การใช้ปัญญาเหนืออารมณ์					
๘. ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต					
๙. ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่าน					
๑๐. การเป็นผู้ให้มากกว่า การเป็นผู้รับ					
การครองตน					
ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองและต่อหน้าที่					
๑๑. ยึดหลักธรรมตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน					
๑๒. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวตนเอง					
๑๓. มีการวางแผนการใช้จ่ายรายได้กับรายจ่ายให้มีความสมดุลกัน					
๑๔. การใฝ่รู้ใฝ่เรียน นำความรู้ใหม่มาปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑๕. มาปฏิบัติงานก่อนเวลาและกลับหลังเวลา ราชการปกติ					
ด้านการรักษาวินัยและเคารพกติกา					
๑๖. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบตามระเบียบ แบบแผนของทางราชการ					
๑๗. การอุทิศเวลาของตนให้กับทางราชการ					
๑๘. มีความรักความศรัทธาในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
๑๙. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม					
๒๐. มีความซื่อสัตย์สุจริต					
การครองคน					
คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและผู้อื่น					
๒๑. ความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน					
๒๒. การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนอื่น					
๒๓. การแสดงความยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น					
๒๔. เมื่อมีปัญหาเอาตัวเข้าสมาน และแก้ปัญห					
๒๕. ความเป็นผู้มีปิยะวาจาสุภาพไพเราะน่าฟัง					
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร					
๒๖. การเข้าร่วมกิจกรรมและส่งเสริมองค์กรวิชาชีพ					
๒๗. การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง					
๒๘. การติดตามปัญหาของชุมชนและสังคม					
๒๙. การเป็นคนมีลักษณะคิดก่อนพูด					
๓๐. การเป็นคนมีความสามารถในการคิดและเสนอ เหตุผล					
ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกศิษย์และผู้รับบริการ					
๓๑. การให้คำปรึกษาช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการ ด้วยความจริงใจ					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓๒. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาศิษย์					
การครองคน					
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร					
๓๓. การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ศิษย์และผู้รับบริการ ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง					
๓๔. การใช้กริยาวาจาที่สุภาพกับลูกศิษย์และคนอื่นเป็นนิสัย					
๓๕. การแสดงความรักและความห่วงใยลูกศิษย์และผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ					
การครองงาน					
ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลของการปฏิบัติหน้าที่					
๓๖. ทำงานด้วยความเสียสละมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จของงาน					
๓๗. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จอย่างมีคุณภาพ					
๓๘. เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อศิษย์และผู้รับบริการให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ					
๓๙. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ					
๔๐. ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคนอื่นในการปฏิบัติงาน					
ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเอง					
๔๑. มีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเสมอ					
๔๒. ศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางาน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
การครองงาน					
ด้านการพัฒนางานและพัฒนาตนเอง					
๔๓. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาหลักการ วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน					
๔๔. ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนางาน					
๔๕. มีความสามารถในการทำงานที่ยากหรืองานใหม่ให้สำเร็จเป็นผลดี					
ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม					
๔๖. เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับสาธารณชนทราบตลอดเวลา					
๔๗. อาสาสมัครทำงานที่ไม่ใช่หน้าที่ของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
๔๘. จัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญ เช่นการปฏิบัติธรรม โครงการราชการใสสะอาดอย่างต่อเนื่อง					
๔๙. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมกับเพื่อนร่วมงาน ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ					
๕๐. เป็นผู้นำในการงานแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่น					

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

การพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์

เขต ๑

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... ว/ด/ปเวลา.....

๑. ท่านคิดว่าจริยธรรมของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ เป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

๒. หลักจริยธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ในด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ที่ครูควรยึดถือและปฏิบัติตามควรใช้หลักจริยธรรม ข้อใดบ้าง

.....
.....
.....
.....

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครูอย่างไร

.....
.....
.....
.....

๔. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

๑. พระมหามิตร ฐิตปัญญา, รศ. ดร. ผู้อำนวยการประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/
ดุขฎฐิบัณฐิต สาขาวิชาพระพุทธรศาสนา
มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๒. พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ผศ. ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/
ดุขฎฐิบัณฐิต สาขาวิชาพระพุทธรศาสนา
มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ผศ. ดร.ประยูร แสงใส อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๔. ผศ. ดร.สุวิน ทองปุ่น อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/
ดุขฎฐิบัณฐิต สาขาวิชาปรัชญา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ดร.สุนทร สายคำ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๖๙

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร พระครูสุศีลัมภีรญาณ,มศ.ตร.

ด้วย นายคุณิต ปรีพูล รหัสบัณฑิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้
ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา :
กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระ
มหาตวสยาม วชิรปญโญ,มศ.ตร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยา
เขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการ
ศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา
ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

๑ ม. ๖๑

บันทึกข้อความ

สำนักงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๖๘

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย นายดุสิต ปริงกุล รหัสบัณฑิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชา พระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ ทำคชฎินิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของครุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือ เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุมคชฎินิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปณฺโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ เครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

ดร.สุภาวดี รุ่งเรือง
 และ อ.ประพนธ์ คุ้มคำ
 ๑ ก.พ.๖๑

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๓/๖๔

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.สุวิน ทองปิ่น

ด้วย นายคุณิต ปริพูล รหัสบัณฑิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ บท.๒.๓ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้
ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา :
กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต ๓” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระ
มหาตวรสยาม วชิรปณฺเฑ, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยา
เขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการ
ศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา
ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ตรวจแล้วต้นฉบับจริง

(๑๗.๑๓.๒๕๖๓ นพ.ปิ่น)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๔๔-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว๙

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร : ดร.สุนทร สายคำ

ด้วย นายคุณิต ปรีพูล รหัสบัณฑิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้
ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของครูสภา :
กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑” โดยมีคณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระ
มหาตวงสยาม วชิรปญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานศึกษาวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยา
เขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการ
ศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.สุนทร สายคำ

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/วศ๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร พระครูวิชัยธรรมโกวิท

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายคุณิต ปริพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนีนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมดัชนีนิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พ.มหาศ.ดร.วิมล วชิรพัฒน์, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ. ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/วศ๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร / ศึกษาศาสตรบัณฑิต ผู้ดำเนินการวิจัย **ไวย ไชยรัตน์** และ **ศุภรัตน์**

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๓ ชุด

ด้วย นายดุสิต ปริพูล รหัสบัณฑิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต ๑” มีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา.ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ซึ่งโรงเรียนของท่านมีครูเข้ารับการอบรมด้วย

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต ๑” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด นำส่งกลับที่ นางอุทัย ภูประจักษ์ กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต ๑ ภายในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/วศ๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร. ไฉนทัย อุดมบุญญาภพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายคุณิต ปรีพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคุณิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พ.มหาตมาศยาม วชิรชลโย, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ. ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นายอุดม กักดี แห่งจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายคุณิต ปริพูล รหัสบัณฑิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดี

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ. ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นายไพฑูรย์ มหิพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายดุสิต ปรีพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคุษุณินพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคีสลนธ์เขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคุษุณินพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พ.ระมหาดาวสยาม วชิรปญญ.ศ.ศ. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดี

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้บัณฑิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคีสลนธ์เขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นางลำยอง น้อยนาจารย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายคุณิต ปริพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคหุขุญินพณ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคีสินธุ์เขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคหุขุญินพณ์ ดังนี้ คือ ๑) พะมหาดาวสยาม วชิรปณโย,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดี

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคีสินธุ์เขต ๑" ครังนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุไมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นาง อังฉวี ฟูชัย พงษ์ไพฑูริย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายดุสิต ปรีพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคหุฎินิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคหุฎินิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พะเมหาวาดาวสยาม วชิรปญญ.ศศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอบุไมทนา มา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(ทรงโสภณพัฒน์บัณฑิต, รศ. ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/วศ๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นายเสก กัสรัมย์ เพ็ญไกร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายดุสิต ปริพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคหุขุณินิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคหุขุณินิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นางบุษมาลี ทรัพย์ไพศาล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายดุสิต ปริพุฒ รักษาสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคุณูปการ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๓๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร **นาง สุปรียา พันธสาห์**

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายดุสิต ปริพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคุณิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑” มีคณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พะมหาควาสยาม วชิรปณฺโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๑” ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/วศ๒

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร นางสาว กัญญาพร ชาติไธสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายคุณิต ปรีพูล รหัสนิสิต ๕๖๐๕๕๐๕๐๐๗ แบบ ๒.๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" มีคณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาท้าวสยาม วชิรปณฺโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมเชิงปฏิบัติการ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู ตามหลักสูตรของคุรุสภา : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือเขต ๑" ครั้งนี้ด้วยโดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู

**ภาพกิจกรรม
การพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพครู**

ประชุมปรึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอแนวคิด ทักษะคติ

**ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอแนวคิด/การพัฒนาจริยธรรมผู้ประกอบการ
วิชาชีพครู**

กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง

อบรมหลักจริยธรรม การพัฒนาจริยธรรม ประชุมเพื่อระดมความคิด

**กิจกรรม Focus Group Discussio สหชนากลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้
และแนวคิด**

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : นายดุสิต ปรีพูล
- วัน เดือน ปีเกิด : ๒๒ ตุลาคม ๒๔๙๗
- ภูมิลำเนาที่เกิด : ๑๗๐ หมู่ ๙ บ้านกุดโดน ตำบลกุดโดน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- การศึกษา : ๒๕๑๖ ประกาศนียบัตรการศึกษา (ป.กศ.) วิทยาลัยครูสกลนคร
 ๒๕๑๘ ประกาศนียบัตรครุพิเศษมัธยม (พ.ม.) สอบด้วยตนเอง
 ๒๕๒๓ การศึกษาระดับบัณฑิต (ก.ศบ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาสารคาม
 ๒๕๓๔ ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประวัติรับราชการ : ๒๕๑๖ – ๒๕๑๘ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยางดง อำเภอหนองกุงศรี
 จังหวัดกาฬสินธุ์
 ๒๕๑๙ – ๒๕๒๓ ครูโรงเรียนหนองแวงดง อำเภอห้วยเม็ก
 จังหวัดกาฬสินธุ์
 ๒๕๒๓ – ๒๕๒๕ ครูโรงเรียนบ้านหนองฮีเฒ่า อำเภอขามเฒ่า
 จังหวัดกาฬสินธุ์
 ๒๕๒๕ – ๒๕๒๙ ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา
 อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
 ๒๕๒๙ – ๒๕๓๘ ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา
 อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์
 ๒๕๓๘ – ๒๕๔๖ ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา
 อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
 ๒๕๔๖ – ๒๕๕๘ ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ตำแหน่ง : ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๔ หมู่ ๔ ตำบลห้วยแก้ว อำเภอทรายทอง จังหวัดกาฬสินธุ์